

DR ANTE PAVELIĆ

STRAHOTE ZABLUDA

ZAGREB · 1941

Zagreb, 1941.

Naklada: "Knjižara Stjepan Kugli"

Digitalno izdanje prigodom 119. godišnjice rođenja Dr. Ante Pavelića.

Poglavnik Dr. Ante Pavelić

1889 – 2008

Knjiga „*Strahote zabluda*“ je po prvi puta izašla na talijanskom jeziku (*Errori e Orrori, Comunismo e bolscevismo in Russia e nel mondo*) 1938. godine pod pseudonimom A.S. (Ante Serdar) Mrzlodolski u gradu Sieni, Italija, gdje je dr. Ante Pavelić boravio za vrijeme zatočenja nakon talijansko – jugoslavenskog sporazuma 25. Ožujka 1937. Talijanska vlast je knjigu odmah zaplijenila, pa je tek 1941. godine ponovo tiskano drugo talijansko izdanje u nakladi *Instituta za Međunarodnu Politiku*.

Nakon uspostave NDH 1941. Godine, izašla je i na hrvatskom jeziku u nakladi „*Knjižara Stjepan Kugli*“.

Godine 1955. izašlo je izdanje na španjolskom jeziku u Buenos Airesu, Argentina.

U emigraciji je tiskana još jednom na hrvatskom jeziku i to 1974. godine u nakladi „*Domovina*“, Madrid (Višnja Pavelić). U ovom izdanju izostavljeno je posljednje poglavlje „*Fašizam i boljševizam*“ i nadopunjeno je novim pod naslovom „*Deset godina kasnije Boljševička stvarnost u Europi*“.

Tijekom 2000. godine „*Croatiaprojekt*“ iz Zagreba izdaje „*Strahote zabluda*“ kao „reprint“. Međutim pored suvislih komentara izdavača knjiga nije tiskana kao izvorno Hrvatsko izdanje na korienskom pravopisu.

UVODNA RIEČ

Kada se danas povede riječ o komunizmu, nije više moguće ne vezati govora o njemu s načinom vladanja, s političkim, socialnim i državnim ustrojem, što ih je donijela tako zvana »oktobarska revolucija«, i kako su ih zaveli u Rusii protagonisti te revolucije, na čelu s Lenjinom, a nakon sloma carstva i nakon kratkotrajnog života građanske republike, koja ga je bila pokušala naslijediti. Sve ono, što se je od vjkada vezalo uz pojam, nauku i načela komunizma, po naravi je stvari danas nužno gledano kroz prizmu ruske boljševičke revolucije i kroz prizmu posljedica, što ih je ona proizvela u Rusii, u Evropi i u svijetu uobće, u političkom, u ekonomskom i u socialnom životu naroda, a napose u moralnom životu čovjeka. Komunizam je iz carstva gledanja (teoria), zasada (hipoteza) i znanstveno-književnih proučavanja prešao u pojas stvarnosti (realnosti), i to kroz pokusnu spravu (retortu) moskovskih boljševika. Tu se on sada bori s valovima života i zakonima uztrajnosti, koji vladaju kako u prirodi, tako i u životu ljudi i naroda. Sto više, tu on izkušava svoju snagu za ostvarenje svoga univerzalizma (posvudašnjosti), što leži u njegovoj naravi, bez koje težnje (tendencie) ne bi imao ni pred samim sobom nikakova prava na obstanak pa i samo na čas uobće, a ni u samoj Rusii.

Nije stoga danas više predmet razprave sam komunizam kao takov, nego onaj i onakov, kakvog su boljševici u život priveli na jednom ogromnom državnom području (teritoriju) i u području velikog ruskog naroda, te velikog broja manjih naroda, što žive na tom prostoru. Pitanje je sada, da li će se taj i takov komunizam tu održati, te da li će što više postići i svoju obćenitost (univerzalnost), to jest, da li će se iz Rusie proširiti i na ostali svijet. Nu najvažnije je pitanje, da li će on narodu, što je danas predmetom njegove eksperimentacije (pokušaja), donijeti ono, što su njegovi proroci nagovijestili i njegovi apostoli obećavali, a to je: sreća i zadovoljstvo te podpuno blagostanje. Ako te sreće i blagostanja nije komunizam do sada u Rusii donio, pitanje je, da li ima izgleda, da će ih donijeti u bližoj ili daljoj budućnosti? Da li će donijeti sreću ostalom čovječanstvu, a posebno je pitanje, u čemu bi ta sreća imala biti. Ili nije li možda komunizam bez ikakova ploda i koristi po ruski narod uništio i ono dobra, što ga je tko u staroj Rusii nazrijevao? Ne prijeti li on uništenjem svih onih stvarnih i moralnih dobara, što ih je čovječanstvo do sada stvorilo i podiglo, i to tek radi ostvarenja jedne vjerojatno, što više zacijelo neostvarive ideje? Pa tko su i kakovi su ti ljudi, što hoće čovječanstvo usrećiti tim novim poredkom, koji iz temelja postavlja naglavce sve ono, što je čovjek do sada bio vikao gledati na nogama, te konačno, kako se prema svemu tome drži i kako na to odgovara (reagira) ostali svijet i pojedini narodi?

To su pitanja, što se danas sama od sebe postavljaju i koja traže svoj odgovor.

A na ta pitanja mora imati odgovor svatko; ne samo oni, što stoje istaknuti na poprištu javnog i političkog života, te po tom i odlučuju o sudbini naroda, nego i svaki član bilo koje narodne zajednice i ljudskog društva uobće, jer se to tiče sviju i svakoga.

Čovječanstvo će se naći skoro, možda već u jednom ciglom desetljeću, na raskršću, na kom će imati odlučiti, da li će poći putem rušenja svih dosadašnjih zasada života i pravila poredka, ili će udariti dalje putem razvitka (evolucije) već stečenih duševnih i stvarnih vrednota. Svaki će pojedinac snositi posljedice takove odluke, možda zauvijek neopozive, pa se stoga mora svatko i opredijeliti u svojoj svijesti te svrstati u onaj tabor, u koji ga vodi osjećaj odgovornosti pred samim sobom i pred budućim pokoljenjima.

Svatko mora biti za vremena na čistu sam sa sobom i s onim, što znači i što u sebi krije boljševizam, koji se nameće s tolikom preuzetnošću i nametljivošću, koji toliko obećaje i koji danas toliko uznemiruje svijet te poremećuje javne prilike i odnošaje u svijetu.

Napose treba svatko biti na čistu o tom, što se sprema i što bi predstojalo u slučaju pobjede boljševizma svim onim ustanovama i vrijednostima, što ih je čovjek do sada smatrao svojom srećom i svojim najvećim dobrom, a koje komunizam ne priznaje i koje boljševizam nemilosrdno progoni i izkorjenjuje.

Ako ovih nekoliko stranica ponuka na razmišljanje o svemu tomu, njihova je svrha ispunjena.

O Božiću 1937.

St. Ante Pavelić

PRVI DIO

KOMUNISTIČKE TEORIE I BOLJŠEVIČKA PRAKSA U RUSIJI

KOMUNIZAM

Pojava komunizma siže u prve začetke društvenoga života. Dok je čovjek provodio samotan život po špiljama, njegov se je društveni krug ograničavao na uzki okvir najuže krvne zajednice, njegove neposredne obitelji. »Društveno biće« grčkoga filozofa postao je on tek onda, kada se je razvio do izvjestnog, makar i najnižeg stupnja uljudbe (civilizacije), koja je sa sobom donijela svrstavanje u zajednički život na podlozi proširenog pojma obitelji, na podlozi međusobne pripadnosti po krvi zajedničkom većem broju osoba, jednom plemenu.

Povijesna vrela ne dopiru naravno do onog najjednostavnijeg društvenog stupnja čovječanstva, nego ga razne znanosti nastoje upoznati izvedbenim (deduktivnim) putem, putem zemljopisnih (geoloških) i čovjekoslovnih (antropoloških) izražavanja. Nu svugdje tamo, do kuda dopiru povijesna vrela, spotiče se povijesnica već i na pojave komunističke biljke, bilo kao misaone (idejne) pojave, bilo kao u djelo privedenih (praktičkih) pokušaja.

Te su pojave zabilježene i u staroj asirskoj i egipatskoj povijesti. Ni helenski Platon nije posve čist od te zaraze u svojoj makar »platonskoj« filozofiji. Stari Rim, kulturni, učeni, državnički i književni, nu istodobno i izkusni, imao je dvije pojave stvarnog komunizma, koje su spomena vrijedne, i obadvice je riješio brzo i praktički: komunistički pokret plebejaca (pučana) proti patricijima (gospodi), i komunistički pokret roba Spartakusa proti rimskom pravu o privatnom vlasništvu, koje je u poglavlje o pokretnim stvarima svrstavalo i roba. Prvi je slučaj, kako je poznato, elegantno riješio »in monte sacro« patricij Menenius Agrippa — pameću, pripovjedišti plebejskom »sovetu« ovjekovječenu priču o želudcu i o udovima. Plebejci, makar ogorčeni s nepravde podjele dobara između njih i patricia, bili su ipak Rimljani, makar toga časa ovladani mišlju komunizma, bili su ipak razumni i pristupačni razlozima. U drugom slučaju, kada se je radilo o robovima, razlozi nisu imali izgleda na uspjeh. Taj su komunistički pokret rimski vlastodržci ugušili u — krvi. Dva slučaja riješena na dva različita načina, nu oba podobna.

U okviru povijesnih pojava komunizma ili bolje reći u vezi s njima može se spomenuti i prividni komunizam Kristove nauke. Prividni zato, što se je njegova nauka takovom pričinjavala samo onima, koji su pomutnjom bili shvatili, da je njegovo poslanstvo za uređenje odnosa između ljudima od ovoga svijeta. Jednakost ljudi po Njegovoj nauci jest jednakost sviju pred Višnjim i za onaj svijet, jer se ta jednakost na ovome svijetu očito ne da postići. Bijeda, vječna pratilica razbaštinenih, ne ovlašćuje ove na postignuće položaja prvorazrednog građanina u komunističkom raju na zemlji, nego na prvo mjesto u carstvu nebeskome, tamo iza grobova, gdje gavani očajno vaze za jednom kapljicom vode s malog prsta nekada bijednih Lazara.

Nu apostoli komunizma ne poznaju obstojnosti drugog, posmrtnog svijeta, pa hoće već na ovom svijetu da jedu i piju s gavanskog stola, jer će po njihovu obećanju svi ljudi biti gavani, kada njihova nauka pobijedi i u život pridje.

U prošlosti je dakle bilo ne samo misaonog (teoretskog) komunizma, nego i djelatnih (praktičnih) pokušaja njegova privedenja u život. To su bile pojave svjestnog ili nesvjestnog pokušaja, da se bilo silovitom bilo mirnom promjenom izmijeni postojeći društveni poredak, a s ciljem, da se postigne jednakost ljudi u odnosu prema tvarnim dobrima, što ih čovječanstvu pruža sama zemlja, i što ih proizvodi ljudska djelatnost.

Ozbiljniji pokušaj komunističkog gospodarskog i političkog uređenja društva u novijoj povijesti pružila je na kratko vrijeme francuska revolucija pod imenom »Parizke komune«. Kratkotrajna vlada te »komune« pokušala je privesti u život najglavnije zasade obćih komunističkih misli i načela, ukinuće dobitka, jednakost naplate rada, jednakost vrijednosti duševnog i tjelesnog rada, ukinuće redovite vojske; u glavnom sve jakobinske misli vodilje, izrasle iz nazora filozofske nauke, koja je evala u razdoblju, što je neposredno predhodilo francuskoj revoluciji, i ako te misli nisu bile još posve sazrele. Nu ta se prva vlada komunista, makar je bila rođena u jeku revolucije, i to uspjele revolucije proti moćnima i bogatima, nije mogla proširiti niti izvan Pariza, niti se u samom njemu održati dulje od dva mjeseca.

Nu komunistička je natruha francuske revolucije imala svoj izvjestni odraz na savremenike, a i na one, koji dodjoše neposredno iza njih. Nu za čudo, taj se je ovog puta odrazio više na onima, koji komunizma nisu želili za sebe, za svoju neposrednu korist, nego li na onima, koji su po naravi stvari skloni priklonili uho svakom i najmanjem šumu, koji dočarava stvaranje zemaljskog raja bijednih i razbaštinenih. I tako su se bili pojavili neki zanesenjaci, koji su mislili stvoriti jednakost odozgor, jednakost, blagostanje i sreću među ljudima. Znamenit je takov pokus engleskog Industrialca Owena, koji je htio zvesti u svom veleobrtu (industriji) novi sustav (sistem) u odnosu između poslodavca i radnika, između kapitala i rada. Taj novi uređaj njegovog industrijskog poduzeća odnosno sustav toga uređenja bi nazvan s o c i a l i z m o m, i tako je riječ »socializam« postala oznakom čitave nauke, koja obradjuje novi željeni društveni uređaj u odnosu na rad i kapital, na radnika i poslodavca, te uobće na političko-ekonomsko-društveni pokret međunarodnog proletariata.

Moderni komunizam, što su ga boljševici učinili tako zvanom oktobarskom revolucijom državnim sustavom u Rusii, potječe iz Njemačke, nu ne od Nijemca, nego od njemačkog Židova Marksa. Klasna borba i njezina zadaća sadržaj su »Manifesta«, što ga je Marks izdao godine 1847. U djelu pako »Kapital« znanstveno je obradjen socializam, a u tom djelu postavljena načela i izraženi nazori sačinjavaju temelji sadržaj čitave današnje komunističke nauke (doktrine) i prakse, u koliko su uobće praktički primjenjivi na život. Boljševici su te zasade i načela proglasili vrhovnim zakonom, po kome se ima urediti cijeli svijet, naravno, u koliko ne bude išlo po dobru, a to silom, te sve što čine, pokrivaju dobrom, što bi čovječanstvu imalo donijeti podpuno ostvarenje tih misli i načela.

Prvi put je u povijesti došlo do ozbiljne primjene komunizma u današnjoj sovjetskoj Rusii, dakle i ako ne na dalekom, a to ipak za svako zapadnjačko oko na iztoku. Da li je slučaj ili leži u naravi stvari, da je zapad odbijao i da trajno najozbiljnije odbija privedenje u život nauke, koja u sebi nosi sve znakove pogibelji, što više propasti po svaki napredak pa i po sam obstanak ljudskog društva, a da joj je iztok skloniji, te da je čak do njezinog djelotvornog (praktičnog) uvođenja u život ozbiljno došlo u jednoj državi, što leži na iztoku, i u jednom iztočnjačkom narodu? Nije li komunizam uobće biljka izтока? Zar nije iztok od uvijek bio raskrsnište nastranih (bizarnih) i eksotičnih nauka, poprište proroka i mesia, traženja sanjarskih (fantastičnih) obećanih zemalja, rijeka života, fenić ptica i nirvana? Ne pada li u oči, da u Njemačkoj, u zemlji zapadne uljudbe (kulture) i prosvjete (civilizacije), zemlji rase zdravog razuma, zdravog tijela i bodrog duha, temelje današnjeg komunizma, njegovu sadržinu pa i oblik daje Marks, semita iztočnjak? Nije li možda klica te iztočnjačke, u najmanju ruku sumnjive biljke, bila nošena kroz dugi niz pokoljenja od jedne iztočnjačke nametljive rase, da je jedan njezin daleki potomak pokuša presaditi u tuđi vrt, noseći ujedno sobom i mržnju svoje rase proti ostalima, među kojima je prisiljena živjeti, da im se osvećuje i da im pripremi smrt užtrcavanjem otrova, jer ne može nad njima zavladati, a njezini su joj proroci rekli, da je ona »narod izabrani«, i da će vladati nad drugim narodima? A zar n i j e velika većina intelektualaca, sljedbenika Marksa iz te iste rase? Da njoj pripada velika većina stvaratelja i gospodara današnje boljševičke Rusie, to je činjenica obćenito poznata, a zacijelo ni to nije puki slučaj.

Bezkonačne stepe velike ruske zemlje, što se je pružila po duljini cijele Azije i po dobrom dijelu Evrope, na kojoj živi ili bolje reći danas umire preko sto osamdeset narodnosti, nalaze se danas pod vlasti tih Marksovih sljedbenika, što na toj silnoj množini naroda vrše pokuse za ostvarenje svog gospodstva i svoje vladavine nad cijelim čovječanstvom. Proletariat cijelog svijeta mora vjerovati, da je ostvarenje toga gospodstva njegov spas i njegovo oslobođenje, pa ga stoga budući njegovi gospodari pozivaju, da u odsudnom času, koji možda nije daleko, doprinese svoj obol, koji će biti odsudan po uspjeh ili neuspjeh.

BOLJŠEVIZAM

Komunizam je svoje određene oblike poprimio u boljševizmu, i samo ga je boljševizam po prvi put ozbiljno u život priveo. Komunizam je postao isto što i boljševizam, te je jedan pojam od drugog nerazdjeljiv. Kako je spomenuto, nije puki slučaj, da je komunizam našao podesno tlo na iztoku, i to baš u Rusii. Tvrdi se doduše, i nalazi se u mnogih pisaca, koji o današnjoj Rusii pišu, da su naročite političke, gospodarske i društvene prilike carske Rusie dovele do komunističkog prevrata, n n to je samo djelomično istina, to jest, to je bio samo jedan od pogodujućih uvjeta, a onaj glavni uvjet leži u jednoj drugoj činjenici. U času svršavanja svjetskog rata gospodarske i političke prilike, a može se mirne duše reći i društvene prilike, nisu bile ružičaste ni u jednoj od zaraćenih država, a u nečem još i gore nego l i u samoj carskoj Rusii u času njezina iloma. To vrijedi naročito za one države i narode, što su bili u ratu pobijedjeni, te za one, koji se svrstavaju u tako zvane siromašne prvim tvarima (materijama), a napose siromašne kruhom.

Kada u tim državama i narodima ipak nije došlo tom zgodom do komunističke vladavine, unatoč takovom unutarnjem stanju i unatoč samoj činjenici, da je tada promičba (propaganda) iz već boljševičke Rusie bila u punom jeku, i da je ta promičba bila tako reći već osvojila sav proletarijat u tim zemljama, onda to znači, da je sa uspjehom komunizma u tim zemljama manjkalo nešto, i to nešto vrlo važno i odlučno. A to je o n a j s k u p b o l j š e v i k a , naročito oblikovani skup od desetak skupinica najbezočnijih i najbezobzirnijih individua, što su bili spremni za privedenje u život jednog maglovitog pojava (fantoma) i za volju svoje vlastite drske samovlasti (diktature) žrtvovati ne samo najveće duševne tekovine čovječanstva, nego i na desetke miliona ljudskih života, što moradoše pasti pod boljševičkom strahovladom i od gladi, u koju je taj prevrat bio bacio kruhom najbogatiju zemlju na svijetu. Takovih se zvjerki očito nije bilo našlo po drugim narodima i zemljama, već je to bila osobitost (specialitet) Rusie. Kako i zašto? Moglo bi se na to odgovoriti raznim razlozima: od onog naročitih svojstava ruskog naroda pa do neizmjenosti ruske zemlje, od vrsti podneblja pa do zemljopisnog položaja, kakove sve razloge književnost navodi, za razjašnjenje tajne boljševičkog uspjeha u Rusii. Nu treba upitati, da li je bilo moguće da joj još jedna zemlja osim Rusie dade jednog Rasputina? Iskreno se i ispravno može odgovoriti samo sa: ne. Tko je iole pročitao rusku književnost, može li utvrditi, da je igdje na svijetu moguće onakovo vladajuće društvo, kakovo je bilo u Rusii prije sloma carstva; društvo, koje je narod, carstvo, državu i samo sebe proigralo u dvoranama (salonima) uz čaj i prazno brbljanje, društvo slijepo i gluho za zbilju života, što je pokraj njega jurio u smrtonosnom kasu. Takova je Rusia dala i boljševike. Njezina osobitost (specialitet).

Iztaknutoj okolnosti, da se u poratnom prvom času u zemljama inače prikladnima za boljševizam nije našao takov boljševički skup izopačenih ljudi, kao što je bio slučaj u Rusii, treba dodati i još jednu drugu isto toliko važnu okolnost. U Rusii ne samo da se je našao taj takov skup ljudi, nego je s druge strane manjkao svaki ozbiljni pokušaj otpora proti boljševizmu u širokim slojevima ruskog naroda. Ti široki slojevi naroda nisu bili kadri izbaciti na površinu iz svoje sredine čovjeka ili skup ljudi, koji BI bili stali na put boljševičkoj nemani.

Govor je o širokim narodnim slojevima, što više o najširim, jer iz bivšeg vladajućeg sloja ne bi to bio mogao učiniti nitko i pod nikojim okolnostima. Predratni je vladajući razred, zapravo ostaci feudalizma i boljarstva (aristokracije), postao misaono i stvarno po svuda potpuno nesposoban za vladanje nad širokim slojevima, niti bi se ovi bili ni u kojem slučaju pustili voditi od bilo koga iz tog preživjelog i propalog sloja.

Naravno ni u drugim zemljama nije bio sposoban suprotstaviti se boljševičkoj najezdi onaj sloj, što je vladao do rata, nu u nekim zdravim narodima dadoše široki narodni slojevi iz svoje sredine ljude, koji su baš radi svoje pripadnosti tim širokim slojevima mogli iste povesti u borbu, te s narodnim snagama savladati tuđu, nezdravu, nepoželjnu i pogibeljnu upliv, i tako svoje narode od boljševičke nesreće očuvati. Ne samo da je to ovim narodima i njihovim u pravom smislu riječi narodnim vodjama služilo na čast i na dobro, nego to cijelom čovječanstvu ulijeva nadu, da će pogibelj boljševičke nesreće biti u danom času jednom za uvijek i konačno odstranjena.

Dakle samo onakov skup individua, prozvan imenom boljševika, bio je kadar nametnuti jednom narodu jaram tako strašnog robstva, kao što je ono, što danas vlada u Rusii. Samo onakovi načini, kojih bi se žacao svatko osim toga društva, kadri su komunizam učiniti oblikom, pod kojim mora na silu jedan dio ljudstva živjeti, a dosljedno tome, komunizam može biti u život priveden i ljudima nametnut samo od najbezsavjesnijih tipova, kojima manjkaju upravo sva obilježja čovjeka, i uz najgrublju silu, praćenu najgroznijim zločinima. Bez takovih ljudi, bez nasilja i zločina nema ni komunizma, odnosno komunističkog uređenja vladavine i države. To je nepobitno utvrdila povijest ruskog boljševičkog prevrata od prvog dana pa sve do danas.

Bez boljševizma nema komunističke države, nije je nikada bilo, niti će je ikada biti. I od moskovskih boljševika zamišljena svjetska sovjetska država, što bi se imala postići svjetskim prevratom proletariata, ne bi imala biti ništa drugo nego puko proširenje bezuslovne i nasilne vlasti moskovskih boljševika na cijeli svijet, naravno popraćeno sa svim onim grozotama koje su ih i u Rusii na vlast donijele.

Djetinjasto (naivno) je mišljenje, što se često čuje, da je komunistički prevrat bio samo n R u s i i tako strašan i krvav, jer da je to bio prvi pokus, nu da bi sada nakon »utrtih puteva« njegova oštrica bila potpuno otupljena, te da bi se provela sa mnogo manje potresa i boli. Neizpravno!

Komunistički svjetski prevrat ne bi bio ništa drugo, nego boljševički prevrat, jer ga pripremaju i na njem rade moskovski boljševici, oni bi ga vodili i provodili, a boljševički prevrat znači krv, grozote i zator. Kada »utrti putevi« nisu bili kadri dovesti do toga, da u samoj Rusii nakon punili deset godina prestane provođenje i u životu uzdržavanje boljševizma zločinima, tamnicama, strijeljanjima i Sibiriom, nego je sve to na dnevnom redu baš kao i prve godine prevrata u istom jeku i brzini, kako se može zamisliti, da bi boljševički prevrat u ostalom svijetu bio drugačiji i manje bolan?

Komunizam kao djelotvorna (praktična) pojava nije nikada postojao, ne postoji niti će ikada postojati osim u knjigama i predavanjima zastranjenih mozgova, koji na svijet gledaju kroz bridnjak filozofije izgrađene na krivim pretpostavkama. Ono, što postoji, i s čime danas čovječanstvo ima posla, jest m o s k o v s k i b o l j š e v i z a m , sa svim svojim krvavim, zločinačkim i očajničkim svojstvima.

DIKTATURA PROLETARIATA

Šesti po redu rimski kralj Servius Tullius, pet stoljeća prije Krista, proveđe temeljitu reformu državnog ustava (konstitucije). Tom zgodom podijeli sve građanstvo Rima na pet razreda, i to po vrijednosti imetka, koji je pojedini državljanin imao. Iza zadnjeg, petog razreda, svrsta građane, koji nisu imali nikakova imetka, te ih nazva: »proletarii«. To je ime samo po sebi označivalo ono, što su ti građani bez ikakova imetka imali doprinositi državi. Ne mogući naime davati nikakova poreza, imali su davati državi svoj porod (proles), da državi služi kao vojničтво.

U osamnaestom vijeku pojavila se je opet ova riječ, proletarstvo, u filozofskom govoru (frazologiji), a onda je preuzeše marksisti, da njome označe onaj sloj u ljudskom društvu, koji unajmljuje drugome svoju radnu snagu, da bi na taj način pribavi sredstva za život. S razmahom industrijalizacije postalo je ime »proletarac« gotovo istoimenim (sinonimom) »industrijskim radnikom«.

Marksistička je nauka namijenila tomu proletarcu pravo i dužnost da vlada u ljudskom društvu i u državi, i to da vlada sam i izključivo, mimo svih drugih stališa, nad njima i proti njima. Unutar gotovo svih naroda taj stališ sačinjava još danas manjinu, u nekima i upravo neznatnu manjinu. Kako će dakle doći do vlasti, a kako se na vlasti održati? Samo silom. Ne će ničijega drugog mišljenja ni pitati ni trpiti, nego će on svima drugima diktirati (zapovijedati). Vladati ima dakle »diktatura proletariata«.

Da, ali i to je samo u marksističkom gledanju (teorii), i ima samo služiti kao mamac, koji će vabiti proletarijat, jer u samoj naravi vladanja leži, da to proletarijat kao takov ne može vršiti, nego netko drugi umjesto njega. A taj netko nije nitko drugi nego moskovski boljševici, to jest nekoliko desetaka izopačenih sadista, koji su si stavili u zadaću strpati pod noge cijelo čovječanstvo.

Tko vlada u sovjetskoj Rusii? Proletarijat? Nipošto. Sve zakonodavne i upravne ustanove (u glavnom istovjetne, jer ne postoji razlučenje zakonodavne od izvršne vlasti, u kojima sjede proletarci, ili bolje reći njihovi izaslanici, jesu puke fikcije (prividnosti). Načelno vrhovna državna vlast pripada »Saveznom Kongresu Sovjeta«. Taj se sastaje jedamput svake druge godine, da izvršuje (!) vrhovnu državnu vlast. Kako je moguće izvršavati državnu vlast ili ma i samo dati smjernice za vođenje državnih poslova po intencijama (namjerama) proletariata, kada se na taj posao predstavnici proletariata sastaju samo j e d a m p u t s v a k e d r u g e g o d i n e ? Nu kraj toga treba znati, da taj sastanak kongresa, odnosno njegovo vijećanje smije trajati samo č e t r n a e s t d a n a (svake druge godine, naravno). Nu to nije još sve. Kongres se ne mora ni sastati svake druge godine. To jest, on se sastaje, ako nije — o d g o d j e n .

Jedan takov upravno-zakonodavni odbor bira drugi manji, dok se ne dodje do »Vijeća Narodnih Komesara«, koje sačinjava tako zvanu »Sovjetskaju Vladu«, koja je opet upravni i zakonodavni ustroj (organ) sovjetske države. Tu već nema proletariata. Tu su već sami boljševički odabranici. Nu, da li vlada i ta vlada? Ne. Jer ni tu nisu oni pravi, najčistokrvniji boljševici, odnosno tu ne moraju biti oni, što sačinjavaju pravo boljševičko društvo, koje je pozvano vladati. Tko je dakle prava vlada? Odgovor je poznat: » P o l i t b i r o « . To je organ boljševičke stranke. U njemu sjede najizrazitiji boljševici, odakle oni upravljaju s boljševičkom strankom u Rusii, sa sovjetskom Rusiom kao državom, i s boljševičkim pokretom uobče u cijelom svijetu. Svaka politika, svaka politička, gospodarska, vojnička ili bilo kakova god druga djelatnost ima svoj izvor u tom »Politbirou« stranke. Svi zakoni, koje izdaju tobožnja zakonodavna tijela, stvaraju se u »Politbirou«, kao i svi upravni čini upravnih organa. To se stručno provodi putem takozvanih »frakcija«. Unutar svakog bilo zakonodavnog bilo upravnog tijela u vladajućem sustavu sovjetske države nalazi se jedan posebni skup pripadnika boljševičke stranke, zapravo pouzdanika vladajućih boljševika, koji sačinjavaju rečenu »frakciju«. Oni budno paze, da dotični organi ne bi donijeli nijednog zaključka, koji nije odlučan od njihovih gospodara. To se vrši na ovaj način. Kada koji takov ustroj ili tijelo ima donijeti kakov zaključak, prije nego se svi njegovi pripadnici sastanu na vijećanje i zaključivanje, sastane se »frakcija«. Ona na tom sastanku dobije upute i naloge odozgor, s kojima ide na sjednicu odnosno tijela ili ustroja, i tu se onda donosi i mora donijeti onaj i onakov zaključak, kakov su oni donijeli sa već održane sjednice »frakcije«.

Taj i takov je sustav proveden dosljedno u svemu, što se god i najmanje odnosi na bilo koju granu bilo političkog bilo gospodarskog i društvenog, a tako i moralnog te privatnog života pod vlašću boljševičke vladavine.

Apostoli su komunizma dočaravali, a i danas dočaravaju svjetskom proletariatu čari vlasti nad ljudima i nad stvarima, vlasti, koju će proletarac vršiti neograničeno i izključivo u komunističkoj državi. Ta je država stvorena u Rusii, nu proletarijat nije došao do vlasti. U tako zvanoj »diktaturi proletariata« nema proletarijat ni najmanjeg udjela u vlasti, nego je on pravi rob pravih diktatora sa Kremlja, koji ne trpe ni najmanjeg traga izražaja bilo čije volje osim svoje vlastite. Jedino što su boljševici bili dopustili proletariatu u Rusii, a što im je bar na kratko vrijeme imalo nadomjestiti obmanu »diktatorske proletariatske« vlasti, bila je pljačka, koju je izpočetka vršio, dok nisu novi vlastodržci smogli toliko sredjenosti U neredu, da tu pljačku vrše smišljeno u korist svog održanja na vlasti.

Nema dakle »diktature proletariata«. Onaj svjetski proletarijat, što joj se nada putem svjetske »proletarske revolucije«, zanaša se uzalud.

DOKTRINA I PRAKSA (NAUKA I DJELO)

Godine 1903. održan je u Londonu »Kongres Ruske Socialističke Stranke«, to jest izvjestnog broja ruskih socialističkih prvaka, od kojih je velik dio živio u inozemstvu, a tek jedan dio došao iz Rusije kao izaslanici stranke. Tu su se među učesnicima »kongresa« sukobile dvije struje. I ako je taj sukob izbio tako reći na pitanju jedne formalnosti, to se je ipak pod tom nevažnosti krila načelna razlika među dvjema strujama, ili bolje reći među shvaćanjem ciljeva socialističke nauke Vladimira Ilića Uljanova, prozvanog »Lenjin« po nadjevku prije mu obješenog brata, s jedne strane, i nekolicine drugih prvaka stranke s druge. U stvari je bilo ovo: na dnevnom je redu vijećanja bilo uređenje (redigiranje) 4atuta) stranke. Kada je došlo do pitanja, koga se može primati u stranku, umjereniji su bili za to, da se prima i slobodoumne liberalne elemente makar oni i ne bili čistokrvni marksisti. Lenjin je naprotiv stao na stanovište, da članom stranke može biti samo onaj, tko se je spreman podpuno založiti za s k r a j n j e ciljeve socializma. Na to ima svakog vezati željezna stega (disciplina), koja ima u stranki zavladata. Nu kada s tim svojim stanovištem nije prodro kod većine učesnika, posluži se Lenjin zaobilaznim putem. Iznese prijedlog, da se pokraj stranačke središnjice, koja je bila u Rusiji, načini i uzporedna središnjica u inozemstvu, to jest među emigrantima, koja će biti vrhovna »instancija« za nauku (doktrinu) i ustrojstvo (organizaciju) stranačkih redova. Kao takova, ta uzporedna središnjica u inozemstvu ima uređivati i glasilo pokreta »Iskru«. Budući da se je on nalazio u središtu djelatnosti emigranata, to će se na taj način domoći odlučnog upliva na pisanje i pravac lista, te na taj način učiniti obćenitim svoje stanovište, koje, kako se pokazalo, nije moglo prevagnuti putem razprava i zaključaka na sastanku. I u tom je uspio. Kod odlučivanja o tom prijedlogu glasovali su za njega dvadeset i petorica prisutnih, a proti njemu dvadeset i trojica. Dakle je za Lenjinov prijedlog bila većina, koja je ujedno u stvari glasovala za program višega zahtijevanja i veće skrajnosti (radikalizma) socialističke stranke. Kako u ruskom jeziku pojmu »veći« odgovara izraz »bolši«, to se od tog časa taj skup pod vodstvom Lenjinovim prozva imenom »bolševici«, dok ona, što je pri tom glasovanju ostala za dva glasa u manjini, dobi ime »menševici«, jer »manji« u ruskom jeziku znači »menši«.

Neka je uzput spomenuto, da su bolševici unatoč slovničkom (gramatikalnom) značenju te riječi i unatoč ove pobjede na tom sastanku, unutar same stranke kao cjeline i gledom na brojnu pripadnost pristaša ostali uvijek u manjini prema tako zvanim menševicima, te su kao manjina i samu vlast u Rusiji u svoje ruke izključivo preuzeli, naravno sa postupcima (metodama), što su ih samo oni bili kadri upotrijebiti.

Od gore spomenutog časa nema više svijet posla s komunizmom i s komunistima, kak o v i su do tada u pokretima i razpravama izbijali, nego sa bolševicima, kakovi su se na djelu u Rusiji pokazali, i komunističkom naukom, kako su je oni formirali i u djelo zaveli.

Po komunističkom gledanju prvobitni je stupanj čovječanstva komunizam. Ljudi su u početku živjeli u komunističkom međusobnom odnošaju, te po prirodnim zakonima, koji su istovjetni s komunističkim načelima. A onda je s vremenom došlo do toga, da su si pojedinci otimačinom (uzurpacijom) prisvojili izvjestna prirodna dobra, i svome odnošaju prema tim dobrima dali oznaku privatnog vlasništva, što je značilo odtrgnuće toga dobra iz zajedničkog uživanja, te prelaz istoga u neograničenu i izključivu raspoložbu pojedine osobe.

Kako su se daljnjim tokom umnožavali vlasnici, sve više je dobara postajalo predmetom privatnog vlasništva, a istodobno je sve više drugih pojedinaca (individua) ostajalo bez tih dobara. Tako su nastali među ljudima stališi, to jest stališ onih, što su dobra imali i uživali, i stališ onih, što nisu ništa imali. Dakle stališ imajućih, u današnjem (modernom) jeziku zvanih »kapitalista«, i stališ neimajućih, razbaštinjenih, prozvanih »proletarcima«.

Oni bez imovine, da si mogu pribaviti sredstva za život, morali su se po naravi stvari obratiti na one, koji imaju. Nu imajući (kapitalisti) nisu bili voljni svog vlasništva dijeliti s njima. Kako ali predmeti, što ih je posjedujući u svojem vlasništvu imao, redovito ne pružaju sami od sebe onoga, što je potrebno čovjeku za uzdržavanje, već ih treba i obradivati, ili u najmanju ruku oko njih neki trud ulagati, to je vlasnik došao vrlo brzo na jednostavnu pomisao, da si svaki trud može prištediti na taj način, da taj posao i trud oko svojih vlastitih predmeta prepusti onome, koji dobra nema, te da jedan dio onoga, što na taj način neimajući na njegovim dobrima privrijedi, ustupi njemu kao naplatu za uloženi trud. Tako je s jedne strane nastao razred onih, što sebe uzdržavaju bez ikakova rada i od prihoda, što ga na njihovu dobru privrijedi drugi svojim radom, a s druge strane razred onih, koji svoje uzdržavanje imaju zahvaliti samo svome radu, koji izvršuju na tuđem dobru. Nu sav prihod njihova rada ne stoji na raspolaganje njima samima, nego od toga prihoda podmiruje najprije vlasnik svoje potrebe i pribavlja si još i nova dobra, dok tek prečiak daje onome, koji radi, naravno bez obzira na to, da li mu je taj prečiak dovoljan za podmirenje svih potreba, i za podpuno podmirenje istih, ili će biti dostatan za tek bijedno životarenje.

Kada se je predmetu vlasništva dalo ime "Kapital", a onome, što unajmljuje drugome svoju radnu snagu, »proletarac«, nadjena je i struč na oznaka za ta dva razreda: kapitalisti i proletarijat.

Po Marksovom je gledanju (teorii) između tih dvaju razreda nastala borba. To je njegova nauka o borbi »klasa«. Ta je borba trajna, i u njoj mora podleći »kapitalistička klasa«. S razvitkom se industrializacije kapital sakuplja u sve manje ruku, a s druge se strane broj proletarijata sve više umnaža, jer sa prikupljanjem (koncentracijom) kapitala u sve manje ruku nastaje tako zvani »veliki kapital«, a oni »manji kapitalisti«, iz čijih je ruku kapital otišao, postaju »proletarci«.

U tom stupnju (stadiju) mora proletarijat »kapitalističku klasu« podpuno svladati, i to sredstvom štrajkova, provedenja »proletarske komunističke organizacije« i konačno svjetskom revolucijom svjetskoga proletarijata. Proletarijat će tako preuzeti političku vlast u svoje ruke, i onda će provesti zajedništvo (kolektivizam), što po komunističkom riječniku znači učiniti kapital javnim, državnim vlasništvom, a cijelo čovječanstvo proletariatom, koji će preko svojih organa tim kapitalom raspolagati i rukovoditi ga, te pomoću njega vladati društvom.

Prigovor, koji se je uvijek stavljao socialistima glasi, da oni sve lijepo načelno (teoretski) razlazu, nu da nikada nisu znali reći, kako će socialističku državu postići, i kako će svoje misli u život privesti. Napose nisu nikada znali reći, kako će se provesti socializacija života, te kako socialističko ravnotežje održati.

Taj se je prigovor pokazao doista opravdanim. Kada je socialistička stranka došla u Rusiji u položaj, da svoju vladavinu ostvari, nije toga znala učiniti, nego je svoje mjesto morala ustupiti bolševicima. Kaže se, da je uspjeh bolševika omogućilo naročito stanje (situacija), u koje je Rusija bila dovedena. Nu to isto je slanje bilo i za socialiste. Razlika je još k tomu bila u korist socialista, to jest, bolševici su bili u manjini ne samo u radnič kom pokretu uobće, nego i u samoj svojoj stranci napose. Menševici su bili među proletariatom po broju neprispodobivo jači. U sovjetima nisu bolševici imali gotovo nigdje većine ni prije, ni u času samog zauzeća vlasti.

U času, kada je bila sticajem raznih okolnosti slomljena carska vladavina u Rusiji, a taj su čas socialisti tako žudjeno čekali i tolikim ga organizatornim radom i krvavim terorom priredjivali, u tom času prevrata, koji su izazvali, nisu znali, što bi počeli sa svojim teorijama, i kako bi socialističku državu stvorili. i doista oni su pošli taj posao obavljati razpravama u sovjetima o marksističkim načelima.

Nu tu su se našli bolševici, koji nisu pitali, da li je ova ili ona marksistička zasada praktički u život provediva ili nije. Nisu pitali ni za to, koja su sredstva čovječanski dopustiva, kada se radi o nametnuću njihove vlasti nanu u od preko sto i pedeset miliona duša.

i oni su marksističku državu nametnuli najgrubljom silom, te sada u njoj provode marksistička načela »boljševičkim metodama«. Tu je sada na djelu komunizam kao takov, nu u pokusnici (retorti) boljševičkih stručnjaka. i zavist, kada će svi biti kao ljljani i ptice nebeske?

Ali Krist je osim raja, gdje će oni, koji to savršenstvo postignu, uživati vječnu nagradu, postavio i pakao, gdje će oni, koji te zakone prezru, trpiti vječnu kaznu, jer je znao, da se to savršenstvo na zemlji i među ljudima nikada postići ne će.

Nu boljševici tvrde, da se može i mora postići savršenstvo potrebno za konačno uređenje komunističkog društvenog poredka i komunističke države, te da će ga oni postići odgojem proletariata. I doista velika je djelatnost boljševičke Rusie uperena na taj »odgoj«.

Je li to moguće? Je li to samoobmana ili je puka krilatica, koja ima služiti za opravdanje onog strašnog i propastnog stanja što ga boljševička vladavina sobom nosi, te onoga barbarstva, što su ga boljševici izvršili i trajno vrše nad ljudima i nad njihovim stvarnim i duševnim dobrima?

U prvom je redu posve neizpravna pretpostavka (teza), da je početni stupanj ljudskog društva bio u znaku komunizma. Marksisti ne priznaju postanka čovjeka po nijednoj bogoslovnoj nauci, nego po zasadama slobodoumotvornosti znanosti. Nu baš se po tim znanostima mora doći do protivnog zaključka o odnosu ljudi prema dobrima i o njihovom međusobnom odnošaju obzirom na dobra u prvotnom stupnju čovjeka i čovječjeg društva, nego li je onaj, koji izvođe marksisti.

Prvotni čovjek, to jest zoološki »homo sapiens«, kada je već bio na onom stupnju razvitka, u kojem je predstavljao osobnost u više manje današnjem smislu riječi, sigurno nije smatrao zajedničkim ona zemaljska dobra, što ili je za svoju potrebu od prirode oduzimao, nego ih je smatrao i te kako svojim vlastitim. Onu pećinu, koju si je bio izabrao za svoje sklonište, nije bio voljan dijeliti ni s jednim drugim čovjekom, što je lutao po istom kraju i po istim šumama, kuda i on. Tu je pećinu i te kako branio proti svakom drugom čovjeku, kao i proti svakoj zvjeri, te je čuvao za sebe i za svoj porod.

Isto tako nije on dijelio plijena, što ga je iz lova donosio, s nikim drugim, nego ga je spremao u svoju pećinu, hranio njim sebe i svoju porodicu, te spremao zalihu za dane, kada radi vremenskih nepogoda ne bude mogao ići u lov.

Svi nalazi, što su do danas uobće pronadjeni li raznih tako zvanih »doba«, odnose se izključno na tragove pojedinačnog (individualnog) postojanja čovjeka, njegova pojedinačnog obitavanja i življenja; to jest na izkopine tragova i ostataka pojedinca ili tek nekolicine, po čemu se može, i po ostacima čovjeka, predmeta, orudja i jela zaključiti, da je živio sam, odnosno najviše u društvu vlastite porodice, a nikada u takovoj zajednici s ostalim istovrstnim bićima, iz koje bi se moglo zaključivati na bilo kakov »kolektivni« život. U ostalom takov zajednički život izključuje već i sama činjenica, da je na ogromnom prostoru zemlje bio rasijan malen, upravo neznatan broj ljudi, razstavljenih između sebe ogromnim udaljenostima. čovjek je dakle u svom početku živio izvan zajedničkog sustava (kolektivnog sistema), te čisto individualističkim načinom života. Izvan toga se je kolektivizam razvijao, napredovao i usavršivao. Predmeti, kojima se je služio, bili su i te kako njegovo privatno vlasništvo, on ih je takovim smatrao, i u tom se smislu prema svakome drugome ponašao.

Tako je znanost utvrdila. Nu što više, može se pouzdano zaključiti, da se je razvitak čovjeka od prvotnog (primitivnoga) stupnja k stupnju, što na sebi nosi već neke izvjestne znakove civilizacije i kulture, temeljio baš na činjenici privatnog vlasništva. Usavršavanje vlastite pećine i vlastitog orudja vodilo je k preradivanju predmeta iz onoga stanja, u kome ih je čovjek u prirodi nalazio u stanje korisnije i zgodnije za upotrebu. To je preradivanje borba s prirodom, što ju je čovjek vodio sam pojedinačno, bez pomoći društvene (kolektivne), u kojoj mu se je borbi morala razvijati i tjelesna okretnost i duševna vrstnoća, ova potonja napose stoga, jer njemu samomu bez ičije pomoći nije dostajala tjelesna snaga za nadvladavanje prirode i drugih živih bića, što su ga okružavala i postojanje mu ugrožavala.

Kolektivni život s drugim ljudima i njihov kolektivni odnošaj prema stvarima u tom stupnju (kao ni u jednom drugom) ne bi mogao pogodovati razvitku čovjeka od prvotnog stupnja k stupnju naprednijem. Društveni je život nastao tek kasnijim razvitkom i napredkom čovjeka, nu on je nastajao prirodnim razvojnim (evolutivnim) putem, sredstvom proširenja obitelji, preko plemena do pojma naroda, nu i sve te faze (stupnje) društvenog života, od onoga stupnja najprimitivnijeg pa do danas, imale su uvijek privatno vlasništvo individua za bazu gospodarskog uređaja, ili barem privatno vlasništvo najuže društvene jedinice, obitelji. Povijestna izražavanja nisu do danas mogla utvrditi ni jednog stupnja u prirodnom razvitku društvenog života čovjeka, koji bi bio imao za osnovicu trajno i normalno kolektivni uređaj u značenju, koje mu pripisuje marksistička nauka. Sve zajednice ljudi, koje su nastajale same od sebe ili koje su bile od čovjeka samog stvarane, imale su u razvitku čovjeka od primitivnog stupnja do dana današnjega upravo protivnu svrhu i zadaću, to jest obranu privatnog vlasništva, i to ne samo privatnog vlasništva odnosno zajednice, nego u pravilu i obranu individualnog privatnog vlasništva pojedinih pripadnika takove zajednice.

Marksistička teorija o prvotnom kolektivističkom stanju čovjeka postavljena je posve samovoljno i bez ikakove povijesne ili znanstvene osnove. Naprotiv i po znanstvenim izražavanjima i po povijesnim svjedočanstvima prati posebničko (individualno) vlasništvo čovjeka od njegova postanka pa sve do danas.

Kolektivizam nije dakle čovjeku prirodjen niti mu je razvitkom usadjen. Nu boljševici vele, da će čovjek kolektivnu, komunističku svijest dobiti o d g o j e m , i da je odgoj kadar to učiniti. Oni doduše ne pružaju nikakova dokaza, niti navode činjenice, iz kojih bi se na tu mogućnost dalo zaključiti, nego se bacaju na puko pokušavanje (eksperimentaciju), naravno u Rusii, gdje su na vlasti, te stavljaju na pokus cjelokupni narod, sva njegova dobra pa i samu njegovu obstojnost (eksistenciju), a da kraj toga ne pružaju nikakova ni najmanjeg jamstva, da će taj pokus doista i uspjeti. Kada je spomenuti englezki industrialac pravio u svojim industrijskim poduzećima socialističke i kolektivističke pokuse, stavljao je u pitanje samo svoj imetak, ili možda samo jedan manji dio svoga imetka, pa stoga radi tih njegovih pokusa nije nikoga glava zabolila, nu moskovski su boljševici stavili na kocku najdrzovilijeg pokusa, što ga je ikada svijet zapamtio, eksistenciju od preko sto i pedeset miliona ljudi, spremni i odlučni, da što više na taj pokus stave i čitavo čovječanstvo, i to sve bezobzirnošću najlahkournijeg kartaša iz kruga najgoreg otpadka ljudskoga društva.

Nauka, vježba i odgoj mogu dovesti do velikih promjena svojstava čovjeka, bilo duševnih bilo tjelesnih, nu ima izvjestnih granica, preko kojih ne može preći ni jedna znanost niti ikakova ljudska djelatnost. Kao što ljudsko djelo nije kadro promijeniti izvjestnih prirodnih zakona na polju fizike, makar može izmamiti prirodne tajne, koje iznenadjuju, tako ljudsko djelo ne može promijeniti ni izvjestnih svojstava čovjeka, makar u njemu može proizvesti takove pojave, koji zadivljuju. Nu granica je tu, postavila ju je narav. Kod čovjeka, koji kroz više od tisuću, pa možda i desetke tisuća pokoljenja nosi u sebi izkonski nagon sebičnosti, s kojim se radja, i koji u povu izražava prije nego li i jedan drugi znak svoje duševne obstojnosti, ne će to svojstvo nikada nitko izbrisati, niti je do sada izbrisao, da ga učini ravnodušnim prema osnovnom načelu, označenom u izrazu: moje.

Ako moskovski boljševici ne pružaju dokaza, da bi taj njihov odgojni pokus uspio, pružaju tim više jedan drugi dokaz, koji bezuvjetno zajamčuje neuspjeh, pa još više dokazuje i njihovu »mala fides«. Taj dokaz su oni sami, njihova obstojnost i ono, čime su se do sada pokazali. Oni su si preduzeli, da odgoje čovječanstvo za tu krijepost, bezuvjetno potrebnu za komunističku državu. A kakovi su ti odgojitelji? Od stotinjak prvih apostola i osnivača boljševičke Rusie nije preostalo danas više od jednog desetka. Pa kuda su dospjeli? Odgovor je kratak: strijeljani su. Zar od cara

ili od kapitalista? Ne. Boljševički su ih sovjetski sudovi osudili na smrt strijeljanjem i strijeljali ih radi — izdaje proletariata! Najvidjeniji, najiztaknutiji, najgordiji, najzaslužniji, najmarksističkiji, najproletarskiji, najboljševičkiji i za odgajanje najpozvaniji, prvi među prvima apostolima komunističkog proletarskog raja na zemlji, najpozvaniji i najprvi odgojitelji Rusa i čovjeka za kolektivno i komunistički svjestnog druga, osuđeni su radi izdaje komunističkih načela, proletarskih probitaka, proletarske države, i rad uhodarstva vršena u korist — kapitalističkih država! Ta još se puši njihova krv u dvorištu Ljubianke.

Nema dana da se svijetom ne pronesu glasovi o novim strijeljanjima izdajica proletariata, a starih njegovih učitelja i apostola. Oni, koji su još tu, doći će na red sutra, a poslije njih oni, koje su oni »odgojili« za svoje nasljednike, a onda opet slijedeći, jer učenici ne mogu biti bolji od učitelja.

Jesu li to učitelji, što mogu odgajati pokoljenja, u čijim srcima ne će biti zmije sebičnot sli, koji će zanijekati sebe za dobro bližnjega svoga, koji će sobom, svojom kolektivnom sviješću i spoznajom potrebe rada kao životne krijeposti opovrći staru riječ: "homo homini lupus" (čovjek je čovjeku vuk). Ti učitelji i apostoli nisu mogli odgojiti sebe, da se ne otimlju o vlast, da jedan drugog ne postavlja pred puščane cijevi »plotuna«, koji stvaraju jednakost ljudi u komunističkoj državi. Prije svake osude i strijeljanja opetuju se stereotipne riječi javnog tužitelja, što ga postavljaju oni, koji još nisu došli na red na optuženičku klupu, i te glase: »j e r su spremali urotu proti životu jednoga ili više članova sovjetske vlade, jer su se udružili s neprijateljima proletariata ' stu p i l i u službu kapitalista, da ruše proletarsku sovjetsku komunističku državu....«

Ako su te optužbe istinite, nema gotovo ni jednog Lenjinova druga, koji nije izdajica proletariata i najprostiji varalica miliona radnog naroda, te koji nije za volju svojih probitaka, čisto materialnih i buržujskih interesa, prodavao kapitalistima rusku radničku i seljačku raj, sa bezočnošću i pokvarenošću kao ni jedan politički špekulant, što ga svijet pozna.

Ako li su te optužbe lažne, onda je slika još strasnija. Onda oni jedni druge stavljaju pred eksekutivne plotune na temelju lažnih optužbi samo za to, da jedan drugoga s vlasti makne i čim više vlasti u svoje ruke prigrabi, da ukloni jednog pravednoga, pa da na njegovu mjestu može nepravdu vršiti, da udovolji svojoj požudi za vlašću, da istu može vršiti bez nadzora i pogibelji, da bude razkrinkan pred proletariatom, i da bude pozvan na odgovornost radi svojih nepoštenih namjera i djela.

Ako nije ni jedan ni drugi slučaj, onda među apostolima komunističke vjere vlada takova razlika u shvaćanju »istina« marksističke nauke i načela, da se ta razlika može izglati jedino smrtnim osudama i međusobnim strijeljanjem samih apostola između sebe. Pa tko onda ima obraza zahtijevati od izmučenog čovječanstva, da vjeruje u tu nauku, i još više, tko ima pravo da stotine miliona ljudi, pa cijelo čovječanstvo, silom stavlja u pokusnicu (retortu) marksističkih pokusa, u kojoj se zagušuju milioni života, u kojem pokusu mora čovječanstvo umrijeti, da se onda vidi, da li će pokus oživljenja uspjeti!

Koji je od ovih slučajeva? Sva tri! Boljševičke perjanice nisu sami među sobom nikada bili složni o pojedinim marksističkim načelima, pa ni o samoj nauci kao cjelosti. Netko vjeruje u jednu, a netko u drugu tezu, a u slavnim ne vjeruju svi skupa u izpravnost i neoprovizivost zasada, što su osnovane na čistoj »mentalnoj spekulaciji« i na nijekanju elemenata života, što su od izkona usadjeni u čovječju narav. Sve je samo teorija, a tek bi pokusi pokazali koliko ona vrijedi na djelu.

Naravno, svatko bi htio te pokuse izvoditi na svoj način i po svom mišljenju, a jer se jedni ne će da prilagode nazorima drugih, odlučuju eksekutivni plotuni. Drugoga sudišta za i razpravu nema, jer se ne može ići pred proleteriat, da on odluči, koje je mišljenje izpravno. Ta proletarijat nema nikakove riječi, on je samo predmet, na kome se pokusi vrše. U takovu stanju lahko dolazi do pojave, da oni, čije mnijenje o načinu provođenja pokusa ne dodje do izražaja pred slučajno jačom voljom drugih, stupaju u službu kapitalista, jer ne vjeruju u ostvarenje marksističke nauke, i nastoje, da se pomoću kapitalističkom domognu mogućnosti, da oni te pokuse provode.

Oni pako, koji su si stvorili stanje, u kojem mogu druge pred plotune stavljati, čine to čim hitnije, da njihovi neuspjesi pokusa ne bi omogućili drugima, da njih pred plotun stave. Eksekucijama svojih drugova i braće u Marksu osiguravaju svoje samovladje, koje im je bitni i jedini cilj.

A ruski proletarijat sluša predavanja o marksističkim teorijama i — gladije ...

BOLJŠEVIZAM I RAD

Pošto i boljševici znadu, da je sigurno vrlo daleko dan, kada će podanicima crvenog niskog carstva rad postati životnom potrebom, a ne potrebom za uzdržavanje života, daleko tamo, kuda čovječje duhovno oko ne dosiže, niti će ikada moći dosegnuti, i ne mogući to dočekati, jednostavno su uveli prisilni rad.

I rad je svakako krijepost, nu pošto svi ljudi nisu okićeni tom krijepošću, treba je nečim drugim nadomjestiti. Tu priskače u pomoć sam život, koji u svom prirodnom toku sadrži takove čimbenike, koji čovjeka neprestano na rad nukuju.

Boljševizam je međutim odstranio iz života ruskih podanika sve ono, što je podobno čovjeku a po prirodnom putu na rad podstrekavati i na radu trajno podržavati. Umjesto svega toga uveli su boljševički gospodari prisilni rad. To je u ostalom bila naravna posljedica stanja, u koje je narod u Rusii doveden tragom marksističkih načela. Naravno, prisilni je rad kao emanacija državnog i društvenog poredka uveden samo za proleariat, jer samo on sačinjava »građanstvo« sovjetske Rusie, dočim ini pripadnici bivših razreda nemaju nikakova značenja za tu državu, pa zato nemaju nikakove ni mogućnosti života u njoj, nego im je jedina dužnost a i jedino pravo, što ga u boljševičkoj Rusii imaju, da u najvećoj bijedi izumru i posve izčezava. Svi, koji poznaju stanje u današnjoj Rusii, suglasni su podpunu u tome, da sve ono, što ne pripada proletarskom razredu, gine i brzo izčezava.

Proletarac je vezan na prisilni rad. Po marksističkoj nauci mora svatko dati državi onoliko, koliko može, to jest svu svoju radnu snagu, sav njezin »kvalitativni i kvantitativni kapacitet«. Na svojoj radnoj snazi ne smije dakle štedi ti, nego je mora državi davati onakovu, kakovu ima. Naprotiv ne smije tražiti od države ništa više od onoga, što treba kao neobhodno za podmirenje svojih potreba. Onaj, koji državi daje više radne snage, nego li drugi, i to zato, jer te snage više ima, dobiva istu naplatu kao i onaj, koji daje manje, pa što više, može dobiti i manje od ovoga potonjega, jer su možda njegove potrebe niže procijenjene.

I boljševici su iz početka uredili radne odnošaje po tim načelima. Ivan Romanović i Roman Pavlovič radili su u istoj tvornici. Obojica su radili isto radno vrijeme, obojica su primala jednak broj »červenki« u ime plaće, a za te su »červenke« dobili jednaku zdjelu kaše i jednaku šubaru. Bili su dakle u svemu jednaki, samo što je Ivan Romanović za vrijeme jednakog radnog vremena izradio za polovicu manje posla nego li Roman Pavlovič. A budući je Romanoviča bilo uvijek barem dva puta više nego Pavloviča, proizvodnja je sovjetske Rusie zapinjala, svakovrstna je proizvodnja postala daleko manja od potreba, pa je nestašica bila svakim danom veća. Budući da je i poljodjelski rad podpadao više manje pod iste uredbe, to je Rusiom sve više harala glad, a njezinim je porastom i vlast boljševika sve više. dolazila u pitanje.

I onda je boljševizam bio prisiljen baciti sustav jednakosti, koju marksistička nauka nalaze, te uvesti opet sustav omraženog kapitala i z m a , sustav veće nagrade za veći rad, odnosno za veću izradbu. Taj je kapitalistički sustav primijenjen napose sa uvođenjem prve "pjaličjetke", to jest petgodišnjega nacrtu, koji je sovjetska vlada sačinila i po kome je za pet godina točno određena količina proizvodnje i potrošnje u cijeloj državi. Izvršenje toga nacrtu barem u približnoj mjeri uvjetovalo je odklon sloma boljševičke vlasti za izvjestno daljnje vrijeme, pa je trebalo da se plan pošto po to izvrši. Da se pako to može polučiti, trebalo je brzinu proizvodjenja pospješiti do najvišeg stupnja. Da se pako radnika na veći i jači rad podstrekne, zavedena je odmah veća nagrada za veći rad, jer se to inače ni jednim prisilnim sredstvom nije moglo postići. Boljševici daju naravno tome višku nagradjivanja posebno ime, nazivaju ga viškom socialnog značaja, nu načelo su morali probiti, pa makar ime i ne zvučilo kapitalističkim jezikom.

Marksističko načelo primanja naplate ne po zaslugi nego po potrebi protuslovi naravnom poredjaju stvari, te dovodi do nakaznih odnošaja i posljedica. Ono omalovažuje dvije prirodne pojave, koje su u naravi svega živućega, pa i čovjeka, pojave izkonske i nepromjenjive, te koje neumolno uređuju život u prirodi i uzdržavaju ga u trajnosti, podržavaju njegovu neprekinutost i sprječavaju njegovu propast. Te su pojave: natjecanje i odabir (selekcia).

Gdje se god nadju dvije živuće pojave jedna pokraj druge, nastaje između njih natjecanje. To je neodklonivo počevši od najneznatnije biljke, od najsićušnije gljivice, što živi samo jedan hip na miliontnom dijelu jedne kapljice vode, pa sve do najsavršenijeg živućeg organizma, što ga predstavlja ljudska spodoba. One se dvije prostim okom nevidljive gljivice natječu među sobom, koja će više vlage iscrpiti iz one sitne kapljice, na kojoj su se zajedno našle, vodjene svaka od njih neodoljivim nagonom, da postane veća, jača i ljepša od one druge i na štetu druge. I da ljudsko oko promjeri i međusobno izporedi milione takovih gljivica, koje su skupa, na istoj podlozi i pod posve istim okolnostima rasle, ne bi nikada među njima našlo dvije posve jednake, računski jednake u razmjerima i u obliku. One se među sobom natječu i nadmeću divovskim naporom, da jedna izraste iznad druge, da jedna od druge postane sposobnija za život i za i'adjanje, za stvaranje novih, koje će opet između sebe nastaviti to natjecanje u bezkonačnost.

Od tog sitnog života (mikrokosmosa) pa sve do čovjeka, svi razredi živućih pojava provode međusobno natjecanje istim nepisanim zakonom, provode ga pojedinci istoga roda i isle vrsti između sebe, a isto tako rodovi i vrsti sa svoje strane opet između sebe.

Tome su natjecanju podvrgnuti isto tako i ljudi. Natječu se pojedinci jedan s drugim, je dan rod s drugim, jedno pleme s drugim, je dan narod i jedna rasa s drugom. U čovjeku samome, u njegovu tijelu, provodi se neprestano natjecanje raznih elemenata. Dok je čovjek prije nego je stekao izvjestnu uljudbu vjerovao, da su bolesti njegova tijela posljedica nekih tajnovitih sila, današnje liječničтво znade s potpunom sigurnošću, da je čovječje tijelo polje neprestanog natjecanja između škodljivih i neškodljivih sastojaka, i da zdravlje, odnosno bolest, ovisi izključivo o tom natjecanju, odnosno o izhodu toga natjecanja.

Takovo natjecanje, utakmica, jest gibanje, rad. Unutarnja, nehotična potreba postignuća boljega, nameće natjecanje, a natjecanje traži djelatnost, rad. Bez utakmice nema trajnog rada ni napredka. Kada se umjetnim načinom odstrani mogućnost postignuća boljega, za kojim čovjek nagonski teži, nestaje utakmice, ona biva protuprirodno ugušena, a tim propada i glavni pokretač rada. Uslijed toga rad kao djelatnost pojedinca čovjeka, odnosno njegova volja za rad, slabi i opada sve do zahirenja, što vodi za sobom kao posljedicu zaustavu napredka i nazadak. To se ne može onda spriječiti ni silom ni naukom. Nauka može neko vrijeme, i to samo izvjestni sloj, ograničiti broj ljudi, uzdržati na radu bez natjecanja, a isto tako može i sila samo privremeno prirodni pokretač rada nadomjestiti.

Ni u marksističkoj se državi ne može trajnost i neprestanost rada održati na pukoj nauci ili sili. Prirodjeni nagon čovjeka, što ga sili na postignuća boljega, nadvladat će i upliv nauke i silu, pa makar i trpljivom oporobom (pasivnom resistencijom).

U boljševičkoj Rusii narod je držan na radu silom. Boljševici nisu još nikoga odgojili tako, da osjeća potrebu rada kao takova, a sigurno je najneznatniji broj onih, koji rade za volju marksističke nauke. Sila, koja privodi ljude k radu, proističe iz državne vlasti. Već sama ta činjenica ukazuje na netemeljitost i nesigurnost trajanja toga sustava rada. Koliko ima vjerojatnosti, da bi sustav rada po marksističkim načelima preživio slom te sile, nastao laj slom s bilo koga razloga ili povoda, a povoda i razloga za slom državne vlasti jedne države ima toliko i tako različitih, koliko i kakovih ih čovjek ni predvidjeti ne može.

Rad je trajan, to jest, dok bude čovječanstva, bit će i rada, nu izazvanog spomenutim prirodnim poticajima. Koliko je pako državnih vlasti i sila bilo, bilo pa i propalo! A koliko je istom vladavina bilo i propalo! Koja je vladavina sigurna svog trajnog i neograničenog vijeka? I koliko bi puta prema tomu bio morao prestati i propasti rad u raznim krajevima svijeta, kada bi mu podloga bila državna sila ili sila koje vladavine? A rad ostaje baš kao i čovječanstvo trajan, preživljuje carstva i republike, vladavine i nauke! Tko je kadar osigurati trajnost sili, koja po boljševičkoj tezi ima prikovati ljude uz rad usuprot naravi i prirodnim zakonima? I kada propane sila, kad propane vladavina prisilnog rada, čovjek će ostati sa svim svojim vrlinama i manama, što proizlazi iz njegove naravi, i koje ga prate neumorno od poroda do groba, te će opet svoj rad uređivati svojim ljudskim prirodjenim svojstvima, a ne po bilo kakovim naukama.

Dotle milioni ljudi moraju pretrpiti hirove boljševičkih pokusa, što ih ovi vrše na njima, sad im obećavajući nagrade za veći rad, sad ih mjereći istom komunističkom mjerom, a uvijek ih smatrajući robovima, što se moraju kiniti i krvariti za održanje krvave vladavine boljševičkih ludjaka.

Prirodjena utakmica dovodi u cijeloj prirodi, pa tako i kod ljudstva do tako zvanog prirodnog i z b i r a, koji naturalisti smatraju osnovom neprekinutosti (kontinuiteta) i ovjekovječenjem života na zemlji, a koga niti bogoslovlje u cijelosti ne zabacuje. Ako naturalisti traže začetak svakoga života u mulju morskih obala arheozoičke periode, dakle iz života, iz koga se je razvio i čovjek, i kršćanska nauka veli, da je Bog napravio čovjeka od — zemlje, zemaljskoga praha, te mu vječno pred oči doziva, da će se opet u prah povratiti.

Po Darvinu se razvitak od prvog živućeg bića, nastalog od mulja, pa do čovjeka, ima zahvaliti jedino prirodnom izboru, ili kako se stručno kaže zakonu »selekcije«, po kome u organizmu uslijed borbe za obstanak biva uništeno sve, što je slabije i kržljivije, da se na taj način dade mjesto jačemu i razvijenijemu, koje na taj način dobiva mogućnost, da postizava sve veće savršenstvo. Bez te bi selekcije čestice organizma sposobne za razvoj bile sprječavane u razvitku i ugušivane od onih nesposobnih, kada putem selekcije ne bi potonje b i l e izlučene (Auslese), a uslijed toga bi napredak u daljnjem razvoju zastao i odpao. Zastoj u razvitku znači stagnaciju, prema čemu je od onog prvotnog (primarnog) početka Kvota ne bi bilo razvilo ništa dalje, niti bi bilo došlo do ikakova daljnjeg oblika života, a ponapose ne do čovjeka. U napredovalom pako razvoju, čim bi nestalo selekcije, ne bi se nastali zastoj mogao vječno nastavljati, nego bi nužna posljedica toga stanja bila izrodjenje (degeneracija) i onoga, što je bilo već tu, jer Kvaki život nazaduje, čim prestane napredovati. Čim se ne umnožava, propada, čim ne raste, opada, čim ne cvate, vene.

Ovdje se doduše ne radi o ovoj selekciji i z r a v n o , nu analognost ne manjka.

Dok je rad osnovan na utakmici, dotle se u njemu vrši i selekcija: selekcija proizvođača, proizvodjenja i proizvoda. Ta selekcija uvjetuje razvitak, napredak i usavršenje. Čim nestane natjecanja, nestalo je i selekcije. Kada nema selekcije, nastaje zastoj, a zatim dosljedno zahiri razvitak, napredak i usavršenje. Zahiri proizvođač, proizvodjenje i proizvod.

I kada marksistički uređena država i društvo ukidaju utakmicu i onemogućuju selekciju, osuđen je i rad na zastoj i zahirenje, primiće se kraju života rad, a s njime i proletarijat. Dok boljševička vlada predstavlja doista silu, koja nadomješta pokretača rada, rad se još neko vrijeme prividno drži na životu, nu dok ta sila ujedno sprječava utakmicu i selekciju, kopa ona grob razvitku, napredku i usavršavanju rada, pa i samomu životu.

Tako stoji s marksističkom naukom o radu u teoriji, a primjena te nauke u životu pokazuje u cijelosti izpravnost gornjih redaka, kako će se to lahko vidjeti iz slijedećeg kratkog prikaza stanja rada u sovjetskoj i boljševičkoj Rusiji.

BOLJŠEVIZAM I INDUSTRIJALIZACIA

N etom iztaknuto natjecanje između elemenata u samom živom biću pa između pojedinih živih bića u prirodi, označeno je imenom »borba«. Po Hegelovoj filozofiji ta se borba vrši između različitih počela, koja su svrstana u puka dva razreda. U jednom su razredu počela jestna (elementi pozitivni), a u drugom niječna. Ta dva razreda stoje jedan proti drugome, te se vječno među sobom bore. Najprije je postojao tabor jestnih počela, to jest »p o z i t i v«. Sama obstojnost pozitivna rodila je negativ, to jest protuslovlje. Između pozitivna i negativna nastaje borba, u kojoj pobjeđuje naizmjenice sada jedna sada druga strana, naizmjenice uništavajući jedna drugu. Uništenjem jedne i druge strane, do koje uslijed rečene borbe mora doći, to jest uništenjem »teze« i antiteze, nastaje »s i n t e z a«. Iz ove pako s i n t e z e nastaje o p e t pozitiv, iz ovoga kao i prije uništenja opet negativ, a onda opet nastaje borba između toga pozitivna i toga negativna, do ponovnog uništenja, dakle do sinteze, iz koje opet nastaje pozitiv, pa onda opet negativ, onda opet sinteza, pa, negativ, pozitiv i tako naprijed u bezkonačnost.

Marks je, kako veli B. Hopper u svome »What Russia Intends«, nakalupio svoju nauku na Hegelovu dialektiku, te je označio privatno vlasništvo kao pozitiv, ili tezu, a proletarijat kao negativ, ili antitezu. Ta se dva počela među sobom sukobljuju i bore. Iz te će borbe nastati sinteza, to jest uništenje i vlasništva i proletarijata, što će sadržavati novi društveni poredak, koji ne će biti ništa drugo nego k o l e k t i v n o , k o m u n i s t i č k o društvo.

Marks je tu zastao i nije dalje slijedio Hegelove teorije, po kojoj jedamput nastala sinteza ima opet roditi pozitiv, što bi u Marksovom slučaju značilo — kapital, a ovaj dalje negativ, ili po Marksu proletarijat, da opet borba između oba počela ponovno započne. Tu je zastao, jer mu naravno nije pogodovalo (konveniralo) proslijediti do daljnjeg logičnog zaključka, što mora slijediti iz gradnje na Hegelovoj teoriji, a ta je: iz novog kolektivnog društvenog poredka, nastalog kao sinteze borbe između vlasništva i proletarijata, ima se opet poroditi pozitiv, dakle privatno vlasništvo, a iz ovoga negativ, dakle proletarijat, da se opet između njih nastavi daljnja borba, do opet nove sinteze, koja ima opet roditi novo vlasništvo i proletarijat, i tako dalje do neizmjenosti.

Da je Marks proslijedio dalje putem Hegelove teorije, morao bi i sam ukazati na podpunu bezvrijednost svoje nauke, to jest ukazati na negativni rezultat u pitanju privedenja u život stvarnog i trajnog komunizma, kada se iz njega, jedamput postignutog, mora opet razviti privatno vlasništvo, koje će sa svoje strane opet stvoriti proletarijat, kao što je to bilo i u početku. Drugim bi riječima morao sam ukazati na neodrživost komunističkog društvenog poredka kao trajnog oblika ljudskog društva, koji oblik ta njegova nauka inače obećaje. Oni I tako, koji njegovu nauku u život provode, ne bi imali opravdanja za ona sredstva, kojima se služe, jer takav, ili bolje reći nikakav uspjeh ne bi mogao opravdati tolikog krvoprolića i tolike bijede, koju čovjek mora proći, kao što je to bilo u Rusii, da unidje u raj, koji ima propasti onoga časa, čim se podpuno ostvari.

Nu boljševici nisu uztuknuli pred nelogičnošću ili nepodpunosti nauke, kada je došao čas, da je u Rusii mogu provoditi u život. Proletarijat ima pobijediti privatno vlasništvo i uvesti komunistički poredak, bez obzira na to, da li će to postati trajnim oblikom društvenog poredka ili ne. Treba uzeti vlast u ruke, a od teorije ne će nikome glava puknuti. »Diktatura proletarijata« ima se osnivati na sili, pa će se održati dok god sile bude. Sve veći razvitak industrije, kako je jur spomenuto, učinio je, da se je privatno vlasništvo počelo sve više nagomilavati u sve manje ruku, te da se je s druge strane broj proletarijata sve više povećavao. Ta je činjenica dovela i do oblikovanja teorije o pobjedi proletarijata. Da se ta pobjeda doista i ostvari, treba da broj proletarijata naraste do maksimuma. Industrializacija je dovela već u svom prvom stupnju u cijelom svijetu do ojačanja proletarijata. Ona mu je dala borbeni poticaj, ona je od njega učinila navalnu vojsku, koja se bori i koja naslućuje svoju pobjedu. Da se dakle marksistička nauka obistini u cijelosti, treba učiniti sve, da industrializacija naraste do hipertrofije, kako će biti zgodna trajno hraniti moć i vlast proletarijata, ili bolje reći onih, koji će u njegovo ime i umjesto njega vladati u novom društvenom poretku.

Odatle tumačenje onomu, što se danas u sovjetskoj Rusii na industrialnom polju događa.

Boljševički je režim u Rusii industriju učinio tako reći jedinim oblikom rada i proizvodnje. Sve što se god dađe industrializirati, pretvara se u industrialna državna poduzeća. Industrializira se sve počevši od poljodjelstva pa do priredjivanja mršavog zajutarka, što ga podanik crvenog ruskog carstva uzima jutrom za okrepu svog izmučenog proletarskog tijela prije polaska u monstruoznu tvornicu, u kojoj kuje osnove kolektivnog blagostanja, koje blagostanje doduše ne čeka njega, nego tek poznija pokoljenja, kako mu to boljševički vlastodržci kazuju.

Boljševička vladavina diže diljem cijele Rusije ogromne tvornice za sve moguće vrste proizvodnje. Svaka je tvornica po prostoru i obujmu djelatnosti jedna neman, što svakog jutro prima u svoju utrobu nebrojene gomile proletariziranog, nekada carskog pravoslavnog, a sada boljševičkog, obezvrjenog i obezumljenog robija. Treba svukuda podići tvornice, da industrija proguta čim više pučanstva, da ga odrigne od sela i od obitelji, od veličanstva prirode i od usrdnosti male radione obrta i kućnog rukotvorstva svake ruke, da tako od njega učini hladnu, bezčutnu gomilu, koja ne smije imati ništa više srca od onog mrtvog si roja, koji poslučuje, ništa više ljubavi od one mrzle gradje, što mu dnevno kroz ruke prolazi, i ništa više duše od onog bezčutnog proizvoda, što ga proizvodi prikovan uz glomazne strojeve.

Treba cijeli narod strpati u tvornice, da svatko među velikim mnoštvom supratnika postane puka brojka, koju se u boljševičkim industrialnim i političkim računskim knjigama prenaša s jedne stranice na drugu, da u zaglušni bučnih strojeva prestane govoriti i misliti, da u vrtnjavi strojeva i supratnika, što oko njega vrve, zaboravi na sebe, na svoju čovječju narav, i da tako i sam postane bezčutni stroj, što se giba i radi samo onako, kako ga boljševički strojar rukovode, i svagda onda, kada oni pritisnu na pokretno puce.

Tu je svatko neprestance podvržen u svakom svome kretu budnim očima boljševičkih goniča, što paze na svaki njegov pogled, koji bi možda postrance udario, na svaki njegov uzdisaj, koji bi mogao odati kakovu nekomunističku težnju, i na svaku riječ, koja bi mu se mogla prokrasti kroz zube, a koja bi mogla izraziti negodovanje ili osudu sreće, što mu ju je boljševizam darovao. Svako takovo nedjelo čini zločinstvo protiv pobitcima proletarijata, i protiv proletarskoj domovini, kako su mudro boljševici prozvali sovjetsku Rusiju, a radi takova se zločina ne vraća više iz tvornice »kući«, kako se zove onaj jedini ležaj, na kome tovariš u društvu drugih desetak, dvadesetak, ili stotinjak često i nepoznatih supratnika, odmara svoje trudno tijelo, nego se ide kroz vrata Ljubianke onamo — od kuda se više ne vraća ...

Industrialna proizvodnja ima ići vrtoglavo brzinom, ima zaokupiti svu djelatnost, sav interes i sav duh naroda, da on tako odvrne pogled od sveg drugog, što sačinjava stvarni i duhovni svijet, jer pod boljševičkom vlasti samo industrija ima postati svrha i sadržaj čovjeka. Ona mu ima postati središtem cijelog njegova tjelesnog i duševnog života, njegova bol i njegovo veselje, njegov Bog, njegov život i njegova smrt. Ona mu ima nadomjestiti sreću obiteljskoga života, koji mu je boljševizam razrušio, ljubav, koju je boljševizam brisao iz svog riječnika, djecu, koju mu je boljševizam oteo, ponos, koji mu je pogazio, vjeru, koju mu je ubio, dušu, koju mu je zarobio, domovinu, koju mu je osramotio, imovinu, koju mu je porobio, povjerenje, koje mu je pronevjerio, Boga, koga mu je zabranio i nadu u bolju budućnost, koju mu je porušio. Sve mu je oteo, a dao mu je boljševičku tvornicu, grobnicu njegova tijela i njegove duše.

Takov Rus, takova čovječja sjena, takov broj, takova roba bez imena, bez podrijetla i bez potomka, bez grobova roditelja i bez kolijevke djece, jest podanik, kakova trebaju boljševičke zvijeri sa Kremlja, da na njemu osiguraju svoju strahovladu u Rusii, i da njegovom pomoći, a preko

proletariata širom svijeta, što boljševički raj poznaje samo po promičbenim (propagandističkim) spisima, upali svjetski prevrat, iz koga ima izaći na svijetlo sunca svjetska sovjetska država pod krvničkom vlasti moskovskih boljševika.

Pretvaranje Rusie u jednu ogromnu, jedinstvenu tvornicu, pripisuje književnost izključivo jednom dalekosežnom nacrtu boljševika, nacrtu gospodarsko-trgovačke naravi jednog velikog, svesvjetskog zamašaja, kojim bi oni planom imali nadvladati gospodarstvo tako zvanih kapitalističkih država, da se i na taj način pospješi razpad kapitalističkog društvenog poredka. Jest, i to je jedna od svrha, nu glavna je ipak ona netom iztaknuta, potpunog duševnog i tjelesnog zarobljenja čovjeka.

Ta nasilna i izvještačena industrializacija ima preko noći učiniti prvom industrialnom zemljom na svijetu onu zemlju, koja je kroz jedno tisućljeće davala sve drugo osim industrie. Ona ima proizvodnjom industrialnih proizvoda nadmašiti i za puki četvrt stoljeća premašiti ne samo prve industrialne zemlje Evrope, nego i novoga svijeta, napose Sjedinjenih Američkih Država.

Za postignuće toga cilja imaju služiti gospodarski nacrti tako zvane »pjatiljetke«. U tim je nacrtima izračunato na temelju silnih statističkih podataka, koliko će trebati unutar pet godina proizvoda za unutarnje potrebe i za izvoz, naravno više za izvoz nego li za unutarnje potrebe, i onda se ta količina svih mogućih proizvoda nalaže sovjetskim zakonom. Petljetnim je nacrtom unaprijed određeno sve što se god tiče javnog i privatnog života u sovjetskoj Rusii. Izračunato je točno, koliko će radnika raditi kroz tih pet godina, koliko će ruda biti izkopano, koliko sirove gradje iz inozemstva uvezeno, koliko izvezeno iz zemlje, koliko će se strojeva i inih industrialnih proizvoda proizvesti, koliko istih iz zemlje izvesti, a koliko iz inozemstva uvesti, koliko žita ima roditi te koliko kruha imaju pojesti boljševički podanici, a koliko se žita ima izvesti, koliko se ima podići novih tvornica, koliko stručnih radnika izobraziti, koliko škola otvoriti, i koliko se inozemnog zlata ima u zemlju privući.

I onda cijela Rusia postaje rob toga boljševičkog računa. Sve se ima pritegnuti na to, da se taj nacrt izvrši do u najmanje tančine, va se prisilna sredstva imaju upotrijebiti, koja god na raspolaganju stoje, a koja su podesna, da taj pritisak izvrše. Sve što bi moglo i najmanje stajati na putu tome nacrtu, treba nemilosrdno odstraniti, ne štedeći pri tome ni ljudske krvi ni slobode. Svaka se sporost u radu ima smatrati »sabotažom« nacrtu i ima se kazniti Sibirijom, svaki neposluh se ima smatrati pobunom, koji se suzbija strijeljanjem kratkim putem. Sve to zato, jer o izvršenju jednog takovog plana ovisi, da li će sovjetska Rusia smoci sredstava da gospodarski izdrži u novom društvenom poredku još koju godinu dana, da li će ta žitom najbogatija zemlja na svijetu moći prehraniti kruhom aparat, koji taj poredak silom podržava, da li će izvozom pribaviti toliko sredstava, koliko je potrebno za držanje goleme vojske, što se priređuje za posljednji veliki obračun sa ostalim svijetom. Jednom riječju, jer o tome ovisi sadanja i buduća obstojnost boljševičke vlasti, koja bez sile i nasilja ne može postojati i koja se bez tih sredstava ne može pogotovo na ostali svijet protegnuti. Nije pitanje, hoće li stotinama miliona ljudi postati bolje ili će i nadalje ostati u onoj bijedi, u koju ih je boljševizam strpao, nego je pitanje, da li će se boljševički sustav održati ili ne će. Boljševici sa Kremļa, čeljad po porodu bez domovine, po pokvarenosti srca bez osjećaja, i po zloći bez vjere, nisu zadovoljni s vlašću tek nad jednom zemljom, niti žele, da u toj zemlji vlada sreća, niti dopuštaju, da se ljudi mole i da se klanjaju ičemu drugome osim njima, pa ni Bogu.

Za izvršenje takova nacrtu kine se i ginu milioni i milioni ljudi, gonjeni od boljševičkih goniča, nikada punog želudca ni srca, u dronjcima, što cijelom jednom narodu daje izgled bogalja i prosjaka, te živu u blatu i smradu Gorkijeve »Trojice«, čeznući vječno za čistim životom, koji im eto ni u materialnom ni u moralnom pogledu ne može dati ni sanjano carstvo komunističkog raja na zemlji.

A onda dolaze tako zvani nepristrani posmatrači iz raznih naroda i raznih krajeva svijeta, siti i neizmoredni, dobro obučeni i oprani, pa u svojim knjigama i inim sastavcima nabrajaju brojke traktora, tvorničkih strojeva i dimnjaka, što ih sovjetska Rusia na temelju pjatiljetke prisilnim radom proizvodi i podiže, te se dive silnom napredku, što da se postizava pod boljševičkim gospodstvom, pod vladom komunističke vladavine i u marksističkom društvenom poredku. Na temelju takovih brojaka, koje im u ostalom daju boljševički uredi, pjevaju onda hvalospjeve mudrosti i sposobnosti boljševičkih upravljača i slavi marksističke nauke, kojom da je krune uspjesi i pobjede komunizma i kolektivizma proti mračnjačtvu, natražnjačtvu i trulosti ostalog svijeta. Ne spominju naravno nego mudro zatajuju, koliko je suza poteklo, koliko života uništeno, koliko duševnog dobra žrtvovano, koliko čovječjeg ponosa pogaženo i koliko je slobode ugušeno za kapriciozno boljševičko natjecanje i njihovo pomahnitilo gramženje za vlašću nad zemljama i narodima. Prelaze preko činjenice, da se svom tom mahnitom izradbom mrtvih industrialnih proizvoda ne popravljaju ni za dlaku materialno ni moralno stanje velike većine naroda, nad kojim boljševici gospodare, te da usredotočenje čitavoga života u industrializaciju postaje najveće i najstrašnije sredstvo, komu je stavljeno u zadaću, da čitavu jednu ogromnu zemlju, napućenu tolikim narodima, a s vremenom i čitavo čovječanstvo, liši svih moralnih tekovina, te ga spremi za potpunog roba stvari, materije, kojoj po tom ima služiti, umjesto da ona služi njemu.

A prelaze i preko činjenica, da je cijeli boljševički sustav puko vrludanje između raznih nauka i sustava, da se oni za provedenje svojih vlastodržačkih ciljeva laćaju svake metode i polaze svakim putem, bez obzira da li odgovaraju načelima, što ih pred svijetom izpovijedaju, u ime kojih su na grbaču jednom narodu zasjeli, i u ime kojih bi htjeli i ostalim narodima zagospodariti. Od sustava slobodne izmjene dobara, djelomičnog priznanja vlastništva, privatnih industrialnih poduzeća, do potpunog kolektivizma, jednakosti plaća, većeg nagradjivanja rada prema zaslugi, izključenja svake razlike rada od komada i zabrane istoga, jednakih razdioba životnih potreba i dozvoljavanja sticanja, sve te sustave i metode upotrebljavaju boljševici naizmjenice i prema potrebi, samo da postignu svoj cilj, jer se na djelu pokazalo, da se po načelima njihove nauke ne može ništa polučiti. Ako je za postignuće proizvodnje i u komunističkoj državi potrebna razlika u plaćama i razlika u načinu života i podmirivanja potreba onih, koji rade, ako je potrebno i u samome proletariatu tvoriti razrede, dijeliti ih na više i na niže, što onda vrijedi nauka o ukidanju razreda, te čemu je onda uobće potrebno stvaranje kolektivnog društvenog poredka po marksističkim načelima, koje stvaranje znači toliko krvi, toliko suza i boli, ako taj poredak nije postiživ ni lamo, gdje učitelji te vjere imaju potpunu i neograničenu vlast u svojim rukama?

A svatko mora dopustiti, da su boljševici u ovih dvadeset godina sve te sustave naizmjenice upotrebljavali, da su se tolike i tolike njihove zasade na djelu pokazale nemoguće, i da su ih na djelu zamjenjivali najmračnijim i najnatražnijim kapitalističkim metodama i sustavima. Zar nisu boljševici nakon tolike vike na militarizam, kao najstrašniji kapitalistički porok zločin, uveli ne samo redovitu stajaću vojsku, nego čak i čin maršala u njoj, a to nakon što su bili proglasili potpunu jednakost sviju i činove označili protuproletarskim i protuljudskim. Za provodjenje svojih gospodarskih planova treba boljševička vladavina — in ultima linea — ipak oslon na vojničku silu, bilo to prema vani bilo prema unutra, a ta se nije dala saizdati i organizirati na marksističkim načelima i krilaticama o jednakosti, nego na prokušanom sustavu omraženog buržuskog društva. Zar nisu boljševici za vrijeme carstva najveću hranu za svoju propagandu crpili iz napadanja na policajne sustave buržuskih država, napose na onaj u carskoj Rusii? Zar nisu obećavali uništenje i najzadnjeg traga policajne vlasti, da odmah nakon preuzeća vlasti uvedu najpolicajskiju policiju, što je ikada u ijednoj buržuskoj državi postojala, da mogu s njom nadzirati svoje vlastite tovariše i provoditi politiku industrializacije, jer bez te strašne policije ne bi ni jedna grana proizvodnje mogla pokazati nikakova napredka u sustavu prisilnog rada? Zar nisu boljševici svoje uzpjehje među proletariatom za vrijeme carstva gradili na Sibirii, da nakon preuzeća vlasti pošalju u nju u dvadeset godina više nesretnika, nego li ih je nasilni carski režim poslao u dvjesto godina? Zar nisu proglašivali smrtnu kaznu najvećim zločinom buržuske pravde i buržuskog suda, da je odmah uvedu i za najnedužnije prestupke političke naravi, i da se njome služe više i nemilosrdnije, nego li je to do sada učinila i najbarbarskija vladavina bilo u kojoj državi, bilo u kojem dijelu svijeta, u bilo koje doba? Može se mirne duše reći, da su boljševici u svojem ludovanju industrializacije industrializirali i slanje u Sibir i izvršavanje smrtnih kazna.

Razvitak je industrie prirodna posljedica tehničkog napredka čovječanstva. Nu smije li industrializacija ići tako daleko, da proguta sav život čovjeka, da cijeli svijet pretvori u jednu ogromnu tvornicu, gdje bi se ugušio i svaki trag svake druge djelatnosti? Sa razvitkom i napredkom stručnog umijeća čovjeka razvija se sama od sebe i industrija, nu prirodnim bi putem taj njezin razvitak mogao doći samo do izvjestnog vrhunca, koji označuju normalne potrebe čovječanstva. Kod te bi se granice njezine put uzpona zaustavio i poprimio vodoravni pravac, da dalje teče uzporado sa normalnim životom čovjeka, koji se život ne sastoji samo od vječne proizvodnje i potrošnje tehničkih proizvoda, nego i od proizvodnje i primanja drugih, duševnih i moralnih proizvoda, koji su čovječanstvu jednako potrebni kao i tvarna dobra. Nu umjetnim siljenjem industrializacije do razmjera, što premašuje u normalnu granicu, koju postavlja prirodni tok stvari, mora se poremetiti ravnotežje čovjeka, ravnotežje između njegova duha i njegova tijela, a po tome i između jednog čovjeka i drugog, te čovjeka i sveg onoga, što ga na zemlji okružuje. I voda je potrebna, štoviše nužna za život čovjeka, nu nitko ne će njezinu potrebu i uporabu tjerati do razmjera, koji bi se mogli izraziti samo u obliku obćeg potopa. I vatra je neophodno potrebna, ali nitko zdrav ne će želiti, da se ona izrodi u obći požar, što bi imao sažgati cijeli svijet. A ono, što boljševici hoće učiniti na polju industrializacije, značilo bi doista industrialni požar, koji bi sažgao čovjeka i njegove tvornice, u kojima on taj požar podpiruje i razplamsava. U zdravoj sredini može industrija kao i svaka druga grana života, može i mora ići do mogućnosti, koja odgovara mogućnosti njezine podloge, to jest ljudi, što ju stvaraju, i do granica, do kojih je ona svojim stvaraočima korisna. Gdje je dru gačije, nije sredina zdrava. U sovjetskoj Rusii ne odgovara ona ni mogućnosti svoje podloge, ruskome narodu, ni njegovim potrebama, već je izvještačena i namijenjena svrsi, koja s ruskim čovjekom i s njegovim potrebama nema ništa zajedničkog, nego služi za njegovo zarobljenje, kao što bi izvan granica Rusie imala služiti zarobljenju ostalog čovječanstva.

BOLJŠEVIZAM I ZEMLJA

U oči boljševičkog prevrata, a u času, kada je bilo još neizvjestno, kojim će putem Rusia udariti, nalazila se je cijela zemlja u groznici prevratnog previranja, što je započelo sa slomom carstva, a nije se bilo još do toga časa razbistrilo. Što više, to se je stanje sve više zaplitalo, što je trebalo napose zahvaliti nesretnoj okolnosti, da se Rusia nalazila još u punom jeku rata, koji je još sveudilj trajao, i nije bilo nikakvih znakova skorašnjeg svršetka, a kamo li pobjede. U tom je času bila za svakoga najveća nepoznanica — ruski seljak. S jedne si je strane gradski svijet, buržoazija i proletarijat, stajao sučelice stisnutih zubi i s nožem u ruci, te se medju sobom prepirao na tlu prevrata o vlast nad zemljom od preko sto i pedeset miliona duša, medju kojima su oni i jedni i drugi zasebno, a isto lako i oba skupa, bili tako neznatna manjina, kao kaplja rose na širokom polju. S druge je strane stajalo po nepreglednoj Rusii razliveno more seljaka, koji su naravno i na bojištima sačinjavali još uvijek gotovo cijelu vojsku, što je svojim prsima štitila »matušku« Rusiu od vanjskog neprijatelja, iza čijih su ledja prevratnici po zanatu, gladni vlasti, i malograđjani, što su tek bili okusili čare vladanja, nesmetano dijelili megdan o ruku lijepe djevojke, kojoj je doduše kruna bila već pala s glave, nu koja je još uvijek krila u svojim grudima nesavladive čare.

Što će na to sve reći onaj dobri ruski mužik, koga su toliki ruski književnici ovjekovječili u svojim djelima, kada se povrati sa bojišta, i kad do njega dopru glasovi o novom stanju, kada te vijesti dopru tamo daleko na kraj nepreglednih stepa u malu nisku kućicu, gdje on još uvijek, godinu dana poslije proglašenja republike, pali »kandilo« pred bogorodičinom »ikonom« za zdravlje bačuške cara, neograničenog gospodara na zemlji, namjestnika Gospodova u pravoslavlju, što je u očima »kerstjanina« velik kao velika ruska zemlja, bogat kao svi »barini« ovoga svijeta zajedno, dobar kao velika ruska duša, a svet kao sveto i vječno pravoslavlje.

Svi su bili uvjereni, da mogu državnu vlast preuzeti i bez tog skromnog i dobrodušnog filozofa hladnih i dugih stepskih noći, nu pojavilo se je odmah pitanje, da li bi se bez njega i proti njemu itko mogao na vlasti ustaliti pod novim okolnostima, u kojima nema cara, u kojima je ruski »čelovjek«, mužik, padao nekada ničice, da ljubi zemlju, kojom je njegova noga prošla, u kojima će biti maknute ikone čudotvorne bogorodice, kod koje je »kerstjanin« nalazio lijeka za svaku svoju bol i utjehu u svakoj svojoj tegobi i žalosti, u kojima ne će biti ni otaca igumana ni stareca, koji su polaganjem ruku i tajanstvenim pojanjem uzdizali pobožnog i praznovjernog ruskog čovjeka od dnevnih zemaljskih bijeda i nevolja u sretne visine nadzemaljskog blagostanja bajoslovnog carstva duša, i tako mu blistavom koprenom prekrivali tmoviti put na zemlji.

I dok su gospoda buržui i socialisti razpravljali i zanašali se svojom novom ulogom vladanja, što im je po obescarenju pripalo, boljševici su smišljali zamku, u koja će uhvatiti onu veliku, ali neuku i lahkovjernu zvjerku, što se je pružila po silnoj plohi bivše carevine. I Lenjin je našao formulu. U svom proglasu, što ga je izdao iz svoga skloništa u Finskoj na »boljševički komitet«, izbacuje lozinku: »Mir narodima, vlast sovjetima, kruh gladnima, a zemlja seljacima! To je lozinka, s kojom imaju boljševici jurišati na bedeme tvrdjave, iza kojih se krije buduća vlast.

»Vlast sovjetima i kruh gladnima« meka je, na koju se ima uhvatiti proletarska raja, što je izgladnila čekajući na vlast, koja joj ima bezuvjetno pripasti po marksističkoj nauci, s kojom ga hrani socialistička i komunistička promičba (propaganda) još tamo od prije rusko-japanskog rata, a koja mu se eto sada ima ostvariti u sovjetima. A ona dva druga poklika, »mir narodima i zemlja seljacima«, namijenjeni su muziku, onome tamo pod puškom na bojištima i onome tamo u dalekim selima i zaselcima diljem prostrane Rusie.

Onaj poklik, upravljen na bojišta, odgovara podpunu prilikama; ta rat je! Desetak miliona seljaka stoji pod oružjem na granicama Rusie, gdje se već tri godine gura po rovovima, u vodi, blatu i snijegu, provlače se kroz bodljikave žice pod neprijateljskom vatrom, ginu od puške, od topa i plina, te umiru od raznih pošasti, a da im još nitko nije mogao raztumačiti i navesti pravi razlog, zašto to mora činiti. Rečeno im je doduše, da time brane cara, nu oni ne mogu razumjeti, da je bačuška u kakovoj pogibelji, jer sav ruski narod svaki dan moli i pjeva: Bože carja hrarti... Pa onda, tko je, tko bi mogao i pokušati da što caru naudi? Ta njegovo je carstvo tako silno i veliko, da mu nitko nauditi ne može, a on sam je tako daleko i nepristupačan u svome dvoru, nedostiživ i nepobjediv. Na velikom dijelu fronte stoje usuprot tim ruskim vojnicima drugi vojnici, proti kojima oni ne goje nikakove mržnje, što više s mnogima od njih mogu i razgovarati, jer im je jezik gotovo isti, isti slavjanski, a oni im još govore, da su i oni za veliku mačušku Rusiu i za cara. Pa onda, sada nakon tri godine klanja za cara, dodjoše gospoda iz Petrograda te vele, da doduše cara više nema, da je ostavio prijestolje i prijestolnicu, vojsku i seljake, nu da svedjedno treba i dalje stajati na fronti, pucati na one preko i ići na juriše, te čekati razgaljenih prsiju neprijateljske puščane i topovske kugle, jednom riječi hrabro i junački mrijeti, a to — za volju vjernosti svojim velikim saveznicima!

A onda napokon dolazi rajski glas, što zvuči kao umilni pjev svih devet kora andjeoskih, a šalje ga Lenjin. A taj glasi: Nema više rata ni klanja, mir narodima! Mir ruskome muziku, što će se sada povratiti živ i zdrav s najvećeg razbojišta, što ga svijet pamti, k svojoj ženi i djeci, k svome ocu i majci, tamo u daleke stepe, gdje se više ne će čuti zviždanje puščanih zrna i huka smrtonosnih topova, gdje će vladati mir i sigurnost. Ali još nešto. Lenjin poručuje: Zemlja seljacima! Dakle ona kućica, gdje su mu dječica okupljena oko ognjišta u čekanju njegova povratka i ona zemlja, koja ih hrani, od sada će biti njegovo! Do sada nije bilo tako. Sve je bilo »barinovo«, koji je s knutom u ruci nad njim stajao i s knutom od njega svoj danak ubirao. A evo sada boljševici kažu, da barina više ne će biti, zemlja je sada mužikova, on će se sada povratiti ne samo k svojoj obitelji, nego zaista i svojoj kući i svojoj zemlji. Živio Lenjin, živio boljševizam!

Da se je bio našao tko drugi, tko bi bio s takovim geslima poveo ono silno rusko seljačtvo proti novom Petrogradu, proti šaćici boljševičkih ludjaka, bili bi ovi u jednom času zgnečeni i za vazda uništeni pod teškim valjkom tolikog narodnog tijela. Nu ne samo da ga nije nitko poveo proti boljševicima, nego su ga svi što više turali u ralje boljševičke, ne shvativši vremena ni duha, što ga je čovjek u mjesto puške i telećaka s ratišta natrag donio.

A seljački se je narod zadovoljio obećanjem zemlje, povukao se u svoja sela, da je promatra i da se je naužije kao svoje, nakon što ju je toliko vjekova gledao i obradjivao kao tudju, te je pustio boljševicima da zasjednu tamo, gdje je još do nedavna sjedio car sa svojom svitom.

A onda je došla izdaja. Najveća izdaja, što su je vjerolomci uobće mogli počinuti. Boljševici zaboraviše lozinku »zemlja seljacima« onoga časa, čim su prešli preko praga kremljinske kule, a seljak i zemlja postadoše predmetom pokusa Marksovih učenika baš onako kao i radnik i tvornica.

Zemlja je oduzeta prijašnjim vlastnicima, veleposjednicima, nu boljševička vladavina nije održala riječi, te je nije uručila seljacima. Naprotiv je ukinuće posebničkog (privatnog) vlasništva protegnula i na zemlju, te je i ona postala zajedničkom (kolektivizirana), što u boljševičkom jeziku znači, da je učinjena predmetom neograničene vlasti boljševičkih vlastodržaca. Zapravo je gospodar zemlje i svega, što se na njoj nalazi, skup boljševičkih tirana, koji ju je pretvorio u jednu jedinstvenu tvornicu, a cijeli seljački narod u ogromnu hrpu razbaštinjenog proletarijata, sa svim teškim posljedicama, što ih proletariziranje vani na selu za sobom vuče.

Od bivšeg vlastelinskog kmeta i podanika nije postao čovjek, nego bezimena brojka u pjatiljetskom glomaznom i zbrkanom boljševičkom gospodarskom računu. Seljačka zemlja nije postala osnovicom zdravog seljačkog i čovječjeg rada i razvitka u mirnom i sredjenom životu, nego trkalište boljševičke industrializacije te komercijalizacije i najhitnijih osnova čovječjeg moralnog života, pa seljačka kućica lije postala dom ljubavi

i kolijevka novog zdravog naraštaja, nego špiljom kolektivizirane najodurnije boljševičke promikstucije, te ukrdjivanja moralnih propalica na tijelu i duši.

Na tu je strašnu i sramotnu izdaju uprla prva prstom socialna revolucionarka Marija Spiridonova, kojoj su se na ruci tako reći još vidjeli tragovi tiranske krvi iz carske vladavine, a na licu bljedilo doneseno iz carskih tamnica i daleke Sibirie, kada je na »kongresu« 1917. doviknula Lenjinu: »Optužujem vas, da ste izdali seljaka! Njega ste izabrali u svoje ciljeve, a sada ga nazivate smećem!«

Nakon opetovanog vrludanja izmedju sustava ograničenog seljačkog vlasništva zemlje, sustava davanja u zakup i posvemašnjeg zajedništva (kolektivizma) proizvodnje zemaljskih proizvoda i njihove razdiobe, boljševička se je vlast odlučila za posvemašnje ukinuće privatnog vlasništva zemlje, čim se je osjetila malo sigurnijom u sedlu. Zemlja je sva prešla u državne ruke, a seljak je na njoj postao proletarski radnik baš kao i onaj u tvornici. Oni seljaci, koji su se otvoreno uzprotivili tome razbaštinjenju, napose tako zvani »kulaci«, bolje stojeći seljaci, koji su i pod carskom vlasti bili vlasnici zemlje, koju su obradjivali, i koji su radi toga imali i razvijeniji osjećaj o svome pravu na zemlju, odpremjeni su u uralsko gorje, da tamo kao robijaši prisilnim radom izpašte svoju seljačku prirodnu ljubav prema zemlji, dok su im djeca bila porazdijeljena na državna imanja, da se »izobrazе« u posluhu i tako postanu dostojni članovi proletarskog stališa.

Boljševičkoj vlasti nije naravno bilo moguće pretvoriti cijelu zemlju odjedamput u jedno jedinstveno državno imanje sa jedinstvenom upravom i s istim sustavom rada, kao što se to može provesti u jednoj tvornici, nego to postepeno provodi putem nekoliko različitih privremenih sustava.

To nije bilo moguće odmah postići radi toga, što je obradiva površina zemlje u Rusii ogromna, zapravo jedna petina od obradive zemlje na cijelom svijetu. Po tom je i razumljivo, da je Rusia prije svjetskog rata bila žitnica Evrope. Osim toga ima u Rusii ogromnih ploština zemlje, koja nije obradjena, a vjerojatno nije nikada bila ni obradjivana, premda bi njezina plodnost nadmašila plodnost svih ostalih predjela, jer je uslijed neizrabljivanja i uslijed gnijljenja niskog stepskog rastlinstva postala prirodnim putem najboljom zemljom crnicom. Da se je u Rusii bila našla vlast, koja bi bila ostavila obradljivu zemlju u rukama i u vlasništvu seljaka maloposjednika, a ove velike plohe do tada neobradjivane plodne zemlje napučila putem unutarnjeg naseljivanja prirodnim prirastom selskog pučanstva sa malog posjeda i viškom proletariata, napose iz redova tako zvanog povremenskog (sezonskog) radništva, stvorila bi bila najzdraviju podlogu narodnog i državnog života, jer bi najveći dio pučanstva bio zemljom dobro obskrbljen za život, a tvornički bi radnički proletarijat bio doveden u najbolji položaj prema glavničaru (kapitalisti) poduzetniku i tvorničaru, postao bi zapravo njihovim gospodarom, jer bi mu se tako bez utakmice i uvijek traženomu stvarna, a za tim i duševna razina podigla toliko, da bi tvorničar ovisio o njemu, a ne on o tvorničaru. Osim toga bi cijeli ruski narod bio dobro obskrbljen kruhom, a po izvozu žita bila bi Rusia obskrbljena zlatom, i ostala bi bila prava žitnica svijeta, a ne tvornica beskućnika i bijednika.

Nu reći će tko, da bi tako propala industria, koja je ipak danas neobhodno potrebna. Nikako! Baš za to, što je potrebna, ne bi propala, nego bi se razvijala po potrebama naroda i zemlje. Državna vlast može uvijek promicati i uzdržavati industriju potrebitu za pokriće važnih potreba u industrialnim proizvodima, a napose onima za obranu zemlje. A za kruh se industrialni proizvodi mogu napokon uvijek nabaviti. Pa konačno svaki narod nije i ne mora biti sposoban za industriju, nego ga pametni upravljači vode onim putem, kojim po naravi stvari može lakše i bolje kraj drugih, a možda i pred drugima kročiti do čim većeg savršenstva i blagostanja.

Nu boljševici su udarili drugim putem. To je i posve razumljivo, ako se pogleda tko su oni, što sačinjavaju skup čeljadi, koja je pod imenom boljševika ugrabila u svoje ruke vlast u Rusii. Kada se nabroje sva njihova imena, vidi se napadna činjenica, da među njima nema ni jednog djeteta sela, sina onih, koji natapaju svojim znojem grudu zemlje, iz koje niče svaki život, što ga u svijetu ima. Počevši od Lenjina, malogradjanskog a n s k o g a sina, preko ostalih, u glavnom Ž i d o v a , pa do Staljina, ne vuče ni jedan svoga korijena iz veličanstvene božice Gee, da bi tako u dnu svoje svijesti mogao nositi spoznaju o onom velikom blagu, što izvire izpod izorane brazde, i o onom velikom božanstvu, što odiše iz lugova i klasom pozlaćenih polja. Iz malogradjanske duše nije se mogao izvinuti glas, čija bi jeka odjeknula po bezkonačnosti ruskih njiva i poljana, u kojima brui vječna glazba mirisa, ptičijeg cvrkuta i izlazećeg te zalazećeg sunca. Iz te se je duše mogla podizati samo želja za trčanjem u vrtlog do vratolomstva podignutog gradskog, poindustrijenog života, slavohleplja proizteklog iz malogradjanske čežnje, da male i neugledne gradske ulice zamijeni s velikim, prepunim užurbanog svijeta, velikog prometa i bučnog života. U ostalom vječna čežnja i san svakog načelnika malog pokrajinskog gradića u svim vremenima i u svim krajevima svijeta.

Iz vidokrugra tvorničkog radnika prirodno se je mogao dići samo san o gusto posijanim velikim tvorničkim dimnjacima, bučnim strojevima i visokim pećima za pretaplanje tvari i čovjeka.

Iz mozga po tudjem svijetu posijanih trgovaca razpršenog Izraela nije se mogao roditi drugi plod nego potrgovljenje (komercijalizacija) i unovčenje svih tvari i duševnih dobara čovjeka te bjesnilo razganjanja onog, što je na selu i na njivi povezano krvlju, vjerom i ljubavi u vječnom skladu prirode, srca, duha i života.

Pa kako sada izgleda u Rusii seljački život pod boljševičkom vladom? Moskovska je vlada u prvom redu proglasila svu zemlju zajedničvenom, državnim dobrom. Tamo, gdje još nije ni mogla početi provoditi na djelu svog doktrinarnog plana, ostavila je seljaka na onom zemljištu, gdje se je i prije nalazio, te ga je pustila, da tu zemlju obrađuje još neko vrijeme. Takov seljak ima međjutim samo prividnu samostalnost, jer on ipak ne može razpolagati s ničim, što na zemlji privrijedi, jer je i to po boljševičkim zakonima obće dobro. Stoga poslije žetve dolaze boljševički činovnici, te zaplijenjuju prihod, a seljaku ostavljaju jedan »minimum«, koji u ostalom nikada ne dostaje za podmirenje njegovih potreba prehrane. Radi toga seljak gleda, da ne privrijedi više nego li za svoju potrebu treba, pa i to, kao i može bitni višak sakriva pred boljševičkim činovnicima. Kada pako ovi sakrivo pronadju, jadnom seljaku ne manjka boljševička kugla ili najmanje Sibiria. Nu takovog je odnošaja seljaka prema zemlji već vrlo malo, te je gotovo izčeznuo.

Drugi su oblik tako zvana zajedničvena (kolektivna) imanja. Tu sovjetska država daje seljacima u zakup i u zajedničko obrađivanje iste one zemlje, koje su oni prije pojedinačno obrađivali. Prihod zemlje imaju oni uručiti državi, a ona im njihov rad plaća dijelom u novcu a dijelom u istom onom prihodu, koji su oni privrijedili. Naravno novac, koji u naplatu proizvoda dobivaju, nema za njih prave kupovne vrijednosti, a nemaju za nj ni gdje nabaviti robe, što bi je trebali, pa i tu nastaje natezanje s boljševičkim činovnicima i sakrivanje žita, a kao daljna je posljedica opet zatvor, strijeljanje i Sibiria. Treći je oblik poljodjelstva »Artelj«. To je neka vrst zadruge, a u njoj je izčezla i zadnja sjena posebničkog (privatnog) vlasništva. U Artelj vlasti ujedinjuju veri broj zemljišta pod jednu zajedničku upravu, a seljaci, što su na tim zemljištima živili, postaju puki namještenici tog novog tijela, propisni proletarci, kojima se rad naplaćuje po obćem boljševičkom sustavu kolektivnog društvenog poredka. Tu je već izčezao značaj seljaka, sela nestaje, a usred Artelja podiže se neka vrst grada, koji to ime zaslužuje po onim stranama, što ih ima zajedničke sa buržujskim gradovima, a što u sebi kriju za proletarca toliko zla i nesreće. Tu uprava poljodjelske djelatnosti prelazi već u čisto činovničku upravu, sa svom baštinom ruskog nereda, neekspedivnosti i brojčane zamršenosti. Tu nema više seljaka, slobodnog čovjeka, ni po vanjskom vidu, jer je pretvoren u slugu na svojoj vlastitoj zemlji, što bi po naravi stvari imala pripadati izključivo njemu, i to u slugu boljševičkih vlastodržaca, što mu službu plaćaju s malo novca, s još manje čovječjeg postupka i s nimalo zahvalnosti.

Konačno su zadnji oblik poljodjelstva tako zvana »državna imanja«. Tu se radi u pravom smislu riječi o veleobrtu (industriji) zemaljskih proizvoda. Tu od sela i seljaka nije preostalo ni traga. Svi što su na tim imanjima zaposleni, proletarizirani su radnici, čija se poljodjelska djelatnost ovdje kao i u tvornici sastoji u najvećem dijelu u posluživanju strojeva.

Ta imanja imaju služiti kao uzor, po kome se ima urediti čitavo poljodjelstvo u samoj Rusiji, te istodobno služiti kao škola, putem koje se ima seljačstvo pretvoriti u pravi marksistički proletarijat, kako bi se tim načinom najveći stalež, po naravi konzervativan i čovječan, pretvorio u nečovječnog i bezčutnog proletarca boljševičkog kova.

Ta industrializirana imanja imaju zatim služiti čim većoj proizvodnji žita odredenog za izvoz, jer se na njima ne može sakrivati žito, budući da stoje pod izravnom upravom vlastodržaca odnosno njihovih činovnika, nego u cijelosti stoji ono na raspolaganje vladi, koja namiče s njime iz inozemstva joj potrebno zlato.

Konačno ta imanja služe kao škola i obrazac za kolektiviziranje seljačkoga stališa i industrializaciju obradbe zemlje u ostalom svijetu, kada ovaj dodje putem razredne (klasne) borbe i proletarskog prevrata pod vlast moskovskih boljševika.

Tako sa uništavanjem seljačstva bivaju razoreni i zdravi temelji privrednog i valjanog ljudskog društva, njegova prava stvarna podloga i najveći zdenac za izviranje narodne snage i obnove.

Po boljševičkom sustavu ima se obradjivanje zemlje pretvoriti u isti radni sustav, kakov vlada u industrialnim tvornicama. Na zemlju se imaju primijeniti isti zakoni, što vrijede i za tvornicu, na poljodjelca isti, što vrijedi i za tvorničkog radnika. Poljodjelac, (ne seljak, jer takova više u Rusiji nema), ima biti isto tako bez korijena, koji mu prirodnim putem dovodi hranu, kao i tvornički radnik, razbaštinjenik i bezkućnik, kako će tim više ovisiti o poslodavcu, koji je u Rusiji istovjetan sa boljševičkim vlastodržcima, da oni budu mogli s njim raspolagati po svojoj volji, da mu dadu jesti, ako im se slijepo pokorava, ili da ga umore gladju, ako im se pokuša uzprotiviti, jer ni on nema ništa više svoga, ne može više ništa povrijediti, nego ovisi o vlastodržcima, te će imati rada i kruha samo onda, kada mu to oni milostivo dopuste.

Dok pravi seljak srastava sa zemljom, na nju misli i za nju živi na javi i u snu, dotle proletarizirani poljodjelac dolazi prema njoj u sasvim drugi položaj. Ona postaje za nj obična tvornica, u koju dolazi na zviždjaz zviždajke prisiljen želudcom i Sibirom, da tu protura propisni broj radnih sati, dok opet sirena zazviždi, da odmah baci oruđe i da ide na odmjereni obrok jela i propisani broj sati odmora, spavanja i — komunističke izobrazbe. Što se međuto na zemlji zbiva, njega se više ne tiče. Što se događa s blagom, komu po postojećim propisima u to vrijeme ima dati jesti i piti koji drugi tovariš, nema za nj više nikakove zanimivosti niti značenja. On je radnik kao i onaj u tvornici, on barata sada sa zemljom, njezinim plodom, stokom i njezinim podmladkom isto onako kao i svaki drugi tvornički radnik bilo u kojoj drugoj tvornici sa željeznim kotačima, automobilskim gumama ili drvenim cokulama.

A zar to može biti, zar se to može održati? Da li je to zdravo i prirodno, može li to dobro svršiti i može li to dovesti čovječanstvo k sreći i zadovoljstvu? Ne!

Ona gradja, s kojom tvornički radnik u tvornici barata, mrtva je tvar, bez života i čućenja, pa je s njom moguć i dopustiv onaj postupak, kakov može primijeniti radnik, jer ga s tom mrtvom stvari ništa ne veže, niti ga vezati može. U izradbu te stvari ne treba ulijevati ni duha ni čuvstva, ni komadića sebe samog, jer ta gradja ne živi, ona ne prima ni ne daje života. Na toj gradji može raditi svatko bez osjećaja i bez srca, bez duše i bez milosrdja, i bez ljubavi i bez zanosa, i bez krijeposti i bez morala, jer je to mrtvo carstvo mrtve tvari.

Nu sa poljodjelstvom nije tako. Ono, s čime seljak u svome poslu barata, nisu mrtvi predmeti, nije puka tvar, već je život, što diše i buji, koji raste i govori, govori jednim jezikom, koji razumije samo seljak, a koji je milozvučniji od svakog drugog jezika na svijetu. Zemlja je seljaku dobra, blagohotna i darežljiva mati, ona ima svoje srce, koje kuca u istom kucaju i glasu sa seljakovim, ona je usredotočenje njegovih muka i njegovih nada, ona je njegovo okrilje, njegov život i njegova najveća sreća. Zemlja se ne obrađuje s praznim srcem i s propisima industrialnih pjatiljetki, nego s ljubavlju, sa zanosom i s odanošću. Gdje toga nema, tu ne raste ni žito ni blagoslov.

Seljak promatra i prati svako stabalce u njegovu razvitku, k njemu prilazi i njeguje ga u svako doba dana i bez obzira na propise i radno vrijeme tvorničkog radnika, jer je svaka ona biljkica jedno živo biće, što treba njege i pažnje. Svako ono zrno, što ga seljak spušta u izoranu brazdu, nosi u sebi klicu života, iz kojeg će se razviti nova biljka, što će rasti, cvjetati, mirisati i radjati, a s kojom seljak druguje, razgovara i pjeva.

A na zemlji odgaja seljak i svoje blago, svog najboljeg druga, s kojim zajedno obrađuje zemlju, i s kojim se zajedno od njezina priroda hrani, kojeg odgaja i tetoši, jer s njime osjeća solidarnost u zajedničkom životu na vlastitoj zemlji. I tu, na zemlji, u društvu svojih domaćih životinja, izbija iz čovjeka prava njegova narav, tu ona dolazi do izražaja, tu čovjek pokazuje svoju čovječnost, po kojoj je ono, što jest, biće ne samo tijela nego i duha, biće ne samo tjelesno i smrtno, nego i biće duševno, biće ljubavi i razuma, biće za čijim se čelom krije »vijek« dakle — č e l o v j e k .

Za obradjivanje zemlje treba nešto više, nego li je puki rad, rad stroja i pjatiljetskih propisa, po kojima se prave recimo kotlovi, mišolovke, bačve, lonci, padobrani i — crvene zastavice. Tvorničkom je radniku rad na proizvodnji mrtvih predmeta puka nužda, koju iziskuje potreba podmirenja životnih potreba. Prema njima se ravna i rad. Seljak u radu na svojoj zemlji nije samo radnik. On je tu odgojitelj, jer odgaja živa bića, on je organizator, jer organizira čitav jedan mali svijet, od koga se sastoji njegov čedni posjed. On je državnik, jer upravlja s jednim malim carstvom, na kome se u malome odigravaju događaji kao u kakovoj državi, a na komu se piše povijest, na komu se proučavaju nauke nacionalne ekonomije (gospodarstva), odgoja i — diplomacije.

činit će se kome nevjerovatno, nu vidokrug je seljakov mnogo širi od vidokruga radnika i maloga gradjanina. Tvornički zidovi zatvaraju radniku svaki pogled izvan uzgok djelokruga, u kome radi i u kome se kini. Seljakov pogled kruži vas dan po širokim plohama izpod svoda nebeskoga, za nj ne postoje tajne baš kao ni ograde propisa, on prozrijeva zemlju i život. Tvornički radnik svladava svojim mišicama mrtvu tvar, a seljak se uhvatio u koštac sa živom, jakom i svemoćnom prirodom, s kojom se rve i svojim snagom i svojim umom.

Priroda sa svojim više nego umnim, upravo nadnaravnim stvaralačkim silama uči seljaka simetriji, skladu, uztrajnosti, logici i razboritosti, jer je u njoj sve simetrično, skladno, uztrajno, logično i razborito. Od ptičijih gnijezda, što ih mali, veseli i dražestni stvorovi svijaju po granama drveća u njegovu gaju, pa do podzemnih jamica štočinaca krtica, premudra su knjiga, u kojoj samo on ima prilike i mogućnosti čitati najveću nauku, najveću mudrost i najveće pjesništvo. On je pjesnik, jer mu duša pjeva s izlazom i zalazom sunca, s porodom djeteta u kući i janjeta u staji. On je glazbenik, jer u svojoj duši sklada od žuborenja potoka i od zujanja pčela savršenu glazbu, on je umjetnik, jer mu je priroda najveće umijeće, on je filozof, jer ga filozofiji uči veličanstvo, tajanstvenost i sila svega onoga, što ga okružuje i u čemu živi.

U seljaka je razvijen osjećaj, jer je sve oko njega osjećajno. U njega je razvijeno čuvstvo pravednosti, jer je on u svome gospodarstvu mora dijeliti, čuvstvo poštovanja, jer je u seljačkoj kući na njemu osnovan odnošaj mladih prema starijima, čuvstvo odanosti, jer je odanost njegova prema

zemlji neizmjerana, čuvstvo milosrdja, jer se tamo na selu najbolje spoznaje nemoćnost čovjeka prema višim, nadnaravnim silama. U njega je razvijen osjećaj za red, jer u prirodi vlada najveći red, osjećaj samostalnosti, jer se ne može na drugoga oslanjati, i osjećaj dužnosti, jer samo na vršenju dužnosti njegovo gospodarstvo napreduje.

U seljaku se vječno obnavlja ličnost rimskoga Cincinata, uvijek spremnog i sposobnog, da od pluga stupi na čelo narodnih i državnih poslova, da mir, ljubav, pravdu, radinost, trijeznoću, red i mudrost svoga malog seljačkog gospodarstva prenese u veliko, narodno i državno gospodarstvo svoga naroda i svoje domovine.

Stari Rim, Rim veličine, napredka i blagostanja, još je uvijek učitelj državničke mudrosti. A njegova se je slava, veličina, snaga i napredak osnivala na poljodjelstvu, na privatnom vlasništvu zemlje maloga posjednika, seljaka u današnjem smislu riječi. Iz toga se je stališa novačila ona vojska, što je osvajala svijet, jer bez seljaka nema ni vojnika, iz toga su staleža proizitali pravedni sudci, veliki državnici i upravnici. Nije li davna predaja o Romulu i Remu htjela slikovito označiti, da je vječni Rim osnovan plugom? Nije li time htjela reći, da su plugom označene medje veličine njegove moći i slave?

Doista, dok se je od motike išlo ka koplju i luku, a od pluga u senat i na upravu zemlje, dotle su rimski orlovi kružili od Albiona do Kartage, te od iztoka do zapada tada poznatoga svijeta. I dok seljaci nisu u rimskim legijama bili zamijenjeni s plaćenim proletarcima iz cijeloga svijeta, nije bilo sile, koja bi bila Rimu zakrčila puteve.

A što su učinili boljševici u Rusii od seljaka, od tog Atlanta, što svijet na ramenima nosi? Uštrcali su mu u žile otrov, što mu razara snagu, svezali su mu ruke i noge, izkopali su pod njim jamu, što ga guta i u propast povlači. Oduzeli su mu sve ono, što ga je činilo seljakom i čovjekom, napravili su od njega proletarca i bezkućnika, bijednika i roba, mrtvi stroj u mračnoj i zaglušnoj tvornici, koji nije više sposoban stvarati života, jer ni sam više ne živi.

I na tomu, na toj najvećoj barbarskoj raboti započinje boljševizam svoje djelo upropašćivanja i uništavanja ljudske uljudbe i prosvjete.

BOLJŠEVIZAM I SAVJEST

Svakim svojim kretom, svakom objavom svoga bića pokazuje čovjek, da živi dva života: jedan, što je tvaran, vezan uz elemente prirode, podržen prirodnim zakonima, zakonima tvari, dakle život tjelesni, i drugi, komu tvar ne postavlja granica, koji se kreće neovisno od prirodnih sastojaka, nad njima i preko njih, koji nije podržen zakonima, što vladaju sa tvarju, dakle život duhovni. Sva materialistička nauka nije kadra raztumačiti i riješiti probleme duhovnog života čovjeka i tajne, što se krije u čovjeku, u njegovoj nutрини, i u objavama njegovog duhovnog bivstvovanja.

Boljševizam je zanijekao svako postojanje duševne strane čovjeka. Boljševici su proglasili čovjeka pukom životinjom, što živi tu na zemlji čisto tvarnim životom, bez duše, bez ideala i bez ikakove svrhe.

Njima je naravno slobodno, da sami sebe takovim smatraju, da ne vode računa o svom duševnom životu, da budu bez njega i da se valjaju u kaljuži podpunog materializma. Nu oni se s time nisu zadovoljili, niti ostali samo kod toga, nego su silom, najgrubljom silom zabranili i zapriječili svim svojim podanicima, cijelom ruskom narodu, izpovijedanje bilo kakove vjere. Razrušili su crkve i oltare, zabranili molitvu i pobožnost, te su uveli bezvjerje i neznaboštvo kao kvalifikaciju pravog državljanina, koja ovlašćuje na mogućnost zarade kruha svagdanjega. Tko nije prihvatio bezbožnjačtvo, tko se nije odrekao svake vjere i pripadnosti bilo kojem vjerskom ustrojstvu, nije po boljševičkim ustanovama i zasadama jednakopravni državljanin, te nema prava ni na kakovo državno namješten je, što znači biti osuđen na smrt od gladi, jer u komunističkoj državi nema nikakova namještenja niti ikakova zvanja i rada, što nije državan.

Time su boljševici pod svoju vlast stavili ne samo čovječje tijelo, nego i čovječju dušu, čovječju savjest. Zato što boljševički vlastodržci nemaju vjere ni savjesti, milioni i milioni ljudi ne smiju tražiti utjehe u vjeri, te ne smiju izpovijedati svojih vjerskih osjećaja ni javno ni potajno. Boljševizam nije smatrao dovoljno osiguranom svoju vlast time, što je ljudima oduzeo privatno pravo vlasništva nad stvarima, što je oduzeo ljudima zemlju, domove i obitelji, nego je posegao i za njihovim najosobnijim i najintimnijim dobrom, za njihovom savješću.

A što im je dao u mjesto Boga i vjere? Ništa. Mjesto Boga je postavio na oltar stroj, kojem čovjek ima služiti, i od njega se svemu nadati. Stroj ima čovjeku pružiti podpuno zadovoljenje svih njegovih duševnih i tjelesnih potreba, on ima izpuniti sve njegove nade, on ima pribaviti sreću čovječjem tijelu i čovječjoj duši. Udobno tjelesnim potrebama, zadovoljenje tjelesnih osjetila ima podpuno zadovoljiti čovjeka, sve njegove težnje i osjećaje.

A što onda, ako to nije moguće, kao što doista i nije? Kada čovjek provije svoj vijek zemaljskoga žica, da li se u njemu pojavljuje osjećaj podpunog zadovoljenja, osjećaj podpunog njegovog izživljenja i podpuno ugasnuće svake daljnje želje za produljenjem života i poslije kataklizme njegovog tjelesnog bića? Što će ga u jeseni života uzdržati od zdvajanja, koje se pomalja iza proživljenja sveg onog, što ovaj svijet pruža, a što ga sve nije moglo zadovoljiti i zatomiti njegove neugasive žedje za još daljnjim životom? Ništa, jer materializam marksističke nauke zabranjuje vjeru u svaki drugi život osim ovog tvarnog, što prestaje razpadanjem tijela, te dosljedno zabranjuje i svaki način života, koji bi bio u skladu s nadama u posmrtni svijet.

Nu kako takav život priprema pojedincu čovjeku kao zadnji korak razočaranja i zdvojnost, tako će u zdvojnosti svršiti i cijeli narod, prisiljen živjeti bez savjesti i bez nade u daljnu, posmrtnu budućnost. A kako pojedini narod, tako i cijelo čovječanstvo ne može od boljševičkog bezvjerstva i neznaboštva očekivati ništa drugo do li očaja, u koji bi ga dovela pobjeda boljševizma u svijetu.

Boljševička je vlast uništavanje vjere povjerila jednoj svojoj naročitoj ustanovi, tako zvanom »druztvu bezbožnika«. To je ustrojstvo, kojemu je svrha i dužnost raznom promičbom prikazivati i dokazivati neobstoјnost božanstva, i izvrgavati ruglu vjerske ustanove i obrede. Kako je svako javno vjeroizpovijedanje onemogućeno već po samom boljševičkom sustavu, to ova promičba ima za zadaću ubiti i one najskromnije vjerske osjećaje, koji bi se mogli pomoljavati gdje u dnu duše skrovito i izvan dohvata državne vlasti.

To je ustrojstvo tako zvanih djelatnih bevjeraca, to jest onih, koji ne samo da sami ne vjeruju, nego imaju i naročitu dužnost, da i u drugima ubiju svaku klicu vjere. Toj se djelatnosti hoće dati značaj privatnog društva i privatne pobude, no tko može vjerovati u privatnost značaja toga društva, kada se dobro znade, da u boljševičkoj Rusii ne može nitko otvoriti sam na svoju pobudu i za svoj račun niti jednog sitničarskog posla, a kamo li bi tko mogao i smio osnovati jedno društvo, koje javno djeluje i koje broji na stotine tisuća članova. Kada bi boljševička vlast bila naprama tomu ravnodušna, kako to ona hoće vanjskom svijetu prikazati, kako bi dopuštala ona sablažnjiva očitovanja, što se opetuju svake godine po nekoliko puta, napose u dane velikih vjerskih blagdana, dok istodobno zabranjuje svaku javnu vjersku manifestaciju bilo koje vjere.

Da netko može biti članom stranke, ne zahtijeva se doduše, da bude baš djelatni bezbožac, nu istodobno ne može nitko biti članom, tko pripada bilo kojoj vjeri. Zna se međutim, da u Rusii vlada boljševička stranka izravno. Ona je vlast. A ta je vlast pretvorila bogomolje u garaže, skladišta i radione, obezpravila svećenstvo i zabranila postojanje bilo kakovog crkvenog ustrojstva. Po ustavu, što je nedavno izmijenjen s novim, boljševičkoj je politici izkorjenjivanja vjere bilo dato izraza tim, da je svećenik bio stavljen izvan zakona, bez ikakvih prava, dok su u novom ustavu boljševici, da se narugaju, dali pravo glasa svećenicima, kojih u Rusii više uobće nema.

Boljševizam je udario prokletstvom na svaki vjerski osjećaj, zarobio je savjest čovjeka, sve to u ime načela podpune slobode čovjeka, s kojim je načelima vodio borbu proti carskoj vladavini kao ugnjetavaču slobode savjesti.

BOLJŠEVIZAM I OBITELJ

Najstarija i najprirodnija ljudska zajednica jest ona, što je osnovana na istoj krvi. Ta zajednica prati ljudski rod od prvog njegova začetka do danas. Ona je uz to osnovica svakog ljudskog napredka i razvitka. Obitelj je i uvjet i posljedica biološke izgradnje čovjeka. Nagon samoodržanja pojedinca i ljudskog roda nalazi mogućnost toga samoodržanja baš u obitelji. Svako se živo biće više manje, a napose čovjek, radja u stanju, u kome nije kadro da se samo svojim silama održi na životu, već treba tuđe pomoći. Narav je tako uredila, da ima netko, tko za to novo biće ima jedan izvjestni osjećaj, što ga upravo sili, da tu pomoć pruži. A to su one osobe, koje su tome novome biću dale život, jer one osjećaju, da je ono jedan dio njih samih. To je pravilo, jer se tako događa oduvijek, odkada se čovjek pojavio, a to pravilo ima takodjer svoju potvrdu i u rijedkim iznimkama, što kao svagdje i ovdje pravilo baš pravilom čine, te njegovu postojnost i nepobitnost najbolje potvrđuju. U životinjskom je carstvu poznata kukavica, koja je postala poslovičnom, jer je rijedka iznimka od pravila, po kome ptica savija gnijezdo, u kom svoje mlade leže i odhranjuje. Kukavica snaša jaje u tuđe gnijezdo, da joj druga ptica mlade izleže i odhrani. Nu i to je samo prividno odstupanje od pravila, jer se je kukavica za odhranu svoga poroda pobrinula već time, što ga je varkom podmetnula drugoj ptici. Među ljudima se prstom upire na zvjerku mater, (u ostalom nezaslužena uvreda zvjerkama), koja svoj vlastiti porod odbacuje.

Prirodna je dakle zajednica krvi osnovana na naravnoj potrebi i na naročitom čuvstvu, što je u ljudskom srcu, naravno zdravom i normalnom, usadjeno, i što iz činjenice zajedničke krvi proiztiče. Ta obiteljska zajednica radja i izvjestni moral, što je do sada najuzvišeniji, a koji čovjeka čini moralnim bićem, sposobnim za moralni život.

Medjutim je posve izlišno uobće izdicati značenje i važnost obitelji po ljudsko društvo, i po pojedinca čovjeka, jer je teško naći ikoje misaonog čovjeka zdravih i pravilnih nazora, koji bi to značenje i važnost poricao ili podcjenjivao. Pa i svi oni, koji u boljševičkoj vladavini hoće da otkriju dobre strane, i koji se dive tobožnjoj boljševičkoj odvažnosti i odlučnom koracanju k blagotvornom posvemašnjem zajedništvu, što bi po njihovu mnijenju imalo donijeti novo bolje uređenje ljudskog društva, nalaze riječi sažaljenja, što taj novi poredak uništava obitelj, i s njezinim uništenjem stavlja u pitanje postignuće preuzete zadaće. Na taj se kamen spotiču svi dobrohotni pisci u svojim djelima o boljševičkoj Rusii.

Nu i kada moskovski boljševici ne bi bili ono, što jesu, te kada uništavanje obitelji i ne bi išlo u njihov naročiti račun, komunizam već sam po sebi nosi sobom tu žalostnu posljedicu. Obitelj, prirodna stanica ljudskoga društva stoji na putu umjetnom stvaranju neprirodnog komunističkog društva, koje niječe vrijednost i važnost krvne veze, jer je krvna veza nijekanje međunarodnosti i beznarodnosti, bezćutnosti i bezimenosti, odmetništva (renegatstva) i slobodne ljubavi, što sve sačinjava osnove komunističkog društvenog poredka.

Ne može postojati obitelj tamo, gdje je čovjek puka brojka, gdje državna vlast neograničeno raspolaže sa svakim pojedincem ne samo u javnom pogledu, nego i u pogledu najintimnijeg privatnog života. Ne može biti obitelji ni obiteljskog života, gdje ne postoji i gdje nije dozvoljen nikakav ugled, što ga roditelji moraju imati naprema svojoj djeci. Ne može biti obitelji, gdje nije uzakonjena stalnost braka i njegovo moralno značenje, te gdje društveni sustav ne tvori nikakove razlike između bračne zajednice i običnog bludništva, osim u koliko možda potonje još i predpostavlja njoj.

Komunizam dakle i obitelj ne mogu živjeti pod istim krovom. Jedan od njih mora napolje. To zahtijeva narav njihovih opriječnih, nepomirljivih, nespojivih i među se zaraćenih oznaka. Obitelj traži ženu, koja ljubi, radja, odhranjuje i odgaja. Komunizam stvara ženu, koja može radjati bez ljubavi, koja ne treba odhranjivati i koja ne smije odgajati. Obitelj se savija oko ognjišta, a komunizam se hrani u ogromnim, skupnim i industrializiranim kuhinjama, obitelj treba oca, a komunizam ima pučke »komesare«, obitelj je predaja, a komunizam je dotepenac, koji ne poznaje niti priznaje predaju. Obitelj je nosilac imena i časti, a komunizam je bezimenost i bezčast. Obitelj je sijelo čistoće i krijeposti, a komunizam izsmjeva te krijeposti.

Kada je dakle zavladao komunizam, propala je obitelj. To leži u samoj naravi stvari. Nu boljševici su se i napose pobrinuli, da ustanovu obitelji čim jače izkorijene.

Tomu služi ponajprije bračno zakonodavstvo. Ono je u prvom redu pozakonilo vezu, koja stoji u opreci s naravnim pojmom braka, te ga što više podpuno niječe. To je privremeno i prolazno priležništvo. Po boljševičkom je zakonodavstvu takav odnošaj podpuno izjednačen s brakom, sklopljenim po svim propisima bračnog prava. Priležništvo nije dakle samo trpljeno, nego je priznato kao častna i naravna veza dviju osoba raznog spola. Lahko si je predstaviti, kakovu obitelj može značiti takov odnošaj, čija trajnost i nepovrijedivost nije zaštićena baš ni jednom zakonskom ustanovom, pa niti ikakvom društvenom ogradom. Takov odnošaj nitko ni ne smatra ozbiljnom zajednicom, niti ona nastaje u povodu čuvstava, koje zdrave ljude spajaju u brak. Takova zajednica nastaje obično slučajno, odnosno kao posljedica socijalnih prilika, što ih je komunizam sobom donio. Dvoje se čeljadi, bezkućnika, (a to su danas svi u Rusii), nadju uslijed stambenih prilika na zajedničkom konačištu, koje obično sastoji od jednog uzkog prostora kakove sobice, odnosno i njezina dijela, i brak je sklopljen, ako ne na kraće vrijeme, a to najviše dotle, dok jednoga od njih sovjetskaja vlast ne odpremi ili u koju drugu tvornicu u drugom predjelu grada ili u koje drugo mjesto, gdje će naći novi rad, novi neki mali prostor kao konačište i novi — brak.

Nu po sovjetskim zakonima, (da ih tko ne bi pokrivio s nemorala), postoji i »pravi« brak, sklopljen s propisanim »formalnostima« pred nadležnom vlasti. Ta se formalnost sastoji doduše tek u tome, da oba buduća bračna druga najave pred dotičnom vlasti, da će od tog časa zajedno živjeti. To je za sovjetsku vlast posve dovoljno, da ih smatra bračnim drugovima, i time je sav ženitbeni postupak pred vlasti, pred ljudima, i reklo bi se u »buržujskom« jeziku, pred Bogom, iscrpljen. Nije potrebna nikakova prisega vjernosti ili kakova druga slična, nesavremena i protusocialna izjava ili obeza. Ne postoji niti ikakovo izpitivanje odnosno pružanje dokaza u pravcu neobstoynosti bilo kakove bračne zapreke, koja bi mogla biti protivna tome združenju bilo s moralnih bilo s naravnih razloga.

Nu ako su formalnosti za sklapanje braka tako oskudne, to su cne za rastavu braka upravo — nikakove. U tom slučaju nije čak potrebno ni to, da oba bračna druga izjave volju za rastavu, već je dovoljno, da samo jedan od njih izjavi pred oblasti, da se je toga braka zasitio, i taj je pred oblasti, pred državom i pred društvom tim časom razriješen podpuno i za vazda, naravno za vazda samo onda, ako nužda konačišta te iste osobe bilo kojim slučajem ne sastavi opet u novi brak negdje na istom uzkom prostoru.

Novinsko se čitalačko občinstvo zabavlja, a naravno po kadkada i zgražava, čitajući svako toliko u novinama priče o sklapanju brakova i o razstavama nastranih filmskih zvijezda, koje svoju publiku zabavljaju ne samo svojom glumom na platnu, nego i svojim privatnim načinom života, nu to svatko smatra neprirodnošću proiztekla iz načina života ljudi te vrsti i toga zanata, a od tih se zvijezda traži tek to, da svojom glumom zabavljaju i razonoduju svijet, dok nitko od njih ne traži, a niti ne očekuje, da budu majke i da radjaju nova pokoljenja, kojima ostaje ovaj jadni svijet u naslijedje.

Ali u boljševičkoj je Rusii ovakov holivodski brak služio za uzor zakonodavcu, po kome se uzoru imaju protegnuti u vječnost svedj nova, svedj zdravija i svedj vrijednija pokoljenja probudjenog i svijestnog proletariata. To je zakonodavstvo doista i postiglo svoju svrhu, te je doista teško reći, da danas u Rusii uobće i postoji brak u pravom smislu riječi. A komunističko se društvo podvrgava tomu zakonu zdušniji i s manje nevoljkosti nego

li i jednom drugom, zaraženo i raztrovano novom materialističkom vjerom bezvjerja i naopakog morala, te tovarišci promeću bračne družice, ili još više one svoje bračne drugove, kroz ruke kao poratni milionaši snopiće poratnog, obezboženog papirnato novca. U ovo malo vremena bivši se supruzi susreću posvuda sa svojim bivšim ženama, te prolaze jedni pokraj drugih, a da se vrlo često više ni ne poznaju.

A djeca? Što se može poroditi iz takovih brakova i u što se može odgojiti ono, što iz njih proizlazi? Svaki je odgovor suvišan. Čija su? To se ni ne pita. Imena su im i tako: Revolucia, Oktobarka, Pjatiljetka, Proizvod, Metal, Traktor, Industrializacija, Nep, Komuna, i po čemu se sve iz novog komunističkog riječnika ne dijele imena budućim Komsomolcima (komunistička omladinska avantgarda), Pionirima (članovima komunističkog podmladka), Oktobristima (naraštajcima), bezprizornicima (zapuštenoj uličnoj djeci), tovarišcima, pučkim komesarima i budućim sibirskim — kandidatima.

To su boljševici i htjeli. Braka ne smije biti, ili mora biti takov, da nije sposoban odgajati potomstva, jer taj odgoj ima biti izključivo u rukama boljševika, da oni od slijedećih pokoljenja učine svoje janjičare, roblje marksističkih zabluda i vječne bijednike.

Uništenju obitelji služi čitav sustav društvenog poredka, jednako tako kao i svi uvjeti života, na koje su boljševici ruski narod sveli.

U Rusii nema više obiteljskog doma. Na selu je ukinut kolektiviranjem zemlje i kolektivnim obradivanjem, što zahtijeva ne samo rad u gomilama, nego i stanovanje u gomilama. Tamo se jednako na zajednički rad privlače mužkarci i žene, a isto ih se tako stavlja na kolektivno stanovanje u stanove za gomile. Na državnim se velikim imanjima grade stambene zgrade, u kojima nema više mjesta za obitelji, nego samo prostori za zajedničko življenje i blagovanje, a ono što bi tu i tamo imalo nadomjestiti obiteljski stan, jest najviše jedna sobica, koja ima služiti za prenoćivanje obitelji.

Takove su i nove uzor zgrade po gradovima i u n i m industrijalnim središtima. Sve su građene tako, da čim više pogoduju permikstaciju u zajedničkom, izpremiješanom življenju, a da čim više izključe mogućnost obiteljskog života. Boljševička vlast uobće zabranjuje samovanje, a silom promiče čim više ukrdjivanja ljudi, te im tako nastoji oduzeti čim više osobnosti i čovječjeg značaja, da ih čim prije i čim lakše pretvori u gomilu, koja nema i ne zna ništa drugo do li onog, što im ona daje i čemu ih ona naučava.

Nu nove su zgrade naravno još uvijek više manje u boljševičkim planovima, a dotle i stare vrše na svoj način ostvarivanje boljševičkog plana za uništenje obitelji.

Boljševički prevrat prouzrokovao je već sam po sebi juriš naroda iz sela u manja mjesta, a iz ovih u veće i velike gradove. Uvedeni pako komunistički sustav pretvaranja naroda u proletarijat, prenapunio je gradove do nemogućnosti, te stvorio upravo jedinstvene stambene prilike, strasnije no što si ih čovječja mašta može i predstaviti. Sve postojeće stambene zgrade, udešenj po potrebi obiteljskog stanovanja, nisu u takovom svojem obliku mogle progutati svu onu bujicu, što se je kao poplava pučanstva sa svih strana na njih strovalilo. Ta poplava nije ni sada nakon dvadeset godina ni malo jenjala, niti će jenjati u buduću, jer silom promicanja industrializacija privlači sve to više i vazda nove gomile svijeta u gradove. B. Hopper u svome hvalospjevu Sovjetskoj Rusiji navodi Maksima Gorkoga, koji godine 1931. piše, da radnici ne će više da žive na selu, nego da traže, da im se u gradovima grade vile, kazališta i kinematografi. Hopper vidi u tome velik napredak naroda pod boljševičkom vladavinom, te smatra boljitkom čovjeka njegovo otušivanje selu i zemlji, te nagomilavanje pučanstva u gradovima.

Ni onda, kada bi boljševička vlada bila doista u stanju praviti svim tim bujicama gradskog poplavlivanja vile za stanovanje, ne bi to bila zdrava pojava. A budući da to u danom tempu nije kadra učiniti ni jedna pa ni boljševička vladavina, to je ta proletarska urbanizacija upravo propastna po ljudsko društvo, napose po obiteljski život, na kome se već sada odražuje strašno, te će za budućnost imati još teže posljedice.

Kuće, sve vlasništvo boljševičke vlade, prestale su biti obitavalištem obitelji, te su pretvorene u puka prenoćišta gomila. Svaki je i najmanji prostor upotrijebljen za prekonačivanje gomilama. U svaki se prostor, sobu ili sobicu natrpa toliko osoba, koliko samo u nju može stati. Tako u jednoj te istoj sobi stanuje često po nekoliko bračnih parova, ili parova izpremiješanih s pojedinim ili s po nekoliko samaca. Sovjetska vlast to bez daljnjeg trpi, što više to i sama provodi svojim rješitbama stambenih vlasti.

Taj način stanovanja već sam po sebi znači onemogućivanje pravog obiteljskog života. Nu obzirom na zakonsku lahkoću sklapanja i razrješavanja braka, nastaju u takovim stambenim prilikama i takovi odnošaji, koji priliče više na životinjske čopore, nego li na ljudsko društvo. Tako se ne rijedko događa, da jedan bračni drug jednog lijepog dana najavi ženitbenom uredu, da razrješava svoj dosadanji brak s Nadaždom Igorović i sklapa novi brak s Olgom Ivanović, s kojom bračni život nastavlja u onoj istoj sobi, u kojoj je bio do sada s Nadaždom, a ova opet naravno i nadalje ostaje u toj sobi, jer nema kuda druguda otići. Nije si teško zamisliti, kakove prilike zavlađaju nakon takovog mijenjanja »civilnog statusa«, koji se nastavlja u istoj sobi, posvećen stambenim i ženitbenim zakonima boljševičke Rusije.

Nu nisu samo stambene, radne i društvene prilike one, koje jedine razaraju obiteljski život. Boljševici smišljaju i stvaraju sve nova i sve jača stanja, koja imaju služiti posvemašnjem uništenju obitelji, te buržujске protu-proletarske ustanove.

S prisilnim se radom odvodi ženu od obiteljskog ognjišta u skupne blagovaone, a s marksističkim izobražavanjem u skupne dvorane marksističkih tečajeva i predavanja, sastanaka i razpravljanja o teorijama bezvjerstva, bezboštva i nepotrebnosti obiteljskog života, za koji je ženu sama priroda odredila. Knjige i predavanja imaju zadaću uvjeriti ženu, o protuproletarskom značenju svih djelatnosti žene, što su joj se prije u zadaću stavljalje, i koje joj se još sada u neboljševiziranom svijetu stavljalju, te je dovesti na put potpunog materializma, na kome nema ni obitelji ni materinske ljubavi, gdje nema ni traga duhovnom zajedništvu ljudi uobće, pa napose ni bračnih supruuga, nego je sav odnošaj sveden na puko zgodimno uparivanje u svrhu tjelesnih potreba.

Držeći se priznatog načela, da i zakonodavac mora poštivati zakon, koji je dao, boljševički vlastodržci prednjače svojim načinom života u obiteljskom životu. Ni za njih ne postoje ni obitelji, ni obiteljsko življenje, nego u tom pogledu provode počevši od najvišeg do najnižeg mjesta tako sablažnjivi život, da nimalo ne ostaju iza kinematografskih zvijezda, koje radi reklame i radi svoje popularnosti mijenja a j u muževe češće nego šešire.

Nije ukusno navoditi primjere raznih Jagoda, pod kakovim se sve lijepim imenima blagovučnog ruskog jezika kriju razni Jude Herzeli, moralni preobrazitelji svijeta. Kakovi su i m pako sinovski osjećaji, najbolje pokazuje zgoda boljševičkog diktatora u Mađarskoj, koja je imala sreću na kratko vrijeme okusiti slasti boljševičkog raja na zemlji. Kada je jedamput mati boljševičkog diktatora Bele Kuna (Kobna) zatražila, da je puste pred sina, odgovorio je taj boljševički Koriolan: »Recite toj ženi, da komunistički komesar Bela Kun nema matere.«

Doista, i ne bilo matera, koje radjaju takove Koriolane!

BOLJŠEVIZAM I DUŠEVNI ŽIVOT

Komunizam ne znači samo kolektivizaciju dobara, nego i podpuno potvarenje (materializaciju) života. Za materialističku nauku ne postoji dvojnost (dualizam), niti u čovjeku postoji kraj tjelesnog i duševni život. Sve je svedeno na puku stvar, u njoj je početak i kraj, ona je sama sebi izhod i svrha. Boljševizam je sinteza tog materialističkog shvaćanja. Dok je naučnjački materializam tek teorija, tek umno promatranje (mentalna spekulacija) vrhu stvari, vrhu živih bića i emanacija njihova života, dotle je boljševizam tu nauku zaodio zakonskim oblikom, te je snagom zakona i njihovih sankcija obvezao jedan veliki narod, ili bolje reći mnogo naroda u najvećoj državi, što postoji, da doista živi po zasadama te nauke u svom javnom pa i u svom privatnom životu.

Budući da za boljševike ne postoji duša ili duh, to ni duševni život nije emanacija duha, nego samo jedna grana tjelesnih djelovanja (lunkcija), djelovanja čisto stvarnih. Uslijed toga duševni život ne može samo po sebi sačinjavati samostalnu vrijednost, niti se može uzeti kao pojava različita od stvari, koja čini sadržaj ostalog čovječjeg života. Budući da su za uzdržanje stvari jedini uvjeti stvarni, to su i za cijeli čovječji život odlučni i važni jedino stvarni uvjeti, pa stoga i čitava djelatnost čovječanstva ima sastojati u izradjivanju i u uzdržavanju tih stvarnih uvjeta života. Duševnih dobara kao takovih nema niti ih može biti, pa ne može i ne smije biti ni djelatnosti, koja bi išla za njihovim izgradjivanjem. Nema duše, nema duševnih dobara, pa nema ni duševnog života, a niti djelatnosti, koja bi mu imala služiti.

Moglo bi se kome činiti, da je ovo pretjerano u oči tolikog vikanja i pisanja o prosvjeti, o književnosti i umjetnosti, koje da se toliko goje i toliko napreduju pod boljševičkom vladavinom u Rusii. Nu ipak je tako, a oni, koji u toj prosvjeti, umjetnosti i književnosti naziru duševni život, ili to čine za račun boljševičke promičbe (propagande), ili nisu te grane boljševičke djelatnosti prozreli.

U čemu sastoji boljševičko prosvjeđivanje?

Najnormalniji put narodnog prosvjeđivanja jest put preko škola, u kojima se prosvjeđuje mladež, te iz kojih izlaze ne samo mnoštva pismenih ljudi, nego i budući svijetli umovi i duševne vodje, kao i budući novi i napredniji prosvjetitelji novih pokoljenja. I boljševici otvaraju škole, pa to otvaranje brojnih škola zablješćuje razne pisce, te donasjaju njihove brojitbe (statistike) i izpoređuju ih sa brojitbenim brojkama Rusie, što je svakako labav primjer za izporedbu, i iz drugih naroda, nu rijetko se tko osvrće na sadržinu i naročitu zadaću tih škola.

Činjenica je međutim, da školstvo u sovjetskoj Rusii nema zadaće, da stvara visoko prosvijećene ljude, nego je izključivo namijenjeno stručnoj pripremi za razne struke. Pučko školovanje traje četiri godine sa svrhom kao i svagdje drugdje, da se postigne pismenost. Slijedeći stupanj naobrazbe, u srednjoj školi, traje pet godina. S time je obća naobrazba u Rusii podpuno iscrpljena, jer poslije tih pet godina slijedi tako zvana visokoškolska naobrazba. Kada učenik pristupa potonjoj, već je izabrao struku, kojoj će se posvetiti, te je njegova daljnja izobrazba čisto stručna i jednostrana, ograničena na učenje i vježbanje u predmetu, koji zasijeca izključivo u struku odabranog zvanja. U toku cijelog naukovanja nema ni traga klasičnoj naobrazbi, a od svih predmeta, koji ne zasijecaju strogo u stručnu obuku, na prvom i na glavnom mjestu stoji obuka u marksističkoj nauci i u njezinim gledanjima.

Ako se to školovanje izpoređi sa školskom prosvjetom prosvjetljenih naroda, proizlazi nedvojbeno, da boljševička škola ne šalje u život izobražene, nego tek poluizobražene ljude, kojima manjkaju glavni temelji potrebni za duboko i obsežno znanje. Nije to samo radi kratkog vremena obuke, nego i radi jednostranosti. Za postignuće temeljite naobrazbe nije dovoljno naučiti marksističke dogme i u njih vjerovati, nego duh onoga, koji uči, mora imati široko polje, na kome sabire svoju duhovnu hranu, mora obići oko mnogo cvijeća, da sabere mnogo međa, i mora doći na visoki brijeg, da može daleko okom zahvatiti. Ima doduše velikih ljudi i s malo obrazovanja i s malo školskih razreda, ljudi velikog duha, velikog uma i znanja, što visoko kruže nad običnim smrtnicima kao orlovi nad visokim gorama i ravnim dolinama, nu te pojave baš zato, jer su vrlo rijedke iznimke, potvrđuju ove navode, da se u pravilu s onakovim školama, kakove su u Rusii, ne može postići naobrazba, koja bi mogla imati značenje i naziv prosvijećenosti.

To je proračunata boljševička prosvjetna politika. Temeljita bi prosvjeta dala podmladak, koji možda ne bi bio uvijek spreman vjerovati u nepogriješivost marksističke nauke i u nenadoknadivost boljševičkih vlastodržaca. Njima je potreban podmladak, koji će biti sposoban provoditi njihove planove i izvršavati stručno njihove naloge, a sve su ostalo »buržuske spekulacije«, smišljene za izrabljivanje proletariata.

I škola je u sovjetskoj Rusii podvrgnuta obćem boljševičkom ludovanju industrializiranja. Proizvodnja na veliko, u količinama, nu na štetu kakvoće, baš kao i kod svih drugih proizvoda.

Za umjetnost se pako može mirne duše reći, da je ona u Rusii zarobljena baš tako kao i sloboda ruskih podanika. Ona je podvržena računima planova i pjatiljetka baš kao i proizvodnja sapuna, ili šivaćih strojeva. Kako su sve tjelesne snage naroda zapregnute pod kola industrialne proizvodnje, tako je i sva snaga uma obvezana raditi na tome, da se izpune gospodarstveno veleobrtne boljševički planovi, izraženi u obliku pjatiljetka, i to da se izpuni čim podpunije. U taj je posao upregnuta danas u Rusii cijela književnost, kao i čitava slikarska i likovna umjetnost, pa napokon i ista glazba, ako se doista umjetnošću može nazvati ono, što se danas u Rusii na tim poljima proizvodi.

Ruska književna cenzura ne zabranjuje samo one književne proizvode, koji stoje izravno u opreci s marksističkim načelima i s boljševičkom praksom, nego i one, što ne stoje u suglasju s nastojanjem vlasti oko proletariziranja naroda, za uništenje svake vjere, za industrializiranje svega života, za uništenje svake nacionalne svijesti, i za promicanje komunizma u i izvan Rusie. Književna djela ne smiju više obradljivati pojedinca čovjeka, njegove duševne borbe, njegov značaj, njegove čežnje i snove, jer čovjeka više u Rusii nema, on tamo nije više osobnost (individualnost), o kojoj bi trebalo voditi računa, i koja bi nešto značila. Književna djela imaju preko njega prelaziti, imaju ga zatajivati i pronevjeravati, da preko tih književnih djela ne bi boljševički podanici opet počeli misliti o sebi, i da u komunističkoj hrpi ne bi opet našli sebe. Naprotiv književnost ima u dužnosti obradljivati gomilu, prikazivati njezino utaplanje u materialističkoj kolektivizaciji, kao vrhunac društvene sreće na zemlji. Ona treba obradljivati zadaće, iz kojih proizlazi bezsmislenost vjere u Boga i u budući život, sa nastojanjem osvjedočavanja, da je jedina vjera dostojna proletarca, vjera u stvar i u spasonosnost podpunog podloženja boljševičkim vlastodržcima. Nu to se kreće još na polju neke duhovne sadržine, ali to je manji dio noga, što je predmetom književne obradbe. Veći se dio odnosi na puku promičbenu djelatnost sa svrhom izvršavanja boljševičkih industrialnih i obće gospodarskih planova. U tim se proizvodima, kojima boljševici pridaju književno značenje, prikazuje uzvišenost pregnuća, da se na vrijeme izradi onih nekoliko miliona limenih škatulja, što ih je vlada stavila u program, jer je to važno po sreću i duševno zadovoljstvo svakog proletarca diljem svijeta. Doista je važno, da limene škatulje budu izradjene, nu pod udarcima čekića, koji ih kuje, izdahnuo je i zadnji dah književnosti, koja služi kao podloga za njihovu izradbu.

Književnost se u Rusii ograničuje na čisto zanatsku djelatnost unapredjivanja tehničkih sredstava proizvodnje, nastojeći uzveličavati i slaviti stroj, koji ima čovjeku nadomjestiti sve ono duševno blago, što mu je oduzeto, i što je proglašeno sankcijama zakona baš kao i privatno vlasništvo. Velike, uzorne značajeve? koje je prije knjiga veličala i za uzor čovjeku stavljala, zamijenili su tipovi, što kao agenti boljševičke vlade uhode radnike u tvornicama i vlastima dojavljuju svaki njihov kret. Velika i viteška djela vanrednih narodnih pobornika zamijenila je pogrdi i hulenje na sve, što i malo podsjeća na pojam narodnosti i domovine. Izricanje pravnih krijeposti građanina, oca, matere i djece, uzmaklo je pred

uzveličavanjem promikstucije (slobodne ljubavi) i njezinog neminovnog pratioca, obračunavanja (alimentacionih) doprinosa za uzdržavanje po skrižaljkama boljševičkih propisa, kao posljedice vanbračnih odnosa i kratkotrajnosti tako zvanih bračnih veza, da se tako popularizira i uzveliča potrošnja ljudskog tijela i njegovog prirodnog zadatka. Umjesto velikih i idealnih pregnuća čovjeka uzdiže boljševička knjiga siljenje proletarca na prisilni rad, a umjesto uzvisivanja ideala seljačke ljubavi prema zemlji i selu, veliča naganjanje seljaka s njegove suncem ogriježane zemlje u zagušljivu tvornicu. Svi, od slavjenog Fjodora Gladkova do zadnjeg črčkara, svi su puki propagatori materializma i boljševičkog barbarskog razaranja Rusije i čovječanstva.

Nije nužno ni spominjati, da je na istu razinu svedena i sva umjetnost u sovjetskoj Rusiji. I glazba i slikarstvo imaju služiti istim ciljevima.

Boljševicima nije dosta, da proletarijat zaglušuje kroz cijeli dan buka, huka i stropoštanje strojeva u tvornicama. Oni su odredili, da i glazbeni proizvodi moraju imati istu sadržinu i vršiti isto djelovanje umrtvljivanja duha čovjekova. I doista boljševička glazba izražava halabučenje motora i lomljenje tvrdog gradiva, cvilenje cirkulara po željeznim pločama, stenjanje i galamu radnika u zaglušnoj buci velikih batova i transmisionog remenja, zviždaljki i sirena, huku pare i zujanje električne struje.

Taj pakao daju boljševici proletariatu u čaši glazbene umjetnosti za duševni užitek i za odmor od prisilnog rada. To je boljševička politika umrtvljivanja i ubijanja čovječjeg duha. Proletarac ne smije zaboraviti ni onda, kada izidje iz tvornice, da je rob stroja i boljševičkih gospodarskih planova. Ne smije se odučiti od tvorničke buke ni na čas, da se ne bi onesposobio za sutrašnji novi križni put. Ne smije se u njegovoj duši ni glazbom probuditi čuvstva ljepote i uzvišenosti, ne smije se izazvati zanos i podizanje k nekim idealima, jer su boljševici idealima navijestili rat i strpali ih pod noge. Ne smije se proletarac ni na čas izvinuti iz njihovih pandja i podići se u carstvo sanja i duševnih snatrenja, jer on mora biti podpuno i isključivo njihov, njihov vazda, na snu i na javi, u tvornici i na bijednom konačistu, njihov rob tijelom i dušom.

Čemu spominjati slikarstvo i ostale umjetničke grane. Što predstavljaju slike? Isto što i knjige. Dimnjake i tvornice, pa proletarijat, koji je u njima našao sreću i zadovoljstvo. To je u filmu, to je na kazališnim daskama. Svuda stvar pobjedjuje duh, odmetništvo (renegatstvo) domovinu, bogohulstvo vjeru, slobodna ljubav obitelj, i boljševici — cijeli svijet. Kantova definicija umjetnosti: »Umjetnost je umjetnost genia« nije nikada i nigdje doživjela sablažnjivije poruge. Neprolazne i uzvišene vrednote, što ih stvaraju genii, zamijenila je boljševička Rusija sa fabrikacijom sajamske robe po naručbi. Treba si u duhu zamisliti Rafaela i Leonarda da Vincija, kako svojim kistom ovjekovječuju izradbu škatulja za kaviar i uzvišenu misao, što je te škatulje izazivaju u gledaoca; Puccinija i Wagnera, kako usrećuju čovječanstvo sa zvukovima električne pilane, a Dantea, Goethea i Shakespeara, kako u svojim stihovima čine reklamu za čim veću proizvodnju umjetnog gnojiva, da se može shvatiti sva strahota zločina, što ga boljševici počinjaju na kulturi, tom ipak najvećem dobru čovječanstva na zemlji.

G. P. U.

O d svih grana državne djelatnosti redarstvena je uprava ona, koju državljani svagda i svagdje susreću s najviše nevoljkosti. Tomu su dva razloga. Jedan leži u podrijetlu te ustanove, a drugi u zasebnoj naravi njezine djelatnosti i odraza te djelatnosti na državljanim, U državi, koja se nalazi još na prvotnom (primitivnom) stupnju, teško i postoji koja druga grana javne uprave u pravom smislu te riječi osim »policije«. U takvoj je državi sve usredotočeno u osobi vladara. On vrši ne samo zakonodavstvo, nego je nosilac i izvršilac i svih drugih državnih poslova (funkcija), u koliko ih u tom stanju uopće ima. Tako je on vrhovna i izvršna vlast vojnička. On je i ministar vojske i njezin vrhovni zapovjednik, svestrani obskrbnik i njezin uzdržavatelj. On izključivo vrši i sudbenu vlast nad svim svojim podanicima, i to građansku i kaznenu sudbenost, osobno i neposredno. U određene rokove, od zgođe do zgođe, izlaze pred njegovo prijestolje u parbi stojeće stranke, da im sudi i pravdu kroji. U tom stanju ne postoje državne financije, niti ima ikakove financijske uprave. Državne financije, ako se tako mogu zvati, istovjetne su s vladarevom privatnom i osobnom imovinom. Podanici svoje danke donose i predaju izravno njemu, u njegovu riznicu, što postaje njegova osobna imovina, iz koje on u javne svrhe daje posve po svojoj volji onoliko, koliko nadje za shodno i onamo, gdje misli da treba, a u glavnom samo za uzdržavanje svoje vojske, jer drugih javnih izdataka tako reći ni nema. Isto tako nema ni prosvjetne ili ine koje kulturne uprave, jer je to na takovu stupnju države sve posve privatna stvar svakog pojedinog podanika.

Nu već i na takovu stupnju države postoji »policija«. Ona je prva grana javne uprave, što se je u državi pojavila. Ona je nastala najprije kao političko redarstvo, koje su vladari uveli za zaštitu svoje vlastite sigurnosti, to jest sigurnosti svog vlastitog života i svoje vlasti nad podanicima. Njemu se je ubrzo pokazala potreba potankog nadziranja svojih podanika, njihova uhadjanja i dojavljivanja svakog njihovog mišljenja, govora i kretanja, da na temelju takovih podataka može poduzimati mjere zaštite i osiguranja svog vlastitog života i svoje vlasti protiv svakom djelovanju pojedinaca ili kakova skupa, čije bi djelovanje moglo biti upereno na to, da mu ugrozi život ili osnove njegove vlasti nad podanicima. To se je osobno vladarevo redarstvo s vremenom pretvorilo u javni organ, čija se je djelatnost proširila na obću zaštitu državne sigurnosti i javnog poredka i reda među državljanim. Ono je prvo redarstvo naravno po svome postrojenju, po svojoj djelatnosti, i po načinu rada odgovaralo onom načinu, kojim su tada vladari držali svoje podanike u podložnosti, a to su bili: sila, uhođenje, douškivanje, izazivanje (provokacija), i upotreba svih mogućih tajnih, tamnih, podmuklih i bezobzirnih sredstava, koja su svoj vrhunac postizavala u potajnim naručenim umorstvima, u mučenjima podanika, koji su bili sumnjivi i nepouzdanji za vladarevu sigurnost. Napose su države srednjega vijeka, neposredne predšasnice modernizirane državne tvorevine, postigle vrhunac policijskih uredba takove naravi i takovih metoda.

Uspomena na tu prvotnu policiju i na strahote njezinih postupaka te na jednostranost njezinog zadatka prenesene su makar i nesviještno kroz mnoga pokoljenja na pozniya, te je u podsvisjesti svakog državljanina ostao sve do danas u najmanju ruku osjećaj nekog nepovjerenja i nevoljkosti naprema toj ustanovi javne uprave.

Nu i sam je sadržaj redarstvene djelatnosti i u današnjim državama po svome učinku na državljanina različit od svih drugih upravnih grana, te kod njega izaziva osjećaj, što ga ne izaziva ni jedna druga grana, a to je osjećaj straha, (opravdanog ili neopravdanog), i to straha ne za što god, nego straha za najveće dobro, za slobodu. Djelatnost je redarstva značaja predhodnog sprječavanja. To leži u njezinoj naravi, a predhodnost ima za posljedicu ograničavanje i oduzimanje slobode i u slučajevima, u kojima se kasnije ustanovi podpuna neosnovanost takovih mjera, a kada su jedamput učinjene, nema nikakova sredstva, koje bi učinilo, da ih se može smatrati kao da nisu učinjene. Napokon po samoj naravi redarstvene djelatnosti vrijede za nju i ona se vodi načelima shodnosti (oportuniteta), a nikada načelom bezuvjetne pravde i stroge zakonitosti.

Odatle osjećaj nevoljkosti građana protiv redarstva i onda, kada je ono u rukama i najboljih ljudi, u službi i najbolje vladavine. A tamo, gdje je ta ustanova u službi protunarodne vladavine i u rukama najgorih izvršitelja te djelatnosti, osjećaj nevoljkosti prelazi u mržnju i bijes. I dok državljanin pod redarstvom narodne vladavine i dobrih izvršitelja nastoji s njome imati čim manje posla, jer se u doticaju s njome smatra nevoljko, i smatra srećom, što je njezina djelatnost skućena samo na jednu uzku granu državne uprave, dotle državljanin pod onom drugom očajava i očajno vapi za izbjavljenjem izpod njezine svemoći.

A najviše, ako je ikada itko dizao glas protiv »policiji«, bili su to boljševici u svojoj vici protiv »policiji ruske carske vlasti«, što je bila glasovita i poznata pod imenom »Ohrana«. Svatko bi bio očekivao, da će boljševici, kada dodju na vlast, za uvijek zatrti tu omraženu carističku i »buržujsku« ustanovu, što je bila izvor tolikim tragedijama carskih podanika. Nu nisu je boljševici zatrti, oni su je zadržali, a to ne samo onakovu, kakova je bila, nego su je povampirili do stupnja, na kakovom je čovječanstvo ne pamti. Carska je Ohrana izbljedila, razplinila se u s i l u , prozirnu maglicu pred boljševičkom »Čekom« i njezinom nasljednicom strahovitom, svemoćnom i zvjerskom troslovčanicom: G. P. U.

»Ohrana« (zaštita) je imala štititi cara i njegovo samodržstvo, jer car očito nije vjerovao, da će ga Bog »hraniti« zato, što njegovi podanici neprestano pjevaju »Bože carja hrani«,... Kada su na vlast zasjeli boljševici, bilo im je jasno, da i njihova vlast treba naročitu zaštitu, pa su odmah uzpostavili posebno redarstvo pod imenom »Čeka«, koja kratica znači početna slova riječi: »Čezvičajnaja Komisia«, to jest »Izvanredna komisija za suzbijanje proturevolucije, spekulacije i sabotaze«. Godine 1922. dobila je ta ustanova novo ime: »Gosudarstvenoj Političeskoj Upravljenoj«, ili skraćeno G. P. U., što znači »državna politička uprava«. Ova je godine 1934. prošla još jedno preustrojenje, nu njezin sadržaj i organizacija poznati su i dalje pod žalostno proslavljenim trima slovima.

Što je to redarstvo u Rusiji? Sve . Pod njezin izravni nadzor stavljeno je sve, što zasijeca u bilo koju granu javnog života, pa i privatni život svakog pojedinog podanika boljševičke Rusije. To se vidi i iz imena, pod kojim je ta »policija« rođena: proturevolucija, sabotaza i spekulacija. Tko je proturevolucionaran? Proturevolucionaran je svaki onaj, tko nije dušom i tijelom za boljševičku vladavinu. Nu takov je i svaki član boljševičke stranke, ako pokaže samo i malo svoje nezadovoljstvo s onim, što boljševički vlastodržci čine. Tko sabotira? Sabotira svaki onaj, tko robski ne izvršava sve i najljude i najnečovječnije boljševičke zapovijedi, a špekulant je onaj, tko potraži samo i koru kruha osim one, što je pruža boljševičko zajedništvo (kolektivizam), a zna se, da je ono daje samo odabranima.

Boljševička »policija« nije ograničena, kao gore iztaknuta redarstva u modernoj državi, na štićenje javnog poredka i reda, nego je u njezine ruke stavljena cijela državna uprava, jer ona svu nadzire, vodi računa o izvršavanju i o izvodenju svih čina državne vlasti, bili oni političke, gospodarske ili bilo koje god druge naravi, te neizvršitelje, dakle »sabotere i spekulante« privodi kazni. Ne radi se tu samo o izvršavanju zakona i vladinih odredaba upravne naravi, odnosno tek o pitanju javnog poredka, kako si to zamišljaju mnogi, koji međutim nisu imali sreće postati boljševičkim podanicima, nego je pod to uzeto sve ono, što se zbiva u Rusiji, jer tamo nema ničega, što nije državnom vlašću vodjeno i što ne bi bilo ma kojoj oblasti podloženo i od nje ovisno. Nema rada bez države, nema stana bez dopustnice oblasti, nema odijela bez državnih skladišta, nema kruha bez doznake državne vlasti. A sve to spada u redarstvenu nadležnost, nad svim time stoji krvava ruka G. P. U-a. Tu ne hasni ništa želja državljanina držati se čim dalje od te ustanove i s njome imati čim manje posla. Kuda god pogledaju, kuda god se maknu, spotiču se o nju. Ona je za boljševičkog podanika »sovjetskaja vlast«, što ga drži u svojim pandžama i s njime razpolaze danju i noću, u tvornici i na konačisti, za zdjelom i na odmoru. Sovjetski podanik nema svoga doma, u kome bi i na čas bio zaklonjen od te nemani, gdje bi mogao biti sam sa sobom i sa svojom obitelji. On nema svoje radione, gdje bi mogao raditi i zaradjivati kruh svagdanji po svojoj volji i po svojim potrebama. On nema svoje njive, na kojoj bi mogao orati i mirno udisati svježi zrak bez nadzora vlasti, on nema svoje volje, svoje odluke, svoga mira ni pokoja. On radi u tvornici pod nadzorom

redarstva, on ore na skupnim i državnim imanjima pod budnim okom redarstvenih agenata, on pod njihovim nadzorom jede u skupnim blagovaonicama bijednu kašu, što još jedina preosta od sovjetskog »dumpinga«, oni nad njim bdiju na skupnom konačištu, na dvorištu zgrade, u dvoranama za marksistička predavanja, na ulici, jednom riječi svagdje, te nema nigdje kutića, gdje bi bar na čas mogao odahnuti od te more, što ga je pritislula, i što ga više ne pušta.

Kakovog li, bijednog, očajnog života pod vječnom pazkom redarstva, ne imajući ni jednog časa slobode. Pa ne radi se tu ni o nekoj političkoj slobodi. Ta na nju u Rusii nije bio nitko ni naviknut, nego se tu radi o osobnoj slobodi državljanina u njegovom privatnom životu, u pitanju rada i kruha, u pitanju njegova tijela i njegove duše i njegove tjelesne i moralne slobode.

Redarstvo je one prvotne države bila jedina grana državne uprave, jer drugih nije bilo, te je podanik u svemu ostalom bio slobodan, pa je ona ipak bila pakao za državljane. Boljševička »policia« nije samo jedna grana državne uprave, nego su u njoj usredotočene sve grane, te je ona jedina grana po tome, što sve druge izcrpljuje. Po tome je i razumljivo, kakov je pakao sovjetska država za svakog boljševičkog podanika. Cijela Rusia nije ništa drugo nego jedan veliki redarstveni zatvor, nu ne privremeni, nego trajni i neograničeni, jer se iz njega nikada ne izlazi.

Kako je čitava sovjetska država u rukama te redarstvene ustanove najbolje se vidi iz činjenice, da je jedan od njezinih najvažnijih odjela »Uprava Nacionalne Ekonomije« (E. C. U.). Narodno gospodarstvo postaje svakim danom sve to važnijim čimbenikom državnog života u svim državama. U Rusii pako, gdje privatnog vlasništva nema, te gdje je sav gospodarski život izključivo u državnim rukama, i sama bit države sastoji zapravo u narodnom gospodarstvu. Unutar njega kreće se svaka djelatnost svih državljana, njihovi međusobni odnošaji kao i njihovi odnošaji prema državi uređjeni su u okviru narodnog gospodarstva, u njezine svrhe i po njezinim potrebama. Drugog mjerila i druge podloge nema. Ona u komunistički uređenoj državi guta sve i svakoga, izvan nje nema ni ljudi ni stvari, ni privatnog ni javnog života.

A sve je to u rukama redarstva, jer ono vodi upravu narodnog gospodarstva, te upravlja sa svim njegovim granama. Ono prema tomu upravlja sa svime u državi, sa svim stvarima i sa svim ljudima, sa svim njihovim radom i potrebama, s njihovim osobnim i obiteljskim odnosima, pa i s njihovim životima, uvijek, od poroda pa do smrti. Sve što se u sovjetskoj Rusii tiče čovjeka pojedina i svih ljudi skupa, usredotočeno je u narodnom gospodarstvu, a sve narodno gospodarstvo stoji izravno pod upravom boljševičkog redarstva.

To redarstvo ima i odjel za obranu državnih granica, što znači odjel za vojsku. To se spominje, da ne bi tko mislio, da je barem vojska izuzeta izpod vlasti boljševičkog redarstva. I doista, u svakom vojničkom tijelu pokraj zapovjednika postoje i posebni redarstvenici, kroz čije ruke prolazi sve, što se tiče bilo častnika bilo vojnika, te ovi zapravo gospodare s dotičnim vojnim tijelom. Ako se k tome uoči, da postoje još i tako zvani posebni, naročiti i tajni odjeli, onda je slika još potpunija.

Napokon ni zadnji koraci sovjetskog podanika na križnom putu po boljševičkom raju nisu mogli ostati pošteđeni od GPU-a, jer osim šio je ona upravna vlast nad svime i svačime, ona je izvršni organ, koji ne izvršuje samo svoje vlastite odredbe i zapovijedi, nego ona stvarno izvršuje i same smrtno kazni, kako one, što ih je sama izrekla, tako i one, što se imaju izvršiti po naročitim nalogima, koje njezini pojedini dužnostnici vrše po svom slobodnom izboru, po svojoj ničim ne ograničenoj volji i po svome od alkohola zamračenom mozgu, te napokon kao i one, što ih dosuđuju i izriču sovjetski sudovi.

Nu boljševičko redarstvo nije samo posvudašnje, ono je i svemoćno. Za nj nema nikakvih ograničenja. To je ono kao takovo, kao ustanova, a to je i po neograničenosti vlasti, kako je izvršavaju pojedini njegovi organi. U pravilu stoji ono doduše pod vlašću »Centralnoga Komiteta«, odnosno »Politbiroa«, čiji je ono zapravo organ, nu ta je njegova ovisnost podpuno prividna, barem u njegovom odnošaju prema državljanima. Tko je taj, tko bi mu se usudio uzprotiviti se i pozvati se proti njemu na »Politbiro«? Ta sam šef G. P. U-a član je »Centralnog Komiteta i Politbiroa«, a u ovome času čak i »alter ego« samog samodržca Staljina. Ne, proti boljševičkoj »policii« nema pritužbe, nema priziva, njezine su odluke neopozive i izvršive bez svakog obzira i smilovanja.

A tko su i kakovi su oni, što stoje na čelu te nakazne ustanove, te tko su oni, što u njoj i za nju rade? To su sve najodvratniji tipovi moralnih propalica, za opis kojih je teško smći riječi u riječnicima pisanim za uporabu pristojnih ljudi, pa je u toj nemogućnosti dovoljno uprti prstom na sramotnu spodobu jednog Jagode. Pod tim lijepim i nedužnim iz bilinstva posuđenim ili bolje reći ukradenim imenom krije se neman tjelesno odvratnog i duševno najopakijega tipa, u kome su utjelovljene sve oznake pravog i čistokrvnog boljševika. Javnost je u vanjskom svijetu o tom junaku saznala nešto više tek nedavno, kada je postao i formalnim vrhovnim šefom redarstva, nu on je u njoj još od početka vršio važnu i odlučnu ulogu, naročito od vremena drugog po redu poglavara čeke, Menžinskoga, komu je bio prvim zamjenikom. S tog je mjesta postrijeljao u podrumima Ljubianke na stotine tisuća nevinih žrtava svoje pokvarenosti i poživinčenosti, da onda slavi pijanke nad njihovom krvi, dok se još ona puši, pijanke najodvratnije i najbezočnije, što ih samo sotona može izmisliti. Kada je bio na vrhuncu te poživinčenosti, postavi ga Staljin za pravog glavara redarstva, da ga vjerojatno malo za tim stavi pred zid, naravno ne radi njegovih sramotnih nedjela i zločina, nego radi toga, što je i samom Staljinu postao pogibeljnim, te se je ovaj pobojao, da će i on sam biti uskoro Jagodinim žrtvom, jer njegove od krvi zamagljene oči nisu pred sobom vidjele više nikakove zapreke, da i na samo Staljinovo mjesto sjedne. Već od prvih dana boljševičke vlasti vršio je jednu od najvidnijih uloga u boljševičkom redarstvu neki Peters. A bivši dužnostnik boljševičkog redarstva Agabekov priča slijedeće: . . . Peters je onda imao za zamjenika u odjelu za izlok nekog Petrosiana, bivšeg predsjednika čeke u Kavkazu. Petrosian, dostojan svoje nekadašnje rabote, pronašao je jednostavno sredstvo da oženi ženu Ibrahimova, bivšeg predsjednika »eksekutivnog komiteta« na Krimu: jednostavno joj je dao ustrijeliti muža. Kada se je za to saznalo, pozivao se je na to, da je njegov glavar Peters izveo već mnogo toga, što bi bilo mnogo teže i kašniji.

Isti bivši Čekin dužnostnik priča, da mu je jedan njegov predpostavljeni, inače teška pijanica, rekao: »U Permu sam postrijeljao toliko ljudi, da se oni, ako se ne napijem, kupe oko mene i zaklinju me, da im poštedim život«. — Priča nadalje: »U te su dane u Ekaterinburgu podrumi čeke vrvili od uapšenika. Tu su bili nagomilani časnici, seljaci i svećenici. Seljaci su bili okrivljivani radi sakrivanja žita. Svake je noći bio »likvidiran« izvjestan broj ovih »parasita«, kako su ih čekisti nazivali. . . . a »likvidacija«, to jest strijeljanje, nije se vršilo pojedinačno, nego u gomilama. Postoje naročiti »komesari« za strijeljanje, nu i sami su glavari strijeljanje vršili radi svoje zabave. Poslije takova »posla«, što bi znao trajati i po čitavu noć, Starčev i Ivanov (glavari), napili bi se do mrtvila, i ne bi dolazili u ured dva tri dana . . . «

Eto to su zvijeri, koje u Rusii upravljaju obranom državnih granica, poredkom i komunističkim društvom i — narodnim gospodarstvom. Njihova su strašna krvoločva već toliko poznata svijetu, da je o njima suvišna svaka riječ. Nema knjige ni prikaza, u koju bi moglo stati sve ono, što su počinili nad tako zvanim »parasitima«, ruskim građanima i seljacima. A sada, nakon što su pale gomile tih »parasita« od njihovih revolverskih hitaca i od izvršnih »plotuna«, dolazi red na njih same, da se sami medju sobom »likvidiraju«.

U takovim prilikama, na takovome poslu i medju takovim ljudima posve je naravno moralo doći do najodvratnijih međusobnih spleta u otimanju za tu krvavu vlast. Sustav uhodarenja, što su ga zaveli kao temelj državne uprave izprepleo je i zamotao njih same međusobno tako, da su oni ne samo za pučanstvo, nego i sami za sebe postali pakao, u kome ih hrpimice proždire vatra međusobne mržnje, podkapanja i spletkarenja, baš kao kod onih na najvišim mjestima u vladi, to jest u »Centralnom Komitetu i Politbirou«. Ne može drugačije ni biti. Svi razbojnici, nakon što poharače, porobe i poubijaju svoju okolinu, svrše time, da se međusobno porobe i poubijaju.

Danas boljševičko redarstvo bjesni ponovnim pojačanim bjesnilom, tim više i tim jače, što je ono iz ruku raznih struja i raznih skupina prešlo izravno i izključivo u ruke vrhovnog gospodara sveg živog i mrtvog u Rusii, u ruke krvavog crvenog samodržca Staljina. Ono je danas kosa u njegovim rukama, kojom si ne samo one, što nisu mogli premetnuti preko uma i preko srca da postanu boljševici i zločinci, nego i same prve i najvjernije učenike Lenjinove, i prve krvnike čovječanstva.

OD LENJINA DO STALJINA

Jedan vijek ruske književnosti, što je predhodila slomu najvećeg slavenskog i recimo euroaziskog carstva, književnosti sjajne i veličanstvene, ali pune azijsko-slavenske mistike, pravoslavno-nihilističke filozofije, ogromni su rezervoari vrela, iz kojih se je razlila bujica poplave, što danas hara Rusiom. U toj se književnosti zrcali životna filozofia jednog naroda, što nije ni evropski ni azijski, ili bolje reći što je i evropski i azijski, u kome se je sukobila zora zapadne civilizacije sa polutminom azijsko-iztočnjačke primitivnosti i vjerskog mysticizma, što se je kretao u magli praznovjerja i neznanja. Iz te se književnosti odrazuje slika jednog velikog jezera mutnog, zamuljenog i mrtvog, kog sačinjavaju blizu dvjesto miliona podanika, na kome leži jedna ratna oklopnača, okićena tisućama zastavica, s velikim razsvjetljenim dvoranama, u kojima se pije, pjeva, pleše i jede, te od časa do časa izpaljuje topovske hitce u talase, čim bi se koji pojavio. Ta oklopnača predstavlja jednu skupinu nositelja bogatstva i vlasti, što su pijani od pića, od jela i od plesa, a na čelu im je sam car. Promatrajući tu sliku kroz stranice ruske knjige kao da čovjek očekuje, kada će se uzburkati mutno i tmurno jezero, kada će se iz njega pomoliti ždrijela bezbrojnih nemani, da pod hladnu vodu povuku i progutaju oklopnaču, što se na njihovoj grbači tako gordo i tako nehalno drži i plovi. Jezero se doduše muti, ali se valovi ne dižu, od časa se do časa pomoli na površinu po koja neman, nu još nije ni otvorila svojih ralja, već je razmrskava topovski hitac, da od nje ne ostaje ništa drugo do li jednog crvenog traka krvi, što se miješa s mutnom, zamuljenom vodom, a oklopnača plovi dalje uz smijeh, hihot i pjesmu onih, što sjede u sjajnoj dvorani oko bajoslovnog carskog stola.

Ona tmurna voda, to jest ona nepregledna gomila ljudi daje od vremena do vremena iz svoje sredine sjajne pojave svijetlih umova, što dižu baklju znanja i umijeća, a iza njih se pruža sjena, i to tim veća i tim dulja, čim je baklja žarča i čim iz veće visine svijetli. A ta tmurna voda izbacuje iz sebe i spodobе nakaza, što ne razsvjetljuju obzorja, nego ga još više pomračuju i zagušuju. Dok oni prvi nastoje toplinom i svjetlošću razlopiti i razsvijetliti tmurno i zamučeno jezero, uzvišenom vatrom otopiti srca i nebeskim svijetlom razsvijetliti stazu do mira i sreće, oni se drugi upiru bijesno, da mrazom mržnje zalede srca, da zametnu svaki trag puta k pravoj sreći i blagostanju, te otvaraju stramputice, Sto vode u bezdan, čije je ždrijelo pokrilo tankom i lomnom prevlakom lažnog dobra i zatajenih istina.

Rusia nije bila podesna za uspjehe umnika i vjestnika istine. Na tom je polju korov zagašio plemenito sjeme. Za to je na njemu i nikla biljka boljševizma, i Rusia je dala Lenjina.

Mozak po naravi jak i sposoban, nu zaražen dugom i podmuklom bolesti, što je svršila sa »organskom ozledom mozga« i ranom smrti Lenjinovom, lahko je prihvatio marksističku nauku, da je dovede do bezsmislenosti i da pomoću nje i njezinih nezdravih sokova stvori najgori pakao, što je do sada na zemlji poznat. U nesnosnim političkim, gospodarskim i društvenim prilikama, što su vladale u carskoj Rusii, posizali su očajni intelektualci, koji nisu pripadali politički i gospodarski vladajućem društvu, za marksističkom naukom, nadajući se, da bi ona mogla njihovom ugnjetavanom narodu donijeti slobodu ili barem olakšicu života. Nu Lenjinu nije dostajala samo sloboda i boljitak naroda. On si je stavio u zadaću, da postigne slobodu jednih na robstvu drugih, kruh jednih na gladi drugih, život jednih na smrti drugih. Oni, koji to prežive, postići će sreću i slobodu. Da se lo može ostvariti, trebaju desетки miliona ljudi platiti životom, treba upropastiti najbolje i najveće tekovine, što ih je ljudski duh kroz tisućljeća stvarao, trebaju propasti najveća dobra, treba se zaglušiti svaki glas naravi, što više iz čovjeka, da se žrtvuje obitelj i pogazi savjest, zarobi sloboda i pronevjeri svaka čast, poštenje i vjera. To se sve ima učiniti makar nema nikakova jamstva, da će iz te krvi i iz tog uništavanja uzkrsnuti sreća za one, koji preostanu i kojima je namijenjena. Nu što više, ne samo da nema tog jamstva, nego svi znaci ukazuju onamo, da će sva ta krv i sve upropašćivanje dobara i tekovina biti uzaludno, da će donijeti obći zator i propast, pa ipak nema ništa što bi moglo ugasi mržnju podivljalog srca i bijes uništavanja jednog intelekta, što počiva na mozgu zaraženu razornim bakterijama.

Lenjin prema vani pokazuje uvijek nepokoleblivu vjeru u marksističku nauku, nu u svojoj unutrašnji ipak sumnja u načela, što ih silom u život privodi. Za vrijeme najveće strahovlade, što je bila zavedena u najokrutnijoj mjeri nakon što je tovarišica Kaplan na nj opalila dva hitca, umiru je on svoje sumnje, kad nalazi, u Barbosseovu »Ognju«, da je i on proti privatnome vlasništvu. Makar je njegova vjera u vlastite dogme tako labava, da treba podpore u njegovoj vlastitoj svijesti i savjesti od nekoliko redaka napisanih u jednoj knjizi, koja mu je slučajno u ruke došla, ipak u isto vrijeme čami u tamnicama na stotine tisuća, možda inilioni ljudi, koji tu čekaju da dodju na red pred zid samo zato, jer su posumnjali u istinitost Lenjinova apokaliptika. On u svojim poslanicama ne dopušta posumnjati u provedivost i plodonostnost marksističkih zasada, te traži i nalaže ortodoksno vjerovanje u njih i najodlučnija sredstva za njihovo provedenje uz cijenu krvi i uništavanja, ali u uzkom krugu svojih vjernih veli: »Ne može se tražiti, da Marks i marksisti poznaju put, što konkretno vodi do socializma. U praksi će taj put pokazati milioni ljudi, kada se dadu na djelo«.

Lenjin dakle ne zna kao ni Marks, kojim se putem može doći do socializma, pa ipak je izabrao put, koji pokrivaju milioni lješina, i iza koga ne ostaje ni kamen na kamenu od svega onog, što je čovjek kroz duge vjekove sazidaо, a to samo za pokus i da vidi, hoće li taj put voditi k socializmu ili ne će. Da, za puki pokus! To izražava na najsuroviji način i njegov najbliži suradnik, njegova desna ruka, Leon Brumstein, sin Davidov, alias Trocki, i to u času, kada boljševici preuzimaju vlast u svoje ruke, objavljujući službeno taj povjestni događaj riječima: »Mi, Sovjet izaslanika radnika, vojnika i seljaka, započinjemo jedan p o k u s , komu nema ravna u povijesti«.

Uz Lenjina, oko njega i poslije njega vrše taj pokus na ruskom narodu već dvadeset godina njegovi učenici, te još uvijek izjavljuju, da će se socializam ostvariti, kada nestane ovog pokoljenja, što se mora žrtvovati za potomstvo. Naravno, kada svi pokusi nisu do sada uspjeli, treba uspjeh odložiti na vrijeme, do koga ne dopire oko onih, na kojima se taj pokus vrši, da tako ne mogu nadzirati uspjehe vlastite »vivisekcije«.

A koje je i čije je to potomstvo u Rusii? Za kog se imaju žrtvovati današnje žene, koje ne odgajaju vlastite djece? Za kog se imaju žrtvovati današnji muževi u Rusii, koji ne mogu imati obitelji ni potomaka, koji bi nosili njihovo ime i nastavljali njih same? Zar oni poznaju svoju djecu, koja su rođena iz onih komunističkih brakova, kojih je trajanje ograničeno na slučajni sastanak na istome konačistu?

Kakovo je to čuvstvo, što proletariziranog Rusa nagoni na najveće materialne žrtve za potomka, kog ni ne pozna, kada mu je boljševizam oduzeo vjeru, ljubav i ideale, a umjesto tog svega pružio mu i te kakova obećanja punog želudca i raja na ovome svijetu!

Oko Lenjina diktatora okupila se svita učenika i apostola, gotovo sve samih Židova iz Rusie i iz ostaloga svijeta. Oni tumače njegovu nauku, oni provode njegove odluke. Nu oni tumače i misli i želje naroda, jer uzimaju na sebe vid predstavnika radnika, vojnika i seljaka. Oni, koji pripadaju rasi, što već dva tisućljeća nije ni radnička, ni vojnička, ni seljačka, već svoje življenje osniva na trgovini i na spekulaciji. Tobožnje misli i želje radnika, seljaka i vojnika prolaze kroz njihov mozak i kroz njihovo srce, odluke seljaka, radnika i vojnika stvara njihova volja, i njihova ih djelatnost u život provodi.

A jesu li oni uvijek uz Lenjina? Jesu li uz njega radi nauke i radi osvjedočenja o njezinoj izpravnosti? Doista ne. Kada Lenjin grmi u Londonu za najbezuvjetniji pravac, prvi su oni, na čelu sa Trockiem, koji ga proglašuju mahnitim i objeđuju ga sa samodržtva, jer da želi zvesti diktaturu. Naravno, onda im se nije činilo, da će Lenjin doći do vlasti, pa nema razloga da budu s njim. Veći su izgledi trijeznog i uglednog Plehanova, starog prvaka i vodje ruskog socialističkog pokreta. Nu kada se je nenadano i neočekivano stropoštala zgrada carske Rusie i kada se Lenjinu otvoriše vrata samodržčeve palače u Carskojem selu, zgrnuše se svi oko njega, jer je on tada značio vlast i vladu. Nu kada se oko Lenjina počese ljuljati valovi

narodnog nezadovoljstva, kada se nakon prvog zablješćivanja pokazaše oblaci narodnog razočaranja i kada se na čas pričini, da će zahujati bura te pomesti Lenjina i njegovo društvo, i kada se sa granica pomoliše bijele armade, svi ti Kamenjevi, Steineri, Rikovi i Zinovljevi, i kako im sve ukradena ruska imena glase, okrenuše ledja svome učitelju, izstupiše iz njegove vlade, te se uz veliko odobravanje svih židovskih sukrvnika ponudiše menševicima i socialnim revolucionarcima, jer su mislili, da je sada nadošao njihov čas. Ali kada bijele vojske zapeše radi svoje vlastite nesposobnosti još tamo na granicama, a protivnici boljševika ne znadoše izkoristiti pravog časa, i kada Lenjin osta na vladi, posuše oni svoje glave pepelom i moliše oproštenje, povратиše se natrag k Lenjinu i k vlasti, da nje ni njega ne puste više iz ruku, dok ih njegova smrt ne razstavi, jer Lenjinova vlast nije više bila u pitanju.

Poslije smrti Lenjinove nastala kratka borba o prvenstvo i o vlast. S jedne strane Trocki i sva njegova braća u Izraelu mišljahu, da njima pripada cijela Lenjinova baština, i da je nadošao čas, da se izključivo u njihovim rukama usredotoči cijela vlast u Rusii, kao most izključive vlasti u cijelome svijetu. S druge se strane otvori do tada zatvorena knjiga šutljivog ali nepopustljivog i bezobzirnog Georgijca, koji je držao u rukama kao tajnik boljševičke stranke sve niti stroja, što sačinjava državnu vlast, i koji je smatrao taj čas najpovoljnijim, da svu vlast prigrabi za sebe, a koja ga vlast ima dovesti do novog samodržtva, nakon što je ono carevo utonulo u tolikoj krvi i u tolikim suzama.

Lukavi je Georgiac shvatio, da je njegova snaga u stranci, dok je Trocki mislio, da je siguran temelj njegove pobjede nova boljševička vojska, što ju je on po Lenjinovoj odredbi bio obrazovao. Nu pobijedila je stranka, jer nju ne sačinjavaju samo njezini pripadnici u Rusii, nego i organizirani proletarijat cijelog svijeta. I kada je tajnik stranke sazvao stranački »kongres«, došli su izaslanici iz cijelog svijeta te izdigli na svoja ramena ovog tajnika. Trocki je sa svojim pristašama pokušao protudemonstraciju, poveo ih po moskovskim ulicama, nu njihova je vika ostala neopažena, jer su izaslanici nakon izviknuća Staljina na vrhovnu državnu vlast u sovjetskoj Rusii, prešli jednostavno na dnevni red. Tada je cijeli Izrael bio naćulio uši da čuje, što će reći sovjetska crvena vojska. Sav je on vjerovao, da će se ona priklopiti uz svog osnivača, te ga na bodovima iznijeti na vlast. Nu ona se nije maknula. Trocki je precjenjivao svoj osobni uticaj na nju. A onda se je Georgiac Josip Djugašvili sjetio, da mu nisu badava drugovi dali svojedobno naziv »Staljin«, što na ruskom znači »ocijelni«, pa je mislio, da ako nije Lenjinu dorastao u ideologiji, a to ga je sigurno i prerastao u okrutnosti i krvoločtvu. Trocki je morao ostaviti Rusku, a čim je Staljinova čizma malo jače o pod lupila, pleglo je Trockijevo društvo i poklonilo se novome božanstvu na boljševičkom Olimpu. Opet su se grčevito uhvatili stupa, ovaj puta Staljina, oko kojeg se okreće sovjetski i komunistički svijet, da on i na dalje ostane njihov, to jest boljševički.

A što se u tome svijetu danas događa, dopire svakog dana do ušiju cijelog svijeta. Boljševizam je pojeo toliko kapitalista i toliko buržoazije i seljaka, da mu je želudac narastao do hipertrofije, pa sada guta svoju vlastitu djecu. Na Kremlju se ustoličio novi, crveni car, nov samo po tome, što mu djedovi nisu sjedili na prijestoljima, a crveni ne samo po crvenoj zastavi, što se vije na Kremlju, nego naročito po tome, što je njegovo kremljinsko prijestolje, Moskva i cijela Rusija crvena od krvi, što teče na potoke, sve više i više, jer do sada prolivena nije bila kadra ugasi boljševičke žedji.

A čovječanstvo stoji i gleda, kako se ta krv širi, kako se razlijeva i pomalo pomiče sve do najdaljih granica Rusije, njih preplavljuje i krči si put izvan Rusije, na istok i na zapad.

DRUGI DIO

SOVJETSKA RUSIA I PRIPREMANJE SVJETSKOG PREVRATA

SVJETSKI PREVRAT

Marksizam je međunarodan. Socialistički odnosno komunistički društveni uređaj nije po marksističkoj nauci ograničen samo na jedan ili tek na nekoliko naroda, ili na jednu državu, nego se ima uzpostaviti u svim narodima, u svim državama, na svim kopnima, to jest na cijelom svijetu. To leži u naravi ove nauke, u naravi njezina sadržaja, kao i u rasnoj naravi Marksa njezinog obretnika i utemeljitelja. Ruski socializam, a po tom i ruski boljševici kao jedna njegova grana, imali su naravno pred očima zapravo samo ruski narod i rusku državu, kada su radili na stvaranju komunističkog društvenog poredka, a idea svjetskog komunizma bila je samo podlogom toga rada.

Tako je to bilo sve do sloma carskog samodržtva u Rusii. Nu čim je Nikolaj II. potpisao spis, kojim se odriče carskog prijestolja, i čim je na taj način bljesnula nada, makar još nejasna i nesigurna, da bi se na području Rusie mogla ostvariti marksistička zamisao društvenog i državnog poredka, odmah se je u boljševicima pojavila njihova »internacionalna« narav i težnja boljševiziranja cijelog svijeta. Tome daje izražaja na najjasniji način prvi boljševik Lenjin, i to na prvom koraku svog stvarnog rada, to jest u času, kada je na povratku iz progonstva prvi put stupio na rusko tlo. Na Petrogradskom je kolodvoru dočekala Lenjina ogromna množina svijeta, opojena prevratom, koja je međutim i bez Lenjina i bez boljševika srušila cara i proglasila republiku. Toj množini, radnicima, vojnicima i mornarima, upravlja Lenjin svoju prvu riječ, a na njihov pozdrav odgovara ovako: »Vi ste predstraža svjetske proletarske vojske. Svagda iza zavojevačkog (imperialističkog) rata slijedi građanski rat, i već je na pomolu svjetski prevrat.«

To je ne samo Lenjinov odgovor na prvi pozdrav ruskog proletariata, nego i prvi njegov pozdrav upravljen proletariatu cijelog svijeta, i to n času, kada on stupa na prvu stepenicu diktatorske vlasti nad gotovo dvjesto miliona ruskih podanika i nad najvećom i najbogatijom zemljom.

Kako je izraženo u tom pozdravnom Lenjinovom govoru, zasjeli su boljševici na vlast u Rusii s mišlju na svjetski prevrat i sa mnogo nade, da će on doista izbiti. U toj su se misli i nadi dali boljševici na haranje i uništavanje svega, što im je bilo na putu, s njom su prosljedili u stvaranju komunističke države i komunističkog društva, imajući nju na umu dali su se na promičbu Komunizma i stvaranje komunističke organizacije u cijelom svijetu i sa svim sredstvima, što im ih stavlja na raspolaganje vlast nad tolikim narodom i nad tako velikom državom kao što je Rusia. S budnom tom misli i nadom stvarali su boljševici ogromnu crvenu vojsku sovjetske Rusie, koja bi evo baš u nazočno vrijeme imala biti ne samo ona pred straža što ju je s pomenu Lenjin, nego i pripraviteljica i voditeljica svjetskog prevrata. Ta se misao trajno provlači i jasno izražava u svim govorima i spisima Lenjina i njegovih suradnika i sljedbenika. Lenjin je opetuje i onda, kada boljševička ladja plovi punim jedrima, kao i onda, kada boljševizam zapne i kad se njegova vlast uzколебава. U prvom slučaju čini to Lenjin zato, da još više osokoli svoje istomišljenike i sljedbenike, a u drugom slučaju, da podigne malodušne i da u njima održi nadu, da će se boljševička vladavina u Rusii ustaliti.

Pred sklopljenjem Brest-Litovskoga mira obtužili su seljački i radnički sovjeti Lenjina radi izdaje. U tom teškom času spašava Lenjin boljševičku vladavinu sa slijedećim riječima, što ih je Izgovorio pred »Eksektivnim Komitetom«: »Mi smo se uzpeli na vlast sami svojim silama i s uvjerenjem, da će u svim zemljama sazreti i buknu ti prevrat. I doista, doći će vrijeme, da ćemo vidjeti svjetski prevrat«. To je dovoljno, da se podignu duhovi i da se začepi usta protivnicima, što viču na izdaju, jer će eto doći svjetski prevrat, dakle svugdje pa i u Njemačkoj. A onda je svejedno, kako glasi Brest-Litovski ugovor. Ta onda će boljševici gospodariti i vladati u cijelom svijetu, pa i u Njemačkoj, a s nestankom nacionalističke Njemačke nestat će i mirovnog ugovora. Nije dakle Lenjin izdajica Rusie, jer on obećaje boljševicima ne samo vlast u Rusii, nego i u Njemačkoj i u cijelom svijetu. Nije on u Brest-Litovsku prodao proletarijat njemačkim generalima, jer eto on obećaje, da će putem svjetskog proletarskog prevrata maknuti i postrijeljati i njih, kao što je to učinio i s ruskim carskim generalima. I protivnici boljševičke vladavine prigibaju glavu pred Lenjinom, jer on ne samo što ima vlast nad njima, nego će uskoro imati i vlast nad cijelim svijetom. I eto tako je svjetski prevrat najsigurniji temelj boljševičke vlasti u Rusii, makar u taj čas bio samo na jeziku i u nadama moskovskih boljševika. Bez njega ne bi zacijelo boljševička vlast preživjela ni te ni mnogih drugih kriza, kao što u istinu bez samog svjetskog prevrata ne će moći postati trajna i osigurana u samoj Rusii.

Nu svjetski je prevrat najjača i najglasnija boljševička lozinka i u danima najvećih nada i najružičastijih izgleda. Ali nije on samo lozinka, on je prvi i najozbiljniji cilj boljševičkih pregnuća onim časom, čim se ukaže Imalo Izgleda za njegovo ostvarenje. Najbolji je tomu primjer rali s Poljskom godine 1920.-te. Obća je mobilizacija. Boljševičke divizije stupaju prema Varšavi. Poljska je istom uskrsnula država, još nesredjena i nepripravna, pa njezina vojska ne će moći zaustaviti boljševičke navale. Proletarijat u Poljskoj, a napose u Varšavi i ostalim gradovima čeka s prigušenim veseljem ulaz boljševičke vojske u Varšavu. Nu ne samo proletarijat, Osobito zadovoljstvo i tvrda nada šuljale se po svim getima, ^a iz očiju svakog njihovog stanovnika zrcalila se je nada i zlorado veselje. Eto, sada je čas! Kada padne Varšava, i kada se boljševička vojska razlije preko Karpata, preko njih i preko Dunava, te kada joj se pridruži proletarijat ostalih naroda kao svojoj predstraži, tko će onda obraniti vladajuće vladavine u drugim državama i tko će zaustaviti svjetski prevrat! Eto takova se je slika otvarala u tom času pred boljševičkim očima, a njihovim nadama daje izražaja sam Lenjin pred drugim »Kongresom Treće Internacionale« s riječima: »Ako nam pruže pomoć naši međunarodni drugovi, našeg djela ne će ništa zaustaviti. A to naše djelo jesi svjetski prevrat, što znači obrazovanje sovjetske republike u cijelom svijetu.

Nitko nikada nije lakše došao do vlasti u jednoj državi, nego što su do nje došli boljševici u Rusii. Za uzpon na vlast potrebno je u prvom redu srušiti silu, s kojom se drži postojeća vlast. A to su u Rusii učinili drugi. Silu u carske vlasti srušili oni, koji su boljševizmu bili baš tako daleko, kao i sam car. Ono, što je bilo vremenski između carstva i boljševizma, nije predstavljalo nikakove sile, jer se je tako reći čitava republikanska vladavina držala izključivo na Kerjenskiem govorničkom daru.

Stoga su i bile boljševičke nade tako velike. I u ostalom svijetu imaju postojeće vladavine porušiti »naši internacionalni drugovi«, a onda će boljševici udobno zasjesti na vlast kao i u Rusii. To je ona pomoć, s kojom Lenjin i ostali boljševici računaju, a koja ima njima poslužiti kao sredstvo, po kojem će se domoći vlasti u svijetu. Bit će naravno svagdje Kerjenskih, nu s njima se lahko obračunava.

Ali se boljševičke nade toga puta nisu izpunile. Boljševička je vojska bila potučena pred vratima Varšave, a svjetski proletarijat nije toga časa bio još u stanju odigrati ulogu Kerjenskoga, to jest rušiti vlade, da napravi mjesta moskovskim boljševicima. I kraj svega toga, da je val komunizma bio već zahvatio cijeli proletarijat u Evropi, nije se tog puta pružila prilika za uravnanje puteva boljševicima. I oni su bili prisiljeni povući svoju razbijenu vojsku natrag u Rusiu, a svoj uzpon na vlast u cijelom svijetu odgoditi za kasnija, bolja vremena.

I ako je to odloženo za kasnije vrijeme, nije napuštena nada niti je odložen rad na pripremama za novu navalu i za davanje nove prilike za svjetski prevrat. Boljševici su morali tog časa uvući rogove u se, da dobiju vremena i snage kako bi to svoje djelo čim sigurnije i čim podpunije izvršili, čim se za to pruži prilika, i čim budu cijeni, da je za to došao čas. To je sadržaj njihove nauke, to je oporuka, što ju je ostavio Lenjin, i to je po tomu »vjerujem« svakog boljševika, a to je konačno i uslov te jedina mogućnost, da se boljševizam održi na vlasti i u samoj Rusii. Ili će boljševizam zavlada u cijelom svijetu, ili mora pasti i u Rusii.

Marks nije izmislio komunističkog uredjaja države za Rusiju napose niti za bilo koju državu samu i jedinu, nego za cjelokupno čovječanstvo. To je slučaj različit od svih drugih. Povijest je poznavala tolike oblike vladavina, što su ih razni narodi i u razna vremena na sebi primjenjivali, nu gotovo nema primjera, da si je, bilo tko bio, ikada uzeo za zadaću, da izvjestni oblik vladavine i način vladanja učini obćim u cijelom svijetu. Narod pobjeditelji nakon ratova nametali su doduše kadkada pobjedjenima svoju vrst vladavine, nu to je u takovim slučajevima imalo jedno drugo značenje. Oni su naime u takovom slučaju osvojene zemlje smatrali svojim, pa je bilo naravno, da su protežući na njih svoju vlast primijenili nad dotičnim narodom i svoj način vladanja. Bio je i jedan na oko sličan slučaj s francuzkim prevratom, kada su vladari ostalih država pravili »koaliciju rojalističkog« značaja s ciljem, da u Francuzkoj uzpostave monarhiju, nu to je niječni primjer, to jest, oni su se bili udružili u obranu svojih kraljevskih vladavina proti pogibelji, što je prijetila rušenjem ugleda monarhističke ustanove, koji je ugled po njihovu mišljenju podkapala već sama pojava jednog republikanskog prevrata u njihovoj sredini i u njihovom susjedstvu. Nu nikome živome u Francuzkoj nije palo na um, pa ni najbjesnijim jakobincima, da bi htjeli, a kamo li radili na tome, da vladavinu, što su ju bili zaveli u Francuzkoj, nametnu bilo silom bilo promičbom kome drugome narodu, a kamo li cijelome svijetu.

Boljševici tvrde, da su u mnogo čemu imali za uzor jakobinsku prevratnu djelatnost, nu u ovo se stvari nisu za njima povelili. Što više, može se mirne duše reći, da su oni iz jakobinskog slučaja crpili samo negativnu nauku, to jest da su činili ono, što su jakobinci u pitanju silovitog nametanja svoje volje propustili učiniti, a koje su propuste boljševici smatrali pogubnim za konačne i trajne uspjehe. Svakako, izvjestne su si ideje francuzke revolucije prokrčile put po cijelom svijetu, a da nisu njezini tvorci u tom pogledu ni prstom maknuli, jer su bile onda i u drugim narodima prihvatljive i jer su narodi od njih očekivali svoj boljitak, i jer su ga doista imali. Medjutim boljševici ni sami nisu imali nade, da bi njihov prevrat bio takove naravi, da bi očarao ostali svijet, pa su si odmah uzeli za prvu zadaću i za najsvetiju dužnost, da ga oni sami svijetu nametnu, i to svim onim sredstvima sile i promičbe, što im ih vlast u Rusiji na razpolaganje stavlja. Ta je nada možda bila u s k r s i a na jedan čas, odmah u početku, kada je još cijela Evropa stajala u plamenu rata, i neposredno nakon njegova svršetka. Boljševici su bili pomislili, da će očajno poratno stanje samo po sebi baciti u njihov naručaj narode, što su bili izmučeni dugim klanjem po svim svjetskim bojištima. Reakciju, kojom su narodi odgovarali na duge godine ratnih zala i bijeda, tumačili su boljševici kao siguran znak zapadanja u komunizam i bezuvjetno prijanjanje uz boljševičko stvaranje novog društvenog poredka na komunističkoj podlozi.

Nu nakon poraza pred Varšavom i nakon što u času navale boljševičke vojske nije proletarijat cijelog svijeta izišao na ulice, da silom obori postojeće vlade i da proglasi sovjetsku republiku, boljševici su pristupili jednome smišljenome i organiziranome radu, koji ima zadatak, da s jedne strane ojača i do čim većeg savršenstva osposobi rusku crvenu vojsku, a s druge strane da svrsta i pripravi svjetski proletarijat, te se tako ne bi po drugi put dogodilo, da boljševička vojska doživi poraz kod prve navale, kako je to bilo pred Varšavom, i da svjetski proletarijat ostane pasivan ili samo kod nedjelotvornih manifestacija, kako se je bilo dogodilo ovog puta.

Boljševici su prije rečenog neuspjelog pokusa mislili, da je za svjetski prevrat dovoljna podloga pokret svjetskog proletarijata onakov i u onolikoj mjeri, kako se on samorodno u njemu pojavljivao, i kako se je po svim zemljama bio izpoljio u tome, što je proletarijat bio počeo svoje dotadanje socialističke organizacije pretvarati u komunističku stranku, pod komunističkim imenom i po komunističkom uzoru, te zaredao sa štrajkovima i osobitim, više ustegovljenim (discipliniranim) i svečanijim slavljenjem crvenog blagdana na dan 1. svibnja. Boljševici su onda s uzhićenjem pratili taj razvoj u svjetskim novinama, pa je pod tim dojmom i Lenjin izrazio svoje veselje slijedećim riječima: »Iz njih (iz novina) se vidi, da posvuda raste ogromno zanimanje za sovjetsku vladu, i da se val prevrata posvuda širi«.

Sam se takov pokret proletarijata nije medjutim pokazao dovoljnim za uzpješavanje svjetski prevrat. Boljševici su uvidjeli, da taj samonikli pokret treba sustavno organizirati, a cjelokupno organiziranje usredotočiti u rukama jednog vodstva, te mu dati svu tvarnu i moralnu pomoć, a napose mu staviti na razpolaganje obilata novčana sredstva. Organiziranje svjetskog proletarijata ima biti posvudašnje, u svim prilikama i pod svim okolnostima, a priprema njegova za svjetski prevrat ima biti naročita.

Svijet danas stoji pred jednom novom neobičnom činjenicom, da je vlada jedne države organizirala jedno osobito tijelo, kome je povjerila posao pripremanja prevrata u drugim državama, i to u svim državama na svijetu. A laj prevrat nema k tomu biti unutarnja stvar ove ili one države, nema svrhe, da postojeću vladavinu zamijeni s jednom drugom domaćom vladavinom, nego ima da dovede na vlast stranku, koja nije samostalna odnosno narodna u širem smislu riječi, nego je dio boljševičke stranke u Rusiji, te koja putem prevrata ima pribaviti vlasti središnjici, kojoj pripada, a to je naravno vodstvo ruske boljševičke stranke, što je Istovjetno i s ruskom vladom. To su osobe, što sjede u ruskom Politbirou, koji je, kako znamo, u stvari vrhovni stranački »forum« te vrhovna državna vlast u sovjetskoj Rusiji.

Pred ovaj je neobični položaj stavljen svijet po prvi put u povijesti, u ovakovu obliku i u ovom obsegu, a to je stvorilo jedno doista neobično i naročito stanje, koje daje i jedno obilježje svemu onomu, što se u svijetu događa, a koje je mnogo teže i pogibeljnije nego li se to obično drži u javnom životu.

KOMINTERN

Komintern« je kratica, koja u potpunosti riječima znači »Komunistička Internacionala«. Komunistička je internacionala istovjetna s »Trećom Internacionalom«, koje su ime boljševici dali svome svjetskom komunističkom pokretu za razliku od »Prve i Druge Internationale«.

Prva je Internacionala nastala od jedne organizacije njemačkih socialista, što je bila osnovana u Londonu pod imenom »Savez Pravednih«, i od »Saveza Komunističkih«, što je također bio osnovan u Londonu godine 1836. Nakon utrućanja tih organizacija osnovana je u Londonu »Prva Internacionala«. Program i pravila »Prve Internationale« sastavio je Marks, te je u njih unio misli svoga »Manifesta«, koga je svojedobno bio objelodanio za spomenuti »Savez Komunističkih«. Ta je organizacija živjela do godine 1876., kada je sama stvorila zaključak, da se razilazi, i to u New-Yorku, kamo je bilo iz Londona preneseno njezino sjedište. Kako je rečeno, program je za tu »Prvu Internacionalu« sastavio Marks po svome »Manifestu«, pa je jasno, za čim je išla ta organizacija. Konačni joj je cilj bio postignuće potpune »kontrolne« radnika nad proizvodnjom a napose nad proizvodnim sredstvima, kao i postignuće razpoložbe s njima, što je međutim moguće postići samo imajući u rukama i svu političku vlast. Do toga se ima doći na taj način, da se radništvo po svuda svrsta u političku organizaciju, koja će ga svagdje učiniti odlučnim političkim čimbenikom. Tako su nastale radničke stranke, koje su opet bile članovi te središnjice, pod imenom »Prve Internationale«, na čije su »kongrese« slale svoje izaslanike, između kojih je bio i »Generalni Odbor« u Londonu, a kasnije u New-Yorku.

Tako su osnovane stranke pod uobičajenim imenom »Socialističke stranke« životarile poslije raspusta »Prve Internationale« dalje u pojedinim državama svaka za svoj račun, dok se opet ne sastadoše njihovi izaslanici na kongresu u Parizu godine 1889., koji je poznat pod imenom: »Prvi Socialistički Kongres«. Tu je bio udaren temelj novoj »internacionalnoj socialističkoj zajednici«, prozvanoj: »Druga Internacionala«, a već je slijedeće godine bio na drugom kongresu u Parizu osnovan »Internacionalni Socialistički Ured« sa sjedištem u Bruxelles-u. Od tada stupa radnički pokret u obliku političke stranke na političku pozornicu i svira zanosom pod crvenom zastavom, na kojoj je bilo napisano geslo: »Proletari svih zemalja ujedinite se«, a s posebno izdanim programskim zahtjevom obćeg prava glasa, na temelju kojeg imaju radnički predstavnici doći u parlamente i zakonskim te zakonitim putem ostvariti program socializacije proizvodnih sredstava i uzimanja političke vlasti u ruke, a dotle skupnim (kolektivnim) ugovorima između poslodavaca i radnika te do potrebe štrajkovima polučiti osamsatni rad i čim povoljnije nadnice.

Kako iz naravi stvari proizlazi, i kako samo ime označuje, temelj je tomu radničkomu pokretu međunarodna uzajamnost proletariata te po tome odbijanje svakog narodnog načela. Narodnost, narodni osjećaj, rodoljublje i sve ostalo, što smjera na izticanje narodnosti i njezina promicanja, proglašuje Druga internacionala zastarjelim, nesavremenim i protudruštvenim glavnicaškim (kapitalističkim) oružjem za ugnjetavanje proletariata, što treba pobijati i uništiti, da međunarodni proletarijat dođe do potpune vlasti.

Nu buknuće je svjetskog rata dovelo socializam i međunarodnost Druge Internationale u veliku nepriliku i stavilo ju na kušnju, kojoj nije mogla odoliti niti je prebroditi.

Dok je još u srpnju godine 1914. bilo izmjenjivanje nota i brzoprijava između vlada pojedinih država, prisizale su socialističke vodje na međunarodnu uzajamnost i međusobnu vjernost svjetskog proletariata, koji da će spriječiti međunarodno krvoproliće, jer da se radnici jedne države ne će boriti proti radnicima druge države. Nu onoga časa, čim su osvanuli po oglasnim stupovima i na pročeljima kuća prvi mobilizacioni oglasi, pohrlio je sav svjetski proletarijat po svim državama u vojarnu, da obuče ratne odore, a istodobno je s građanskim odijelom svukao sa sebe i svoje međunarodno socialističko uvjerenje, te na bojni polju u isto tako uniformiranom proletariatu neprijateljske države nije više gledao svoje međunarodne drugove, nego tek vojnike neprijateljske vojske.

Uslijed toga nije ni vodstvima socialističkih stranaka preostalo ništa drugo nego proglasiti se rodoljubima i dati znak, da se u parlamentima glasuje »militarističko-nacionalističkim« vladama vojne navjere (kredite) za čim jače osiguranje pobjede u ratu. Time je stvarno svršio socialistički internacionalizam uz svirku vojničkih koračnica vojnih glazbi i uz tutanj teških topova.

Zato su boljševici, čim su došli na vlast u Rusii, proglasili socialiste izdajicama međunarodnog i vlastitog proletariata, prozvali ih podrugljivo »social-patriotima«, te im navijestili rat do izkorjenjenja. Tomu su u ostalom posve razumljivi razlozi. Budući da je sve do tada sav svjetski proletarijat bio svrstan u socialističkim strankama, to je trebalo socialističke vodje onemogućiti pred proletariatom, u koliko koji nije već bio prešao u Treću Internacionalu, Drugu Internacionalu omraziti i prikazati propalom neprijateljicom proletariata i p u k m kapitalističkim oružjem, da se tako može privesti sav proletarijat u komunističku stranku.

Druga se je Internacionala bila doduše pokušala za vrijeme rata još jednom učiniti međunarodnom, u koju je svrhu bila sazvala međunarodni socialistički »kongres« u Stockholmu s dnevnim redom: Pospješeno završenje rata i pomirenje naroda. Nu taj je kongres bio dobio jednu čudnu boju, jer su mnogi od izaslanika bili na taj kongres poslani od ratujućih »nacionalističko-militarističkih« vlada s naročitom zadaćom, koja je najmanje bila u suglasju s međunarodnim programom socializma. I tako je taj kongres ostao bez uspjeha, osim ako se za neki uspjeh uzme suglasno potajno izražena želja svijeta, da rat svrši pobjedom saveznika nad »centralnim« silama. To je bila prikrivena, te nimalo neobična želja i većine onih izaslanika, koji su došli iz država centralnih sila, a mnogi se od njih po svršetku kongresa nisu ni povratili svojim kućama, već su otišli u tad već novu republikansku Rusiju. Među takovim je izaslanicima bilo najviše onih, što su bili došli iz bivše Austro-Ugarske monarhije. Vlada je te državne tvorevine naslućivala svoju skorbu propast, pa je žudila za čim skorijim mirom, mirom prije potpune propasti, i stoga je bila položila u te izaslanike velike nade. Ona je njihov put u Stockholm popratila ne samo redovitim putnicama i očinskim blagoslovom, nego u najviše slučajeva i obilnim putnim troškom.

Nu gore spomenuto držanje izaslanika iz »centralnih« vlasti nije doista bilo čudnovato, jer je među tim izaslanicima bilo najmanje Nijemaca, a najviše Židova i pripadnika raznim narodnostima Austro-Ugarske, koji su baš u središnjim vlastima gledali svog najvećeg neprijatelja, neprijatelja svoga i neprijatelja međunarodno-socialističkih ciljeva.

Na takovim razvalinama »Druge Internationale« sazidali su boljševici svoju, komunističku »Treću Internacionalu«.

Oni su već godine 1919. sazvali u Moskvu "Prvi Svjetski Komunistički Kongres", na kome je osnovana »Komunistička Internacionala«, prozvana »Komintern«. Ova si je Komunistička Internacionala postavila za program stvaranje svesvjetske sovjetske republike pod diktaturom proletariata, a koja se ima postići svjetskim proletarskim prevratom.

Daljnji su godišnji kongresi izradili obći nacrt za rad na tom prevratu, te su se sve komunističke stranke u raznim državama i krajevima usredotočile u rusku boljševičku l i a n k u, u potpuni centralizam i pod izključivo vodstvo te pod izključivu upravu vodstva ruske komunističke stranke i vlade sovjetske Rusije, što je sve, kako je već rečeno, istovjetno među sobom i s Politbiroom.

Eto to je Komintern, što danas stoji sučelice dosadanjem društvenom poredku u cijelom svijetu. To je tijelo, koje ima zadaću pripremiti svjetski prevrat proti tom poredku, a z a z avedenje svjetskog komunističkog poredka izravno pod vlasti i pod vladom moskovskih boljševika. I Komintern je doista na djelu u cijelom svijetu.

Ta Komunistička internacionala izašlje svake godine svoje izaslanike na »internacionalni komunistički kongres« u Moskvu, te je taj kongres prema vanjskom svijetu vrhovni organ Kominterna, koji opet postavlja »Eksekutivni Komitet«, što stoluje u Moskvi, a odatle opet u očima vanjskog svijeta vodi tekuće poslove Kominterna. U očima vanjskoga svijeta zato, jer ove ustanove postoje samo zato, da prave zaslon boljševičkoj vladi, iza kog ona sama rukovodi tu pripremu za svjetski prevrat po cijelom svijetu. Posao je spomenutih organa u najboljem slučaju tek stručne, i to ograničene naravi. To proizlazi ne samo iz onoga, što sš od vremena do vremena očito vidi u pogledu vršenja toga posla sa strane same sovjetske vlade, nego još iz dviju važnih okolnosti, što leže u samom sustavu komunističkog pokreta u svijetu.

U prvom redu sve su komunističke stranke i udruženja po cijelom svijetu usredotočene u jedno jedinstveno organizatorno tijelo, komu je središte i vrhovno vodstvo u Moskvi. Izaslanici iz pojedinih zemalja ne mogu na tim kongresima nastupati proti volji te središnjice i toga vodstva, jer smjernice komunizmu daje ono, a ne ovi izaslanici. Kada oni dolaze u Moskvu na Kongres, ne nose oni vodstvu smjernice od svojih, često malenih, neznatnih a ne rijetko i potajnih organizacija, nego dolaze na taj kongres u Moskvu, da tu dobiju smjernice za rad u tim svojim organizacijama i za njihovo vođenje u duhu pripremanja svjetskog prevrata. Ono, što oni donose sobom u Moskvu, mogu biti u najbolju ruku tek obavijest i jest o prilikama u raznim zemljama i krajevima, koji dolaze u obzir kod stvaranja odluka pravog i istinskog vodstva, nu to ne može biti nikako obvezatna smjernica i izravna podloga za odluke moskovskih vlastodržaca. Istaknuta činjenica, da su sve komunističke stranačke postrojbe usredotočene u moskovsko središte i pod izravno vodstvo sovjetske vlade, čini dakle neobojivo svako značenje tih organa Kominterna, te je po tom ruska sovjetska vlada ona, koja neposredno i izravno vodi pripreme za svjetski prevrat.

Nu kad bi se na tim kongresima doista i nešto odlučivalo stvarno i ozbiljno, te za pokret obvezatno, ipak tu ne bi bili odlučni izaslanici iz inozemstva.

Po broju ima doduše na tim kongresima više izaslanika iz inozemstva nego li iz Rusije same. Nu kod glasovanja ne odlučuje broj izaslanika, niti glas svakog izaslanika vrijedi jednako, nego svakome pripada više ili manje glasova prema tomu, koliko brojnu organizaciju zastupa. Dok izaslanici iz inozemstva predstavljaju više ili manje malobrojne organizacije, dotle oni iz Rusije predstavljaju ogroman broj članstva, jer su te organizacije u vanjskom svijetu često i nedopustive, a u Rusiji je to uobće jedina dozvoljena politička organizacija. Ruski izaslanici imaju prema tomu odlučnu riječ kod stvaranja zaključaka, a ne treba izdicati ponovno, da ti izaslanici ne mogu činiti ništa drugo nego ono, što boljševička vlada hoće i što ona naloži.

Dobrohotni kritičari boljševičke vladavine vele doduše, da je u boljševičkim redovima dozvoljeno razpravljanje sve dotle, dok nešto ne postane zaključkom, iz čega bi slijedilo, da i izaslanici na rečenim kongresima mogu donositi neke zaključke po raspoloženju većine prisutnih, nu ti kritičari ipak dopuštaju, a i sami navode slučajeve, da izražavanje samostalnih mišljenja, koje ne odgovara mišljenju vladajućih, biva kažnjavano u najmanju ruku izključenjem iz stranke, što u boljševičkoj Rusiji znači više manje biti stavljen izvan zakona i ostati bez kruha svakdanjega, što je tamo rijetko, vrlo rijetko tko spreman žrtvovati. Komunistička stranka Rusije vodi dakle »Treću Internacionalu«, zvanu »Komintern«, a što je tajnik, duša i gospodar te stranke glavom sam Staljin, sigurno ne umanjuje upliva sovjetske vlade i njezinog stvarnog vođenja na pripremanju svjetskog komunističkog prevrata i rada oko toga u pojedinim državama.

Nu ni uloga G. P. U-a nije od malog značenja u radu Kominterna, a to je ipak službeno redarstvo ruske najvažnije državne ustanove moskovske sovjetske vlade. Njezina je uloga različita prema različitim prilikama u pojedinim državama. Drugačije tamo, gdje je moguće javno postojanje komunističke stranke, i različita opet tamo, gdje to nije moguće, ili gdje nema komunističke organizacije, makar bi možda i bila dopuštena.

Kako je poznato G. P. U. ima i posebni odjel za vanjsku politiku, koji nije ni u čemu manje važan nego oni drugi, što se odnose na unutarnju politiku. Taj odio ima svoje predstavnike po cijelome svijetu, odnosno »agente«, najbolje i najizkušnije ruske bolševike. Ti su predstavnici u stranim zemljama dijelom pod krinkom privatnih osoba, trgovaca ili intelektualnih privatnika, naravno uvijek pod krivim umnom i s izpravama stranih neruskim državljanima. Te izprave pravi ili sama G. P. U. u svojoj naročitoj radionici, ili ih dobiva od Kominterna, koji ima vrlo dobro uredjene radionice za krivotvorenje putnica svih mogućih država, pod imenom »Putovnički Ured«. Drugi se opet nalaze namješteni kod pojedinih sovjetskih poslanstva, ovjerodajničnih u stranim zemljama, gdje redovito pokrivaju mjesto jednog od tajnika poslanstva. U drugim su opet slučajevima namješteni kod pojedinih tako zvanih trgovačkih »misija« sovjetske države, ili su izravno članovi takovih »misija«. Nalazili se međutim ti agenti boljševičkog redarstva u inozemstvu pod jednim ili drugim spomenutim vidom, svrha im je boravka uvijek ista.

Tamo gdje još ne postoji komunistička organizacija, zadaća je takovog »rezidenta« G.P.U-a, da je stvori. On stiče obilnim novčanim sredstvima, što mu ih G. P. U. stavlja na raspolaganje, prema potrebi veći ili manji broj suradnika iz kraja ili mjesta, u kome se nalazi, i njima dade dužnost i posao organiziranja komunističke stranke među proletariatom. Naravno, takova organizacija postaje odmah sastavnim dijelom i članom Kominterna, to jest članom Treće Internadonale. Razumije se samo po sebi, da sve što radi takova organizacija, radi po uputama, pod vodstvom i pod nadzorom dotičnog agenta G. P. U-a.

Tamo, gdje već postoji komunistička organizacija, uloga je tih agenata strogo nadzirati i voditi predstavnike organizacije. Radnici, koji stoje kadkada (obično su na čelu neradnici pa intelektualci) na čelu komunističkih organizacija, pa i same tako zvane vodje komunističkih stranaka u pojedinim zemljama, puke su lutke, kojima je zadaća držati govore na proletarskim skupštinama i sastancima, sjediti kao zastupnici u obćinskim vijećima pa i u parlamentima, naravno gdje je to moguće, nu pravim vođenjem komunističkih organizacija i stranaka nemaju oni nikakova posla. Za tu svrhu postavlja Moskva posebne ličnosti, intelektualce, koji često pokrivaju i visoke činovničke položaje u dotičnoj zemlji, te koji stoje kao posrednici između G.P.U-a i vidljivih, tobožnjih vodstava komunističkih organizacija i stranaka. To su tako zvane »ideološki« izgrađene ličnosti, koje uživaju podpuno povjerenje moskovskih boljševičkih krugova, napose G.P.U-a, koja o njima vodi posebni račun i koja ih naravno na posebni način nadzire.

Svi nalozi, sve upute, što dolaze iz Moskve, idu na agenta G.P.U-a, ovaj ih dostavlja spomenutoj ličnosti, a ona na temelju njih daje upute i naloge dalje tobožnjem vodstvu organizacije odnosno stranke. A to ide redovito i obično vrlo brzo. Kao primjer brzoga obavljanja u davanju naloga i uputa neka posluži slijedeći primjer.

Godine 1936., počela je nova »čistka« boljševičkih redova u Rusiji, i to ovog puta ne samo »in membris«, nego i »m capite« (ne samo u redovima pristaša, nego i u samome vodstvu). To čišćenje traje još i danas, te gotovo nema dana, da ne probije u svijet vijest o novim osudama i strijelanjima boljševičkih prvaka, što se sada u borbi o vlast međusobno upravo mahnito kolju i iztrijebuju. Oni časovito moćniji, to jest Staljin i njegovi vjerni stavljaju pred zid sve one, za koje drže, da su ili da bi im mogli postati pogibeljni u pitanju vlasti i vladanja. Onog dana, kada je stigla prva vijest o osudama tog reda (serie) i o strijeljanju osuđenih, što je slijedilo osudu za ciglih nekoliko sati, nastalo je ne malo zaprepaštenje u komunističkim redovima u cijelom svijetu, naročito među intelektualcima i onima, što stoje na vidnim mjestima komunističkih organizacija. Posebice je bila

zavladala neka vrst strave među Židovima, jer je velik postotak osuđenih i strijeljanih Židova davao toj »čistki« na boljševičkim vrhovima neki protužidovski značaj. U jednoj prijestolnici obratio se je jedan znatiželjnik na dvojicu komunista intelektualaca, od kojih je jedan bio Židov, i pitao ih svakoga napose, što misle o strijeljanju komunističkih prvaka. Obojica su bili vrlo potišteni, zabrinuti i ogorčeni, osuđivali su najoštrijim riječima te događaje, koje su smatrali kao početak razpadanja komuni zma i same sovjetske boljševičke vlasti u Rusii. Židov je povrh toga smatrao to strijeljanje plodom Staljinova protužidovskog razpoloženja, te kao početak većeg protužidovskog i strujanja u Rusii.

To je bilo prvog dana, kada su istom novine bile donijele vijesti o strijeljanju, i kada su odnosni komunistički intelektualci mogli izraziti još samo svoje osobno mišljenje i utisak, što ga je na njih sama vijest kao takova učinila. Nu slijedećega se je dana njihovo mišljenje sasvim izmijenilo. Obojica su potražila svog znatiželjnika od minuloga dana, te su mu svaki od njih istim riječima, kao na pamet naučenim, saobćili, kako su se dan prije grdo prevarili u prosudjivanju tih događaja. Ne radi se tu o nikakovome međusobnom klanju boljševičkih prvaka, nego je tek sovjetska pravda izvršila svoju najsvetiju dužnost prema proletariatu, jer su osuđeni izdali proletarijat i stupili u službu »fašizma«. Komunisti Židov dodao je još, da se naravno ne radi ni najmanje o kakovome protužidovstvu, naprotiv, veliki pos t o t a k poubijanih Židova najbolji je znak, da su oni na najvišim mjestima zastupani u mnogo većem postotku nego li i jedna druga narodna skupina između tolikih u Rusii, čak i u velikom nerazmjeru naprema samim Rusima.

Obavijesti i razuvjerenje, koje su ta dva komunista dobili, ne potiču nikako od mjestnih predstavnika njihovih organizacija, jer oni sami najbolje znaju, da ti ništa ne znaju niti išta vrijede, pa se od njih ne bi dali razuvjeriti. To je došlo izravno iz Moskve, a išlo je naravno vrlo brzo, jer u tu svrhu stoji moskovskoj vladi na raspolaganju njezino diplomatsko predstavništvo, koje dobiva šifrirano i brzojavno vijesti, da ih odmah daje agentu G. P. U-a, ovaj spomenutoj vidnoj ličnosti naročito povjerenja, koja dalje obavješćuje i upućuje organizaciju preko njezina tobožnjeg vodstva.

Agent G. P. U-a vrši naravno i redarstvenu službu u inozemstvu. On pomoću svojih podagena nadzire i nadgleda moskovskog poslanika i cjelokupno osoblje poslanstva boljševičke trgovačke »misie«, te ruske izbjeglice, kojih ima više manje po cijelom svijetu. Nu ne manja je njegova djelatnost u vršenju redarstvene službe unutar redova mjestne komunističke stranke ili organizacije. On bdije nad iztaknutijim pripadnicima stranke i naročito pazi na to, da se u njezine redove ne uvlači čeljad komunizmu neprijateljska a sa svrhom uhodarenja i izazivanja za račun mjestnog redarstva ili koje protivne stranke. Konačno je on tu za to, da smjesta pruži pomoć svakome pripadniku komunističke organizacije, čim se ovaj nadje u pogibelji radi svoga komunističkog rada, a koja pomoć najčešće sastoji u prebacivanju preko granice pomoću krivih putnika ili preko zavjereničkih »kanala« na granicama.

U stranoj zemlji preuzimlje daljnju brigu oko bjegunca opet tamošnji »rezident« G.P.U-a, ili čak i samo rusko poslanstvo, i tu bjegunac dobije obično sredstva za daljnji put, te bude poslan u Rusiu.

Eto tako izgleda samostalnost i neovisnost Treće internacionale odnosno komunističke stranke po svijetu i samostalnost Kominterna i njegova neovisnost od moskovske boljševičke vlade i od službene Rusie. Toliko vrijedi i toliko je vjere dostojno neprestano tvrdjenje boljševičke vlade, da ona nema ništa zajedničkoga i sa Kominternom i sa pripravljanjem svjetskog prevrata. U ostalom, tko bi mogao držati ruske boljševike odnosno moskovske vlastodržce tako nerazboritima, da bi išli sami priznavati, da je njihov rad izvan okvira svakog međunarodnog običaja i uzakonjenog prava, da su oni sami oni, što kopaju lagume pod ostalim državama po svijetu, a u svrhu, da poruše postojeći poredak i da oni sami zavladaju nad cijelim svijetom.

Komintern i G. P. U. nisu u međusobnom odnošaju ništa drugo, nego dva organa moskovske vlade, oba jednako važna, a razlika je tek u tome, što G. P. U. ima za područje rada i područje Rusie i sve ostale vanjske države, dočim Komintern ima u Rusii svoje sjedište, a polje mu je rada izvan Rusie, to jest u raznim državama diljem svijeta. Razlika je još jedna, a ta leži u samoj naravi i zadaći G. P. U-a, po kojoj je ona nadzorni organ svih drugih boljševičkih ustanova, što više nadzorni i upravni, pa je logično i Komintern kao boljševička ustanova podložan upravi i nadzoru G. P. U-a.

Pod tim nadzorom i pod tom upravom radi Komintern, to jest ne samo svakogodišnji »Svjetski Kongres Komunističke Stranke«, nego i njegov »Eksekutivni Komitet«, zatim stranačka vodstva u pojedinim državama, te konačno po cijelom svijetu razsijane pojedine organizacije bilo javne ili potajne, njihovo sveukupno članstvo, te konačno tajne stanice (čelie) i trojke.

Eksekutivni Komitet se medjutim brine za detaljni promičbeni rad po cijelom svijetu, jer je promičba najpotrebitiji uvjet za stvaranje i širenje svake organizacije, pa naravno i boljševičke. Samo provodjanje organizacije povjerenje je, kako je rečeno, posebnim osobama, nu da taj rad bude uspješniji, potrebno je praviti trajnu i jaku promičbu za komunističke misli, za boljševizam i za sovjetsku Rusiu. To je sredstvo, što svagdje priređuje i uravnava tlo za organizatorni rad, a osim toga je kadro I (održavati vjeru u onima, koji su već organizirani i koji komunizmu već pripadaju).

Ta se promičba vrši na razne načine i prema naročitim prilikama u pojedinim krajevima, bilo javno bilo tajno, bilo ustmenim propovijedanjem komunističkih nauka, bilo širenjem pismenih sastavaka i okružnica. Jednom riječju svim mogućim sredstvima, koja se god pokažu potrebna i sposobna u raznim krajevima i pod raznim okolnostima. Kad je govor o tome, vrijedno je spomenuti po koji poseban Bačin vršenja boljševičke promičbe.

Jedan od takovih posebnih načina jest upotreba i izkorišćivanje cjelokupnog građanskog i glavničarskog, pa i najljucjeg protuboljševičkog novinstva. To je najjednostavnije, najjeftinije, i možda i najplodnije sredstvo boljševičke promičbe, što ju vrši Komintern po uzoru snažanja kukavičjeg jajeta. Komintern se brine za to, da putem izvjestnih novinskih »agencija« baca dnevno u svijet razne vijesti, koje same po sebi i po svome sadržaju pobudjuju znatiželju čitajućeg občinstva, napose tako zvanih malih ljudi, koji u glavnom ne čitaju novine za to, da iz njih saznaju za ozbiljne događaje iz carstva politike, znanosti i umjetnosti, nego da se rasonode i zabave. Za tu zabavu i rasonodu služe najbolje razni tako zvani »kurioziteti«. Takove vijesti pretiskavaju iz dotičnih »agencija« sve svjetske novine, napose u svojim večernjim izdanjima, koja su obično više ili manje zabavne naravi, te razni zabavni časopisi, namijenjeni najširim narodnim slojevima, a koji časopisi te vijesti često popraćuju s napadnim i glomaznim slikama, sve to naravno iz čisto trgovačkih razloga, jer široki slojevi občinstva traže zabave i rasonode svugdje i svagda, te kada za novine žrtvuju koji sitniš, hoće da za njegovu vrijednost svoju maštu i pozabave.

Kao primjer takovih zanimljivih vijesti, što dnevice poplavljuju svijet, moglo se je čitati i u inače ozbiljnim novinama, i boljševizmu najmanje sklonima, kako je jednog lijepog dana nadjena u Rusii jedna zlatna pepita, teška ni više ni manje nego cijelih trinaest kilograma. Svaki šegrt znade, da se zlato uz veliki trud, i uz najuztrajnije traženje i izpiranje nalazi i na najzlatonosnijim područjima u zrcima i tako malenim i tako sitnim, da bi ih se prostim okom jedva moglo i vidjeti, da se ne svjetlucaju, nu naravno u boljševičkoj je Rusii sve veliko, ogromno i nedostižno, pa i orijaške pepite zlata.

Drugi put se može čitati vijest, kako je jedna ribarska družba od kojih stotinjak ribara bila l a m o negdje na bijelom moru zatečena od strašnog nevremena, te bačena na jednu veliku santu leda, koja ih velikom brzinom nosi nekuda, Bog zna kuda, nu svakako u propast i smrt te nema nikakove nade da, bi ih isto na ovome svijetu moglo spasiti. Medjutim drugog ili trećeg dana na veliko veselje svih zabrinutih i ožalošćenih čitatelja

osviće u svim novinama vijest, da su siromašni ribari spašeni, jer je sovjetskim ladjama za spašavanje uspjelo, što naravno nikada nikomu nije ni te, da silnom brzinom dostignu jureću ledenu santu, te da s posebnim spravama, nikada ne vidjenim ni ne čuvenim, s nje poberu uz najveću vještinu i požrtvovnost sve do jednog ribara, sve žive i zdrave, i naravno za vazda zahvalne boljševičkoj vladi, te zadivljene toli divnim i nedostižnom njezinim stručnim sredstvima, kojih naravno nitko drugi na svijetu nema.

A onda još zanimivija vijest. Uz sve moguće pogodovanje vlasti, brojčano stanje pučanstva nije napredovalo. Nije bilo toliko poroda, koliko bi bilo poželjno. Nu boljševička je vlada i tome doskočila. Eto izdan je zakon, kojim se dozvoljava udaja vojnim zrakoplovcima (aviatičarkama), dok su do sada bile podvrgnute neženstvu (celibatu). Sada će umnažanje pučanstva u Rusii napredovati kao nigdje na svijetu.

Bezbrojne su vijesti o velikim pokusima boljševičkih naučenjaka, liječnika, profesora i inženjera, sve naravno bez ikakove kontrole i posve izmišljeno, nu glavno je, da se po svemu svijetu piše o boljševičkoj Rusii, da je ona milionima i milionima čitatelja svaki dan pred očima, i to u lijepome, zanimljivome i ružičastome svijetlu. A onda proletarijat cijelog svijeta za vrijeme odmora u hladu tvorničkih dvorišta ili odmarališta čita, priča i prepričava čudesa o bogatstvu Rusie, o njezinom silnom zlatu, s kojim naravno ne raspolaže nitko drugi nego moskovski boljševici. Pa tko će se s njima, što im mogu glavničari cijeloga svijeta, kada se oni na svakome koraku spotiču na čitave zlatne stijene. Pa onda naprave, moderne naprave, bezprimjerno spašavanje ribara, brzina, požrtvovnost, pa sve drugo! Eto u Rusii ima svega, sve je dobro organizirano, a nije zapušteno i upropašteno, kako to tvrde neprijatelji boljševizma. Pa aviatičarke. Kakvoga li čuda! Pa koliko ima tih vojnih aviatičarki, na čijem je celibatu zapelo umnažanje pučanstva u narodu od preko sto pedeset miliona? Mora da ih ima ne na stotine, ne na tisuće, nego na desetke, na stotine tisuća. Pa kada je toliko samih aviatičarki, koliko onda ima aviatičara, a koliko vojnih zrakoplova! Tko će se mjeriti s tom i tolikom silom, tolikom boljševičkom vojskom, koja eto ima, što ni jedna druga država nema, nenadkriljivo moderno oružje i najmoderniju, najveću i najjaču vojsku na svijetu.

Tako se širi fama boljševičke slave i veličine među proletariatom, te vjera u sigurnost njihova uspjeha i konačne pobjede, a građanstvo sei seljačstvo privikava na mišljenje, da i u boljševičkoj Rusii vlada red i dobar poredak, te se na taj način ubija ili u najmanju ruku umanjuje njihov odpor proti zasnovanom i pripremanom svjetskom komunističkom prevratu.

Nu to je za proletarijat i za tako zvane male ljude. Za intelektualce su drugi načini, jer se njima ne bi moglo osvajati s takovim novinskim patkama.

Mislilo bi se, da Komintern polaže glavnu težinu na promičbu među radničtvom, nu može se mirne duše reći, da su njegovi naponi posvećeni više intelektualnom podmladku, nego li radničkom. Na intelektualnu mladež polažu boljševici najveću važnost i najveće nade u čitavom svijetu. To je za to, što je radništvo po njihovome mišljenju i tako osuđeno da postane njihovim plijenom, te što u glavnom sami glavničari u svojoj nezasićenosti u gomilanju glavnica i imanja u svojim rukama, te napose svojim razkošnim životom, rade među radničtvom za boljševizam, te napokon, što će u času obćeg prevrata odnosno sveobćeg ratnog sukoba, i kada ne bude moguć izravni doticaj s Moskvom, radničke gomile trebati intelektualne vodiče. Stoga ove treba već sada za taj čas odgojiti i osposobiti.

Tu je sredstvo osvajanja skupocjenije, a najčešće se vrši putem književnosti. Komintern osniva svagdje, u svakom malo većem središtu među mlađim intelektualcima i za njih književna društva i izdavačka poduzeća, oko kojih se kupe svi »boemi« pisci i svakovrstna piskarala, zadojeni materialističkim, marksističkim i nihilističkim idejama, a u glavnom tipovi bez obitelji, bez vjere i bez morala.

U tom se krugu stvara jedna naročita književnost, kojoj se daje ime »moderna«, a čija modernost stoji u tome, da proglašuje nemodernim sve ono, što i malo miriši po nacionalizmu, religioznosti te po obiteljskom, moralnom i sredjenom životu. Taj krug »književnika« poplavljuje cijelu dotičnu zemlju s književnim proizvodima, napose romanima i pripovijestima, a kako mu stoje na raspolaganje znatna novčana sredstva, ima mogućnosti tiskati mnogo i izdanja dobro opremiti.

Ta se književnost proglašuje književnošću novog pokoljenja, te svatko, tko se osjeća pripadnikom novog pokoljenja, mora na nju porizati i ona mu mora biti vodiljom u životu i njegovom odgojiteljicom. To novo književničko pokoljenje naviješta rat do izkorjenjenja starim pokoljenjima, rušeći u prah svu etiku, koju je stvorila književnost prošlih pokoljenja, te nastoji između nje i novog pokoljenja podići nepremostivu ogradu, koja ima novo pokoljenje posve odijeliti od svakog njezinog upliva i za vazda je učiniti nepristupačnom zdravim izvorima duševnog života.

Ta književnost »novog pokoljenja« proglašuje lažju sve, što je stvorila knjiga starijih pokoljenja, u koliko je ta knjiga različita od onoga, s čime su čovječanstvo usrećili Marks i njemu predhodeći njegovi uravnatelji puteva na polju rušenja morala i prave etike. Namjesto te »laži« postavlja ta književnost na oltar i usadjuje u srca novog naraštaja nove »istine«, kojih doduše ne razčinjaju, nego ih jednostavno nazivaju vrednotama nove »socialne« književnosti, a taj je »socialni« naziv dovoljno pokriće i opravdanje za svu onu mračnu i razornu djelatnost, što se krije pod tom književnosti i što se vrši po naručbi i po nalogu moskovskih boljševika putem Kominternu.

Narodnjačstvo (nacionalizam) da je još samo sramotna uspomena na glupo doba, zavaravanja glupih »masa«, da ih se pomoću tog lažnog »ideala« drži u robstvu i potlačenosti. Razboriti, moderni sin novog naraštaja ne može se više podvrgavati toj gluposti i laži, te se podložiti takovim djetinjarijama. Za njega uzokrudno narodnjačstvo nema više

nikakova značenja, jer je on nešto više, on je čovjek, koji mora težiti za novim životom, »socialnim poredkom«, koji ne poznaje više narodnosti, ograničenih okomitih granicama, nego pozna samo vodoravne granice, koje cijelo čovječanstvo dijele na dva sloja, gornji sloj društvenno osviještenih i pametnih, te donji sloj glupih, mračnih i natražnih »individua«, što još nisu došli do spoznaje marksističkih idea i njihove dubljine, njihove veličine i spasonosnosti za ljudski rod. To se naravno ne smije izpitivati, jer bi bila i sramota za nadobudni novi naraštaj pitati, u čemu stoji ta veličina i dubljina, jer to svatko, tko je društvenno svijestan, mora i lako sam od sebe znati. Glavno je, da su tu zvučne riječi, da je tu nešto novo, što ima porušiti i nadomjestiti ono staro, a tko pita, što je to novo, što ono sadrži i što u sebi nosi. Tko i se još zanašati mišlju narodnosti, tom glupošću prošlosti, kada je tu nešto »novo« stvoreno i otkriveno za nove ljude, za nove naraštaje, za »moderne« i napredne duhove.

Što će obitelj, taj zastarjeli oblik, pod kojim se krije laž, neizkrenost, licumjerstvo i nemoral! Novi naraštaj kida okove te robske uslanove, što je dostojna samo natražnjačkog i nedruštvenog duha i vremena. Novi čovjek mora živjeti u potpunosti slobodi u svakom pogledu, te se ne može dati svezati i upreći pod neki bračni i obiteljski jaram, koji je znak mračnjačstva i robstva, i koji nije dostojan društveno osviještena i napredna duha.

Što su građanske, rodoljubne vrline? Ništa, zabluda i licumjerstvo. Krijeposti? Naučena i izmišljena laž za čim lagodnije valjanje u blatu i c umjerstva građanskog života. A istom vjera? Suvišno i spominjati, u kakovome svijellu izlazi u toj književnosti svaki vjerski osjećaj i svaka vjerska ustanova.

Ono, što ta književnost daje, ne može se ni nazvati književnim stvaranjem, jer ne stvara nikakovih moralnih i etičkih vrijednosti, što je pravi cilj i zadaća prave književnosti. Ona je jednostavno sredstvo za utiranje puteva svjetskom boljševičkom prevratu, pa je čitava i udešena tako, kako bi toj svrsi čim bolje i čim brže poslužila. Ona je u suštini puko promičbeno orudje, a naravno, jer promiče boljševički prevrat, to je i predmet njezine

obradbe potpuno u znaku marksističkih teorija i boljševičkog načina provedbe. Ona pobire iz sadanjenog društvenog života samo ono najgore, što je kadro u očima »nove generacije« omraziti ili u najmanju ruku u sumnju staviti vrijednost svake one ustanove ili duševne tekovine, što ih je boljševizam osudio, te koje kani uništiti i zamijeniti s marksističko-boljševičkim ustanovama i tako zvanim tekovinama boljševičkog prevrata u Rusii. Iz tog života iznosi i opisuje samo poroke, a onda ih poobćuje (generalizira) i po načelu »pars pro fofo« čitave i najbolje te najplemenitije ustanove poistovjetuje s tim porocima. Gdje takovih poroka nema, ona ih izmišlja i bez grižnje savjesti postavlja tamo, gdje drži, da je zgodno i za promičbu povoljno, i gdje može najbolje poslužiti preuzetoj zadaći.

Ta književna proizvodnja nije ni po svom obliku dostojna književnog imena, jer i njezin jezik i način izražavanja stoji u potpunom protuslovlju s oblikom, u kojem prava književnost u prosvijećenoj i kulturnoj sredini pruža čovjeku duševnu hranu, i kojom ga vodi u etički život po stazama morala i ljepote. Nu sa m a svrha te takove i tako zvane »socialne« književnosti zahtijeva surovi, neestetski i sablažnjivi oblik, jer njezina svrha nije oplemenjivanje i uzdizanje duha nad tvar, nego izobličavanje i iznakazivanje osjećaja te poživničavanje čovjeka. Ona ga ne vodi u uzvišene slojeve morala i etike, nego u blato najsurovije stvarnosti, te ga tako sprema za boljševički prevrat, koji on mora dočekati u podpunoj duševnoj izobličivosti, kako u času boljševičkog nasrtaja ne će biti kadar pružiti nikakova otpora, u koliko ne će i sam djelatno slupati u prvim redovima i založiti se u odlučnom času za njegov uspjeh.

U ostalom, dovoljno je obćenito poznato kakova je unutarnja vrijednost tih i takovih proizvoda i sa stanovišta same književnosti. Nu ona je tu, ona je djelatna i vrši namijenjenu joj rabotu. A boljševici na tu rabotu polažu veliku važnost, može se reći najveću važnost, te ne štede nikakvih novčanih žrtava, kada se o njoj radi. Oni znadu da zemljište za prevrat u Rusii nisu stvorili oni sa svojom organizacioni, s nekoliko potajnih letaka i listića, što su od vremena do vremena u proletarijat turali, nego davno prije njihove djelatnosti ruska književnost, čak i književnost najvrijednija toga imena, a na to su zemljište došli oni kao hijene na razbojište, da podmuklo požanju ono, što je bilo posijano. Znadu oni, da ni francuzkog prevrata nisu stvorili ni Mirabeau ni jakobinci, nego književnost, koja je otvorila vrata i Konventa i Bastilje.

Eto zato Komintern u taj posao pripremanja svjetskog prevrata ulaže najviše truda i najveće nade, a zato taj njezin posao krije u sebi i najveću pogibelj za čovječanstvo, za njegovu kulturu i napredak.

Tko bi mogao nabrojiti sve druge puteve i načine, kojima Komintern utire puteve svjetskom komunističkom prevratu i boljševičkoj svjetskoj vlasti? Za to nije dovoljan ni manje čedan sastavak nego li je nazočni, a komu je zadaća baciti tek nekoliko razsvjetljujućih zraka na tamnu boljševičku rabotu.

RAD KOMINTERNA ZA SOVJETSKU RUSIU

Vrijeme je baciti na čas pogled na koristi, što za sovjetsku Rusiju proiztiču iz rada Komintern, te na ono, što ona od njega očekuje kao konačni izhod, odnosno kakovu stvarnu pomoć obećaje taj rad sovjetskoj Rusiji u njezinome nastojanju za proširenjem moskovske boljševičke vlasti na ostali svijet.

U Moskvi naravno nitko ne vjeruje, da će jednog dana svjetski prevrat buknući sam od sebe i da će svi narodi zamoliti moskovski Politbiro, da ih on usreći s preuzetom vlasti u njihovim zemljama. Nigdje i nikada u svijetu nije buknuo, a još manje uspio prevrat, ako nisu nastupile posebne prilike, koje prevrat uvjetuju i koje mu uspjeh više manje osiguravaju. Te se naročite prilike ne daju nabrojiti niti smatrati apsolutnima, jer ih ima bezbroj, jer su različite, a ima ih i takovih, koje u izvjestno vrijeme u izvjestnom kraju i kod izvjestnog naroda mogu do prevrata dovesti i uspjeh mu osigurati, a u drugo vrijeme, u drugom dijelu svijeta i u drugim narodima ne mogu toga učiniti.

Nu svakako su za prevrat potrebite naročite prilike, različite od onih, u kojima se razvija srednji život. Lenjin je u svome sastavku »Da li će boljševici znati sačuvati vlast« uzeo, da bez građanskog rata nema prevrata, a građanski rat nije moguć, osim ako ga omogući jedno naročito zapleteno slučenje prilika. Položaj pako ne može biti više i jače zapleten nego li je onaj, što nastane u ratu u zemlji, koja rat vodi. Ako se pako misli na obće, svjetski prevrat, gdje bi bila veća zamršenosć prilika nego li u obćem, svjetskom ratu? U tom se slučaju nadaje za svjetski prevrat najveća i najidealnija zapletenosć, što si je samo njezini priredjivači mogu zaželiti. Zato je obće svjetski rat kruna svih boljševičkih nastojanja u pripremanju svjetskog prevrata. Sovjetska se Rusija na taj rat najozbiljnije priprema ne samo vojnički, što je obćenito poznato, nego i politički, što se napose vidi iz čišćenja na svim vojničkim i upravnim mjestima. Velike promjene »in capite et in membris« potrebite su predradnja za rat, te se takovo čišćenje poduzima onda, kada se s ratom računa u skoro vrijeme. Naravno u prosvijećenim se državama te promjene vrše umirovljenjima i novim imenovanjima, a u boljševičkoj Rusiji sa strijeljanjem, kako to i odgovara nastrojenju u moralu boljševičkih vlastodržaca. Posao, što ga sada vrši Komintern, u najvećem je dijelu upravljen za čas obćeg ratnog sukoba, koji boljševici očekivaju, i koji su spremni izazvati, kada im se bude činilo, da je za njihovu stvar najpovoljniji čas. Komintern stvara po svijetu komunističke organizacije, u kojima je začlanjen proletarijat, a koji će u času rata biti dijelom na ratištu a dijelom u tvornicama oružja i inih ratnih potrebština. Komintern odgaja već sada te buduće vojnike i pravitelje oružja, odgaja ih za vojne bjegunce i za sabotere, što ima predhoditi pravoj i zadnjoj njihovoj zadaći, to jest zadaći okretanja pušaka protiv vlastitog domovini. Boljševička se Rusija na temelju toga nada i računa, da će imati u vrijeme rata ne samo svoju vlastitu, nego i najveću savezničku vojsku, koju bi imali sačinjavati vojnici u neprijateljskim i u savezničkim državama. Tko o tim boljševičkim računima i nadama ne vodi sa svoje strane najozbiljnijeg računa, izvrgava se već unaprijed najvećoj, a možda i odsudnoj pogibelji. A ima ih, koji ne vode, ili možda ne mogu o tome voditi računa.

Najistaknutiji moskovski boljševici, najistaknutiji i najodgovorniji, ne propuštaju ni jedne zgode i dobre prilike, da javno ne istaknu i sa službenih mjesta ne samo svoju želju za svjetskim sukobom i svoje pripreme za nj, nego i svoje nade, da će se svjetski Proletarijat boriti — na njihovoj strani. A Komintern ne odgaja za tu svrhu po stranim državama samo radnički Proletarijat, nego svagdje, gdje to može, i sam častnički podmladak u tuđim vojskama, koji smatra sastavnim dijelom onog »novog naraštaja«, o kome je bilo govora, te za kog nalazi također meku, kojom ga nastoji dovesti u »nove ideje« i nove boljševičke vode. Za vrijeme rata troše države ogromne snage i ogromna sredstva za vojno i političko uhođarstvo, koje predstavlja neizmjerne teškoće i pogibelji. A za boljševičku Rusiju uspješnost uz najmanje pogibelji tog posla priredjuje Komintern već sada. Čitave organizacije i skupine, što ih Komintern sada organizira na područjima raznih država, imaju po računu Moskve u danom času obavljati za nju taj pogibeljni, ali za svaku ratujuću državu najpotrebniji posao.

A onda, kada po naravi stvari budu među zaraćenim državama prekinuti svi diplomatski odnošaji, moskovska će vlada ipak u svim zemljama, u savezničkim i u neprijateljskim, imati svoje predstavnike, koji doduše ne će biti ovjerodajničeni na dvorovima i na inim predstavničtvima državnog vrhovništva (suvereniteta), nego u radionama i tvornicama oružja, u skladištima živčnih namirnica, na željezničkim prugama, pa i u pojedinim satnijama i pukovnijama, onima na ratištu i onima u zaledju. To znače one već navedene Lenjinove riječi: »Kada nam u pomoć priteku naši međunarodni drugovi... « A Komintern radi na tome, da se te Lenjinove riječi izpune. Tko onda može podvojiti, da je Komintern jedan od najvažnijih organa ruske boljševičke vlade u pripremanju svjetske revolucije i obće propasti čovječanstva? Komu može biti začudno, da se tolika sredstva bacaju za rad tog Komintern, bez obzira na to, što proletarijat u samoj Rusiji nema mogućnosti, da se i jedamput na dan do sita najede.

Nu ruskom proletarijatu govore boljševici, da će biti obće rat i svjetski proletarski prevrat, i time utajuju njegovu glad.

BOLJŠEVIZAM PREMA IZTOKU I ZAPADU

Rusia se je svojim ogromnim tijelom pružila na dva stara kontinenta, na Evropu i na Aziju, dvije domovine kulture, u Aziji stare, iztočnjačke, u Evropi nove, zapadne kulture. Njezino političko i gospodarsko središte leži na razpuću Evrope i Azije, a time na razpuću izтока i zapada. Zato se često veli, da Rusia nije niti evropska niti azijska država, a kadkada, da je i evropska i azijska. I zbilja je teško označiti u tom smislu položaj Rusije, i obzirom na zemljovid, i još više obzirom na okolnost, da ona stoji jednako pod uplivom zapada, kao i pod uplivom izтока, i u obrnutom smislu, da je jednak njezin upliv na iztok i na zapad. Ovo se potonje napose tiče političkog upliva Rusije pod boljševičkom vladavinom.

Neko je vrijeme izgledalo, da je boljševička Rusia uprla sve svoje snage najprije na osvojenje zapada, napose u prvim danima svog života, kada joj se je činilo, da je svjetski prevrat neposredno blizu. Nakon što je pitanje svjetskog prevrata bilo odgođeno na povoljnije vrijeme, izgledalo je, da će se boljševička Rusia Taaciti svom silom na iztok, da u njemu nadje potrebito ojačanje i obilata sredstva za na kasnije predviđeni svjetski prevrat. To kolebanje Rusije između izтока i zapada, između Evrope i Azije nije uvjetovano samo boljševičkim mudrovanjem u traženju mogućnosti ostvarenja svog konačnog cilja, nego i samim njezinim zemljopisnim položajem te unutarnjim državnim sustavom u narodnostnom (etničkom) pogledu. To je kolebanje dolazilo do izražaja i u carskoj Rusiji, a ono se odražuje već i u računima i nadama onih, koji rade za uzpostavu nove »gradjanske« Rusije, ili se barem nadaju njezinome uskrsnuću. Ima naime i nekih dinastičkih težnja, koje misle, da bi Rusia takove nove dinastije imala biti čisto evropska država, što bi bila i nužna posljedica proširenja vladavine takove nove dinastije iz jednog kuta Evrope na Rusiju, a ima i takova dinastička težnja, ne možda nove, nego u neku ruku obnovljene dinastije, koja bi Rusiju imala učiniti čisto azijskom državom, koja bi se politički čisto odvrtila od Evrope, da se tako iz evropske tezuje ravnotežja odstrani ruski uteg, koji trajno poremećuje ravnotežje, a po tome i međunarodnu politiku u Evropi. Medjutim, dok se to zbude, boljševička Rusia daje osjećati svoj uteg sada na iztoku a sada na zapadu naizmjenice, pa onda opet podjednako na iztoku i na zapadu, i to kao velesila, a kao kovačnica svjetskog prevrata trajno na iztoku i na zapadu, kako u Evropi tako i u Aziji, unašajući i u Evropu i u Aziju nesigurnost i nemir, te međunarodnu zbrku i neprirodne odnošaje.

Tamo na iztoku, gdje su političke prilike od vjekada većinom nesredjene, otvara se boljševičkoj Rusiji veliko polje rada. Tu je još neizorano plodno tlo i za iskorišćavanje Rusije kao države i za naročiti boljševički rad, kakov je izražen u zadaći Kominterni. Na iztoku su nesredjene gospodarske prilike, jer je evropska veleobrtina (industrialna) politika zatekla tamo ne samo još u glavnom feudalne sustave, nego i podpuno primitivni način proizvodnje. Stoga Evropa, predstavljena u jednom dijelu svojih velelastnih sila nastupa na iztoku kao osvajač i gospodar ne samo gospodarski, nego i politički, jer gospodarsko zarobljivanje nosi za sobom i bezuvjetnu političku prevlast. Osim Japana ni nema na iztoku samostalnih i slobodnih država u pravom smislu te riječi. Od »kolonija« preko »protektorata« pa do raznih sultanata, carevina i republika, sve je upregnuto u kola izvjestnih evropskih država, koje tražeći petroleumska vrela, nalaze i ostale svoje gospodarske i trgovačke račune na štetu urođenika, a isto tako i mogućnosti svoje političke prevlasti na štetu njihovih državnih tvorevina. Nu kada još nedostatno prosvijećeni iztočni narodi kupuju od svojih gospodara (dominatora) za njih čudne i privlačive veleobrtne proizvode, kupuju zajedno s ovima i po koju ide i spoznaju svojeg podređenog položaja, a i po koju kap jeda, što u njima podgrijava mržnju na nametljivce i želju za oslobođenjem izpod tuđinskog najsebičnijeg skrbništva.

Tu je rad Kominterni izravno dvostran: širenje komunizma i istodobno otvaranje tržišta veleobrtnim proizvodima sovjetske Rusije. Stvaranjem komunističkih organizacija i čelija, stvara se teren za prodaju sovjetskih proizvoda, a prodajom sovjetske robe uz niže cijene nego li su one glavnicaških (kapitalistički) država čini se promičbu za boljševizam i stvaranje komunističkih organizacija. Tako boljševička Rusia minira ekonomske koristi, što ih evropske sile crpu na iztoku, a istodobno podkopava i njihovu političku vlast nad zemljama i nad narodima.

Evropske države nemaju gotovo nikakova sredstva, s kojim bi se mogle tamo u Aziji izravno suprotstaviti boljševičkoj najezdi. Jedini je Japan, koji se može s njome tamo na azijskom tlu u koštac uhvatiti. Svi oni narodi na iztoku, koji su predmetom imperijalizma te gospodarske i političke prevlasti izvjestnih evropskih sila, ne žele naravno ništa drugo, nego da se čim prije oslobode te prevlasti, pa u toj svojoj želji upiru oči ili u Japan ili u boljševičku Rusiju, očekujući od jednog ili od drugog svoj spas. Boljševička Rusia i Japan rvu se sada tamo na žutim rijekama i na žutim morima, te se otimaju o tu spasiteljsku ulogu. Oporba Englezke, Francuzke i Amerike proti oružanom prodiranju Japana u kineske zemlje jest borba za budućnost, odnosno za novu prevlast, u koliko ne za podpuno osvojenje i prisvojenje zemalja i naroda. Ta borba ne će svršiti sa sadanjim otvorenim sukobom, jer je njezin svršetak uvjetovan sa svršetkom samog boljševizma, što Japan dobro zna, a poraz boljševizma i njegovo uništenje ne može doći samo s jedne fronte, nego ovisi o tome, da li će u svijetu uopće zdrav razum i osjećaj odgovornosti pred sadašnjim i budućim pokoljenjima pobijediti ludost i besavjestnost, ili će divljačstvo, barbarština i bezumlje pobijediti zdrave osjećaje i moral, što je uvjet za svaki kulturni i prosvijećeni život.

Stara kultura, koja je bila od davnih vremena u kolijevci naroda, na azijskom tlu, nije našla mogućnosti daljnjeg života i razvitka, jer tih mogućnosti nije stvorila civilizacija, koju sama Azia nije mogla dati, a Evropi, odnosno onim evropskim silama, što su tamo prodrle, nije bilo ni stalo, da je tamo uvede i šire. Očito zato, jer to nije bilo u skladu sa probitcima njihove političke prevlasti i gospodarskog izrabljivanja. Što više, te su evropske vlasti sve poduzele ne samo da se civilizacija iz Evrope ne prenosi, nego da se ona ni samorodno ne porodi. Da nije tako, zar bi tim vlastima bilo stalo do toga, da si izhode u Kini prevlasti, po kojima ne podpada pod kinesku sudbenost Evropejac, koji prodaje opijum za otupljivanje te tjelesno i duševno ubijanje čitavih slojeva naroda?

Radi toga je ta Evropa prisiljena gledati nemoćno, kako Rusia na tome tlu širi komunističke i boljševičke ideje, ideje najgore kakvoće i najprotivnije svakome kulturnome i uopće duševnome pregnuću te evropskoj civilizaciji. A to je posve razumljivo, jer i na iztoku svijet ima potrebu i uvoza ideja, a ne samo opijuma, pa kada se civilizirana Evropa nije pobrinula, da ih uvozi, smiješno je i uzaludno tužiti se na boljševičku Rusiju, da ih uvozi ona, naravno one i onakove, kakove ih ona sama ima.

A narodi izтока nisu baš tako ni nepristupačni tim boljševičkim ideama, kada se one znadu zaodjeti krilaticama kao što su jednakost ljudi, pravo svijui na sva zemaljska dobra, rušenje razrednih razlika, vlast bijednih i razbaštinenih, te sve druge ovakove i slične. Vlade autokrata, bogatih kasta, velikih svećenika i tajnih sila nisu manje kadre stvarati tlo boljševicima po cijeloj Aziji, nego li je bila vladala cara samodržca, velikih knezova, feudalnih veleposjednika i raznih stareca u Rusiji.

Na to tlo dolaze u ostalom boljševici ne samo s legitimacijom Moskve, koja je napisana na osobnim putnicama agenata Kominterni, nego i s legitimacijom Ženeve, koja je napisana u cjelokupnom novinstvu svijeta i glasno izvikivana dnevno iz miliona zvučnika krugovalnih postaja, što se napokon danas čuju i slušaju po cijeloj kugli zemaljskoj i u svim mogućim jezicima. Iz njih saznaju parie cijelog svijeta, da boljševici obećavaju vlast njima nad onima, koji su do sada nad njima vladali. Nu saznaju što više, da se ti isti boljševici titraju dnevno u Londonu, u Ženevi kao i na svim drugim međunarodnim ročištima s onim evropskim silama, koje tamo u Aziji vladaju nad njima i nad njihovim više manje prividnim vladama, i da se pred boljševicima gotovo dublje klanjaju oni u Ženevi nego li gospodari paria od Beiruta do Šangaja i od Cevlona do Altaja.

Iztok, koji nema tekovina civilizacije, s kojima se zapad s pravom ponosi, ne može naravno ni progledati, da bi u boljševizmu imao što izgubiti, jer gdje ništa nema, tamo ne može ništa uništiti ni — boljševizam. Za Evropom, koja mu nije ništa donijela, ne će nitko ni suze prolići, kada tu

Evropu istisnu boljševici, niti za Evropejcima, kada ih boljševici budu stavljali uz zid, jer oni, koji za izvoz banana i pamuka ne daju ništa drugo kao zamjenu osim opijuma i viskija, po sudu iztočnjačke etike ništa drugo ni ne zaslužuju.

I tako se boljševicima otvaraju vrata iztoka, a cijela Azia postaje poljem osvajanja i dominacije sovjetske Rusie. Pred tom činjenicom stoje sada nemoćno one sile, koje su tamo gospodarile, a čijemu gospodarenju sada sunce zapada. U toj se nemoći laćaju još nemoćnijeg i jadnijeg sredstva obrane. Umjesto da boljševizam pobijaju, tvore s njime saveze i prijateljstva te misle na taj način spasiti svoje položaje na iztoku, u djelatnoj nadi, da će ih boljševici poštediti, ako im budu saveznici, kao da će njihovu nemoć smatrati zaslugom i nagraditi je, i kao da boljševicima prijateljstvo nije tek oružje u rukama Kominterni za čim plodonosnije vršenje rada u spremanju svjetskog prevrata. Nu nije ovdje samo u pitanju prevlast izvjestnih evropskih država nad azijskim narodima. Što više, kamo sreće, da im nikada nisu ni zagospodovala, i da se ovi čim prije izpod njihova gospodstva oslobode. Nu druga je tu teža stvar. Kolike su neizmjerne zemlje u Azii i koliko je silno brojem pučanstvo, što ih napućava! Nekada, kada se je govorilo o žutoj pogibelji, veličina se je te pogibelji predočavala u obliku jedne zloguke predočbe, koja je glasila od prilike ovako: da se azijski narodi jednog dana ozbiljno stave u gibanje, kadri su poplaviti i osvojiti Evropu stupajući proti njoj s rukama u džepovima. Proti današnjem se oružju evropskih država ne može doduše »marširati« s rukama u džepovima, nu unatoč je toga danas položaj u tom pogledu još mnogo gori. Treba si samo zamisliti to ogromno mnoštvo svijeta u gibanju pod vodstvom boljševičke Rusie, i to ne s rukama u džepovima, nego opremljene i naoružane sa svim onim, što sovjetska Rusia na polju naoružanja za svoju navalu na Evropu priredjuje, pa da se vidi, kako je nekadašnji pesimizam spomenute predočbe upravo ružičast prema crnoj sjeni, što je iztaknula pretpostavka baca na izgled evropske kn 11 ure i civilizacije u budućnosti. A da sovjetska Rusia na tome radi, ne mogu zanijekati ni oni, što s njome tvore saveze radi svojih posebničkih računa.

Ne radi se dakle samo na tome, da sovjetska industrialna proizvodnja iztisne proizvode evropskog i američkog veleobrta sa azijskog tržišta, nego i na tome, da sovjetska Rusia organizira azijske narode proti Evropi i da ih povede proti njoj, i to jednako proti svojim saveznicima kao i proti svojim protivnicima. To ne može biti niti nevjerovatno niti čudno, kada se znade i kada niti sami boljševici ne tajе, da je njihov konačni cilj podjarmljenje cijelog svijeta pod njihovu vlast. A tko bi mogao ozbiljno utvrditi, da bi takova težnja bila u Azii neostvariva, kada se u Evropi ne bi našlo nikoga, tko bi se tome na vrijeme te ozbiljno i odlučno stavio na put. A tko bi opet mogao ozbiljno vjerovati, da se tome može na put stati na taj način, da se sa sovjetskom Rusiom tvore savezi i prijateljstvo i da se trpi, da ona posve nesmetano vrši te pripreme po Evropi i po Azii, te da na tom poslu ima slobodne ruke, da može slobodno i nesmetano raditi i vršljati po ostalim zemljama kao što radi u samoj Rusii. Azia, iztok, iztočni svijet, iztočnjački narodi, koje Evropa nije u stanju pravo razumjeti, ili u glavnom ne će da razumije, jer nad njima gospodari, i jer vladajući vladane nikada ne razumiju, vrlo je primamljivo polje za boljševičku djelatnost, te polje velikih boljševičkih nada. Ako je na iztoku buduća snaga i sila, što je naslućuju boljševici, to je sila sadašnjice još uvijek na zapadu. Za sada je na zapadu još uvijek sila vojničke i gospodarske organizacije, ili bolje reći organizirana sila vojničkog i gospodarskog značaja. Napredak civilizacije i stručne kulture daje zapadu u sadašnjici snagu i moć prevlasti. Tko se želi domoći vlasti na zapadu, u Evropi, mora tu snagu premašiti svojom snagom, mora imati u svojim rukama jača i brojnija stručna sredstva vlasti i vladanja. Zato se i kaže, da se sovjetska Rusia dala mahnitim tempom na poveleobrčenje (industrializaciju) i na strukovnu (tehničku) proizvodnju te na stvaranje samih strukovnih sredstava, koja da već premašuju proizvodnju mnogih naroda, koji su prije u tom pogledu bili na prvom mjestu. Bilo bi neozbiljno vjerovati, da je boljševička Rusia doista u stanju nadmašiti evropske narode u tehnici i u strukovnim sredstvima te ih tako onesposobiti za obranu. Obično se doduše navode dva vrlo važna čimbenika, koji bi imali to Rusii omogućiti, a to su prirodna bogatstva ruskog tla, koje da u sebi krije neizcrpive poznate i nepoznate mogućnosti, te prednost zajedništvene (kolektivne) proizvodnje, proizvodnje po državnom nacrtu, pred proizvodnjom po posebničkoj (privatnoj) pobudi i po načelima slobodne utakmice. Nu nijedan od tih čimbenika ne »mogu opravdati tog ružičastog mišljenja. Koliko je god rusko tlo nedvojbeno bogato, ipak ono ne može dati i nadoknaditi sve potrebno, a zajedništvena proizvodnja ima do sada u Rusii samo prividne uspjehe, to jest uspjehe, što su bili polučeni umjetno prisilnim radom i u času prve navale. Ti se prividni uspjesi pričinjavu kao da su pravi samo u usporedbi uspjeha na tom polju pod carskom vladavinom u Rusii, kada izkorišćivanje prirodnih bogatstva ruskog tla nije bilo još nikakovo. I kada ondje poveleobrčenje. i tehnička proizvodnja nije bila tako reći još ni u povelju. Tko može utvrditi, da poslije pada carske vladavine ne bi proizvodnja posebničke pobude i slobodne utakmice u Rusii postigla do danas daleko veće uspjehe od onih, što ih je postigla zajedništvena (kolektivna) proizvodnja i prisilni rad, pogotovu pod jednom zdravom vladavinom, koja bi proizvodnju razborito podupirala. Za cijelo ne vjeruju ni sami boljševici, da će oni nadmašiti u tom pogledu evropske narode, pa stoga oni rade i na jednom drugom polju, odnosno na istom polju, ali u jednom drugom pravcu, koji bi ih mogao brže i mnogo lakše dovesti k cilju. Taj je pravac sustavno podkopavanje i razaranje izgradbenih (konstruktivnih) i proizvodnih sila i snaga ostalih država. Ako ne možeš protivnika snagom nadmašiti, da ga onda s premoću nadvladaš, moraš se uteći obrnutom postupku, to jest moraš sve učiniti, da protivnika oslabiš i da ga tako staviš izpod razine snage, koju sam postići možeš, a to ćeš polučiti razarajući iznutra njegovu snagu. Nakon toga ne će ti biti teško svladati ga u otvorenom sukobu.

I boljševici su se dali na posao u tom pravcu. Dok je njihov rad na iztoku neke vrsti izgradbeni (konstruktivni) rad, u koliko se taj izraz može uobće primijeniti na bilo kakov boljševički rad, dotle je njihova radota na zapadu izrazito razorne naravi; rad razaranja, nakvarivanja (korumpiranja), zamućivanja i zamršavanja. Rad Kominterni na stvaranju komunističkih organizacija ima predhodno podpuno niječno (negativno) značenje, te je vršen u pravcu razaranja. Komunističke radničke organizacije i njihov tako zvani »sindikalistički« rad ne ide za poboljšanjem materialnog stanja radništva. U tom se mnogi varaju, kada misle protivno, nu tko je imao prilike stajati u neposrednoj borbi s tim organizacijama odnosno s njihovim predstavnicima, koji su redovito prije sve drugo nego li radnici, taj je mogao ustanoviti, kako se oni odlučno bore proti svakom pokušaju, koji ide za tim, da materialno stanje radnika postane doista dobro. U izvjestnim se je na primjer gradovima pošlo putem, da se obćinska zemljišta odnosno njihovi dijelovi razdjeljuju te ovako dobiveni dijelovi da se dadu u vlasništvo radnicima pod povoljnim uvjetima, a istodobno da se tim novim vlasnicima omogući na njima sagraditi si kućice pomoću povoljnijeg zajmova iz obćinskih novčanih zavoda. Ne samo da rečene vodje radničkih organizacija nisu podupirali niti ikada podupiru ovakove pobude, nego ih što više pobijaju svim mogućim sredstvima, što im na raspolaganju stoje. Nije zadaća boljševičkih organizacija da pomognu radniku do boljeg blagostanja. Što više, one rade na tome, da ga zadrže u čim većoj bijedi. One računaju, da će on biti pristaša boljševizma samo dok je bijedan i nevoljan, a da bi ih ostavio onim časom, čim bi nešto imao. Ne, radnik ima postati čim većim proletarcom, čim većim bezkućnikom i bijednikom, da bude tim upućeniji na boljševičku promičbu i organizaciju.

Tim boljševičkim organizacijama je naprotiv zadaća rušenje svakog ugleda vlasti i svake vrijednosti ustanova, koje s radom i s radništvom stoje u bilo kakovome odnošaju. Takovo stanje stvara razsulo i bezvladje u radu i u proizvodnji, na čemu ove moraju stradati. Postignuće većih plaća i manjeg radnog vremena samo je prividni povod za štrajkove, koje boljševički vodje od vremena do vremena nalažu. Cilj je štrajkova dvostruk: prvo, uvijekbavanje proletariata za konačni prevrat, praveći tako pokuse za pokretnost (mobilizaciju) u svrhu zaustavljanja prirodnog toka života i zatvaranja izvora, koji su narodima potrebni za odpor proti boljševičkoj navali, i drugo, zastrašivanje i umekšavanje proizvodnih narodnih čimbenika u njihovoj otpornosti. A onda time slijede svoju najvažniju svrhu. Ta dobiva svoj razorni oblik kao prirodna posljedica krzmanja (štrajkova) i sustezljivosti (pasivnih rezistencija) u slabljenju gospodarske snage dotičnog naroda, a po tome i njegove riznične (financialne), a što je najglavnije i vojničke snage. Ta krzmanja (štrajkovi) unose u narodni život podpunu nesigurnost, i to ne samo u radu i proizvodnji, nego i u obćem poredku, jer sprječavanjem slobode rada stavljavu u težak položaj državnu vlast, koja je dužna tu slobodu štiti, a pokolebanjem njezina ugleda nestaje i osobne imovinske sigurnosti. Zaposjednuće tvornica i radionica za vrijeme krzmanja čine bezpredmetnom pravnu ustanovu posebničkog (privatnog) vlasništva, te podražuju proletarske redove na aktivnost u pravcu rušenja posebničkog vlasništva, a u redovima vlasnika stvaraju raspoloženje privikavanja na gubitak istog. S krzmanjima se ukočuje gibivost i kolanje državnog i narodnog života, propadaju ogromne narodne vrijednosti, a druge se u isto tolikoj mjeri ne proizvode, čime se narod ne samo slabi i umrtvljuje, on se ne samo zaustavlja u napredku, nego ga se upravo baca u nazad, jer u životu ne smije biti zastoja, a svaka zaustava napredka nosi kao neizbježivu posljedicu razadovanje i propadanje. Tako

radničke komunističke organizacije služe boljševičkom poslu slabljenja pojedinih naroda u Evropi, odnosno na zapadu uobće, u gospodarskom, rizničnom (financijskom) i u vojnom pogledu.

Organizacije intelektualaca, kako je bilo iztaknuto, rade pako izravno i otvoreno na uništavanju moralnih vrednota među izškolanim slojem, te ga čine protivnikom svake sredjenosti i poredka u moralnome pogledu, i tako slabe moralnu snagu pojedinih naroda, koji uslijed toga nemaju više oslonca na intelektualnu snagu i pomoć svog novog pokoljenja intelektualaca. Napose te organizacije imaju zadaću uništavati moral obiteljskog života, a time i brojčani napredak naroda, što može u samome jednome desetljeću poprimiti upravo strašne oblike, napose ako se uvaži i sve druge neprilike, što danas stoje na putu tome umnožavanju. Komunističke pako stranke u pojedinim narodima, gdje mogu javno djelovati, imaju zadaću unositi čim veću zbrku u javni politički život dotičnog naroda, te izazivaju stranačke trzavice teške naravi i uništavaju na najbezobojniji način svaki ugled najviših državnih i političkih ustanova i njihovih oznaka. Nu njihova zadaća ide i na polje međunarodne politike, gdje im je dužnost stvarati neprirodne međunarodno-političke odnose i položaje, da tako političke i diplomatske odnose između pojedinih naroda dovedu u nemoguće stanje, iz kog se onda radja slabljenje onih naroda, koji su stvarno protivnici boljševičkoj Rusiji, da isti u danom času budu mogli dati čim manje otpora pa da boljševizam tako lakše pobijedi. U tom ih poslu danas izdašno podupire slobodno zidarstvo, i to izravno i dogovorno, makar ovo potonje pri tome slijedi svoje posebne načelne ciljeve, što ne idu posve uzporedno s boljševičkim, nu što će svršiti u izravnoj ideološkoj službi boljševika, kako se je to već u nekim slučajevima doista i dogodilo.

Boljševičkom međunarodnjačtvu stoji naravno najviše na putu narodnjačtvu (nacionalizam) pojedinih naroda, pa i onda, kada je to narodnjačtvu upravljeno u najizrazitijem društvenom (socialnom) pravcu, razumije se u dobrom smislu, kao što je to slučaj kod narodnjačkih pokreta »totalitarnih« sustava, jer, dakako, nije boljševicima stalo do društvenog napredka pojedinih naroda, nego do njihovog poboljševičenja. Boljševizam smatra ovo potonje narodnjačtvu najpogibeljnijim, pa proti njemu i ustaje najžešćom borbom i najvećim ogorčenjem.

Nacionalizam treba izkorijeniti i posve odstraniti i iz osjećaja pojedinih zapadnih naroda. Tomu služi u prvom redu tisak i književnost, i to što se tiče tiska, onaj javni i onaj potajni, što vrvi od najžešćih napada na tobožnju nesavremenost i preživjelost narodnjačtvu, koje da je tek ostatak barbarskih navika ljudi, a koje da je naravno društveno (socialno) orijentirani »individuizam« već davno odložio i zaboravio. Radi toga taj tisak i ta književnost umjesto velikih narodnih ideala uzdižu i za primjer stavljaju narodno odpadništvo (apostatstvo) i renegatstvo, narodne junake i velike izvirgava ruglu, a na njihovo mjesto postavlja tuđinske, tobože »socialne heroje«, te im podiže spomenike, kao što su na primjer marksisti za vrijeme svoje vladavine u gradu Beču jednu skupinu obćinskih stambenih zgrada okrstili imenom Mateotti, dok tolikim junacima iz svjetskog rata, što su poginuli za narod i za domovinu, nisu postavili ni jedne spomenploče barem u kutu kojeg hodnika u gradskoj vijećnici. Komunističko razorno djelovanje u zapadnim je narodima dakle upravljeno u glavnome u četiri pravca. U prvom je pravcu uništavanje narodnog gospodarstva i gospodarske snage naroda putem organiziranih krznanja (štrajkova). Da taj način onesposobljenja naroda za obranu proti boljševičkoj navalu u budućem svjetskom prevratu bude čim sposobniji i čim trajniji, proglasili su krznanje pravom i u mnogim zemljama izhodovali uzakonjenje tog najvećeg protuzakonja, to jest nijekanja slobode rada, što je u stvari isto što i zanijekanje slobode čovjeka. Tako boljševici s najvećom svetinjom jednog naroda, s njezinim zakonima, ruše njezine vlastite temelje. I kada jedan narod uzakoni to najnezakonitije sredstvo društvene borbe, nije mu obično sudjeno dugo čekati, da poslana igračkom u rukama moskovskih boljševika, jer i samo njegovo narodno i državno vihovništvo (suverenitet) postaje brzo posve prividnim, a njegov unutarnji poredak pa i njegovo međunarodno odnošaji prema drugim državama postaje predmetom hirova i odluka moskovske vlade, koja je vrhovno vodstvo svjetske komunističke stranke, i koja svojoj podružnici u dotičnom narodu daje izravno upute i naloge, te pomoću krznanja komunističkog proletariata određuje pravac vanjske i unutarnje politike odnosnog naroda. »Demokracija« i izbori nisu tu više ništa drugo nego puka komedia, koja tek služi za zabavu boljševičkim goničima i njihovim pomoćnicima, te krvava rugalica ideama i ideologijama, koje to stanje hvale i brane.

U drugom je redu uništenje morala naroda, koje se vrši trovanjem društva nemoralnim naukama i zasadama, te razkapanjem obiteljskog života. Nije dosta ono prvo, to jest da narod gospodarski nazaduje i propada. To može biti samo privremena pojava, te uslijed toga i samo privremeni uspjeh boljševika, jer se narod, dok god ima zdravu narodnu svijest, može naglo trgnuti, kada osjeti štetne posljedice gospodarskog razaranja, te se oporaviti. Treba mu ubiti volju za takovo osviješćenje. Takova volja može biti najprije probudjena moralnim obiteljskim životom. Moralnome čovjeku rad priredjuje veselje, a nemoralnome neugodnost, koja ga lahko odvrća od posla i čini ga pristupačnim onim krznanjima, koja nemaju nikakvog radničko-gospodarskog značenja, nego su čisto boljševičko-političke naravi, što je u naravi slučaj u devedeset i pet po sto krznanja. Čovjeku bez obitelji ili bez prave obitelji nije stalo do trajnog rada i do redovite zarade, jer ga na to ne potiče ona prirodna briga i želja čovjeka, da svojim najbližim, što su na nj upućeni i o njemu ovisni, osigura i namakne kruh svagdanji. Čovjek bez ljubavi za svoju djecu i za svoje najbliže ne može imati ni ljubavi za rad, ni ljubavi za narodnu zajednicu. To je pravilo, jer su takovi prosječni ljudi, a iznimke ga opet samo potvrđuju. Stvaranjem takovog društva i takovog naraštaja boljševici si osiguravaju mogućnost trajnog i sve većeg gospodarskog slabljenja pojedinih naroda, a podjednako stvaraju naraštaj, koji će biti podatan njihovim načelima u pogledu moralnog i duševnog poredka, kakova oni žele posvuda zavesti. Treći je put rušenje svake djelatnosti vjere i svakog vjerskog osjećaja, jer će se pri pomanjkanju ovih najlakše postići da ljudi, nakon što u svojim srcima poruše hram božanstva, pristupe i rušenju hramova i žrtvenika na zemlji, što ih vežu u jednu duhovnu zajednicu s njihovim prošlim i budućim pokoljenjima, te koji ih podsjećaju na život, što nije puka stvar, a koji im je kadar pribaviti unutarnje zadovoljstvo i onda, kada zataje sva zemaljska sredstva, što se smatraju nosiocima sreće i zadovoljstva. A boljševici hoće, da čovjek ne traži ništa drugo nego ono, što mu oni pružaju, i da dobrim ne smatra ništa nego ono, što su oni takovim proglasili, makar to bilo i proti zdravom razumu i shvaćanju.

Četvrti je put uništenja svake narodne svijesti. Narodi moraju postati bezimni, a njihove države tek zemljopisni pojmovi, jer je boljševizam međunarodan, a svaki mu je put zakrčen preko brane (bariere) narodnosti. Boljševizam poriče narodnjačtvu svaku vrijednost, nu zatajuje, da su se i kultura i uljudba podigle baš na temeljima narodnjačke ideje i svijesti. Nu to je i razumljivo, jer boljševizam ide za uništenjem tih dobara, pa mu ne treba ni njihovih temelja. Narodnjački su i protunarodnjački apostoli proglasili, da su na primjer i znanost i umjetnost međunarodne, te se u to više manje i obćenito vjeruje. Nu to je krivo. Umjetnost i znanost su također vrijednosti, što ih daje jedan narod, a daje ih više i bolje, čim je u njegov narodna svijest zdravija i razvijenija. Druga je stvar, da su djelovanja znanosti ili umjetnosti jednog naroda doista međunarodna, nu u tom smislu, da se njima mogu i drugi narodi koristiti. Na latinskoj se kulturi griju već dvadeset vjekova i najsjeverniji narodi, a da je ona ipak ostala narodna latinska, baš kao što se u Švedskoj i Norveškoj jedu banane, premda one nisu i ne mogu biti proizvodi švedskog ili norveškog poljodjelstva. Ako je umjetnost međunarodna, zašto svi narodi ne daju jednake umjetnike i znanstvenjake? Zašto se u svima narodima ne podiže jednako i ne napreduje znanost i umjetnost, makar svi narodi, barem u Evropi, radjaju pojedince, koji su iznad prosječnosti? Nema drugog tumačenja, nego da je mogućnost podizanja velikih duhova i njihovog velikog stvaranja uvjetovana prilikama, koje im jedan narod pruža, a drugi ne pruža. Narodi potpuno slobodni i s razvijenom narodnom svijesti prednjače drugima, makar brojčano i većim narodima. Narodi svijestni i ponosni na svoju narodnu osebnost teže za veličinom i slavom, u čemu nalaze podstrijek za uspjehe na svim poljima, pa naravno i na polju umjetnosti i znanosti. Nema međunarodne umjetnosti i znanosti, pa ni išta međunarodnog uobće, osim međunarodne laži o postojnosti međunarodnjačtvu, niti se na njemu mogu osnivati i podizati vrijednosti i dobra pojedinaca, naroda i čovječanstva uobće. Tko nije kadar raditi za svoj narod i njega podizati, taj ne može učiniti ništa dobro ni za čovječanstvo uobće, a tko je odpadnik, ponizuje i uništava svoj vlastiti narod, taj radi i proti cijelome čovječanstvu. Narodnjačka je Evropa stvorila evropsku kulturu i uljudbu, Evropa nenarodnjačka, protunarodnjačka i međunarodnjačka radi na njihovu uništenju. Evropa narodnjačka osigurava postojnost i budućnost naroda, ona narodnjačka i protunarodnjačka ih vodi u tamu pokusa i u najmanju ruku dvojenih životnih uvjeta, a na svaki način u boljševizam i u ralje boljševičkog društvenog pakla, kakov se je već ostvario u samoj Rusiji pod

njihovom vlasti. Nu baš zato, što narodnjačtvo čini nepremostivu zapreku njihovome uspjehu na zapadu, ono je izvrženo njihovim najbjesnijim navalama. Treba ga pregaziti i pogaziti, da boljševizam bude mogao slavodobitno ući u Evropu i njome zavladatai.

KOMUNIZAM U POJEDINIM NARODIMA

Komunizam se nije poslije svjetskog rata pojavio ni u jednom narodu samorodno, niti kao društveni pokret niti kao stranačka postrojba, nego je uvezen, širen i podržavan od sovjetske Rusije. Dok je još Evropom bjesnio rat, počeli su moskovski boljševici s odpremanjem zarobljenika u države središnjih sila, od kojih su zarobljenika mnoge prije učinili svojim »agentima«, tako te su vlade središnjih sila bile prisiljene zavesti tako zvane »karantene« za zarobljenike, što su se iz Rusije kući vraćali. Kada je pako rat bio završen na svim ratištima, i kada su se državne granice počele otvarati, boljševički su »agenti« poplavili cijelu Evropu. Boljševici su bacili u prvom redu oko na pobijedjene države, jer su političke i gospodarske prilike, koje su tamo bile nastale, bile najpovoljnije za boljševičku promičbu. Nu kako su se posljedice rata uskoro osjetile na gospodarskom i političkom polju i u državama pobjediteljicama, bacili su se boljševički agenti ubrzo svom silom i na njih. I danas gotovo svi narodi imaju već svoju povijest boljševičke najeze, pa bi trebalo mnogo prostora, kad bi se htjelo i letimice dotaknuti toga po cijeloj Evropi. Za ovaj je čedni okvir dovoljno spomenuti tek neke značajne oznake u odnosu po kojeg naroda prema komunizmu i prema boljševičkoj komunističkoj promičbi. I ako je glavni pravac boljševičke promičbe svuda jednak, s istim ciljem i s istim posljedicama, ipak je on tu i tamo različit u postupcima, a napose je različit odpor, koji pojedini narodi daju, već prema svojoj živahnosti (temperamentu) i prema svojoj unutarnjoj snazi (dinamici). O živahnosti, o unutarnjem duševnom ustrojstvu pojedinih naroda, o njegovim moralnim vrstnoćama te naročito o njegovim duševnim svojstvima i o njegovoj životnoj snazi ovise uspjesi odnosno neuspjesi boljševičke promičbe. Posve je neizpravno, da taj uspjeh ovisi samo o gospodarskim prilikama odnosne zemlje, to jest da su prirodnim bogatstvima siromašnije zemlje i gospodarski slabiji narodi pristupačniji komunizmu nego bogati i dobro opskrbljeni narodi. Tako se je u prvi mah mislilo, i boljševici su na tome gradili, te su bili najprije uprli na takove zemlje, nu uskoro se je pokazala neizpravnost toga računa. Da nije tako, onda bi poratna, gospodarski u najteži položaj stavljena i mirovnim ugovorima opljačkana Njemačka te na razmjerno malenome i prirodnim bogatstvom oskudnom zemljištu prenapučena, te mirovnim ugovorima u pogledu vrela bogatstva najmaćuhinskije obdareni talijanski narod, bili bezuvjetno podlegli komunizmu i boljševičkoj navali, dok bi bogati, i ratnim plijenom još obogaćeniji narodi bili za vazda pošteđeni od i najmanjeg boljševičkog uznemirenja. Međutim je posve protivno, a za dokaz tomu dovoljno je pogledati, kako su proti boljševičkom pokušaju odgovorile Italija i Njemačka, a kako odgovara Francuzka, koja je od prirode obdarena velikim bogatstvima, a osim toga je iz svjetskog rata odnijela toliko, da se je mislilo, da joj nikada ne će ništa pomanjkati.

Boljševizam je u prvom slučaju kročio brzo širokim putem, što su mu ga otvarale teške gospodarske prilike, dizao je viku i graju, nu kada je htio unići u srdce naroda, našao je zatvorena vrata i pred njima snažne i neumoljive vratare, što ga nisu pustili unutra, nu povrh toga su ga još i očistili sa široke ceste, kojom je bio došao. U onom drugom slučaju liodio je sporo po cesti zakrčenoj bogatstvom i blagostanjem, nu kada je po njoj jedamput prošao, našao je vratašca, kroz koja se uvlači do u srdce naroda. Ovo je na oko nevjerovatno, ali je tako, a sadašnjica može svakog o tom uvjeriti.

Tko je dakle mislio, da su bogate zemlje same po sebi nepristupačne boljševizmu, a one siromašne da mu moraju podleći, preračunao se je baš kao i onaj, tko misli, da se komunizam može suzbijati i pobijediti pukim upravnim i redarstvenim mjerama. Ne, to su samo pomoćna sredstva u tom kao i u svakom drugom državnom poslu, nu za odvrnanje od boljševizma treba nešto mnogo veće i jače, a to je idea, idea zdrava i snažna, utemeljena na moralnoj i narodnoj svijesti, te nositelja te ideje, proizteklih iz sredine naroda i iz narodne životne snage. Pravi branitelji proti boljševizmu, a prema tome i njegovi izkorijenitelji jesu samo ideje i njihovi nositelji, koje narod daje iz svoje sredine, odozdo, kao uzorne predstavnike (prototipe) životnosti, svoje snage, svoje veličine i svoje moralne vrijednosti, a sve su ostalo nadomjestci, što nikada ne bi bili kadri zaustaviti niti zatrti bolesne i nesretne pojave boljševičke. Vrijedno je spomenuti i zabilježiti značajke prve boljševičke navale na dvije zemlje bivše podunavske monarhije, na Mađarsku i na Austriju. Tu se je posebice odrazila prava bit i unutarnja sadržina načina boljševičkog prodiranja u Evropu.

BOLJŠEVIZAM U MADŽARSKOJ

Madžarska je jedina država u Evropi, koja je imala žalostnu sreću proživjeti jedno i ako ne dugo, ali ipak vremenski osjetljivo razdoblje pravog i potpunog boljševičkog vladanja. Na oko je čudno, da je to zapalo jedan narod, koji je uvijek bio osjetljiv na svoje narodnjačstvo, te koji je nosilac velikih tradicija, što ih čuva najvećim ljubomorom, a koje su svagda činile srž njegovog državnog života i društvenog poredka. Nu kada se uoči stanje, u kome se je ovaj narod našao poslije sloma Austrougarske državne tvorevine, onda je razumljivo, da se je boljševizam bacio u prvom redu na nj, te da je u Mađarskoj bio i do uspjeha došao.

Kada je rat svršio s propašću Austrougarske državne tvorevine, nastala je preko noći u Mađarskoj uzetost cijelog narodnog života. Teški se je i zamršeni državni sustav dvojakosti srozao, a unutarnja se je državna zamršena postrojba ukočila, te je u onim prilikama nije nitko mogao staviti ponovno u redovito gibanje. Tu je ukočenost još više pojačao duševni pritisak podpune osamljenosti i osjećaj, što ga je izazvala činjenica, da je cijeli narod bio izručen na milost i nemilost susjednih naroda, koji su se umjeli priključiti pobjednicima i da je mađarska zemlja postala poprištem natezanja susjeda, koji su je medju se počeli dijeliti.

Nije moglo biti, a da taj i takov položaj ne svrati odmah na sebe pozornost moskovskih boljševika, koji su u njemu vidjeli najbolju priliku za svoju navalu, pa nisu ni časa časili, da je i izvedu. U tome su našli odmah najboljeg saveznika u samoj Mađarskoj u tudjem elementu, što je na mađarskom tlu bio svojedobno našao pod okolnošću jedne naročite osebnosti mađarskog narodnog života povoljno tlo, da se na njem ugnijezdi. Mađarska je bila prvorazredna poljodjelska zemlja, a njezine su nepregledne ravnice i puste uvijek bile u vlasništvu plemstva i velikaša, dočim je seljak bio njihovim kmetom. Ova je nesretna okolnost, nesretna napose stoga, što se je feudalni sustav zadržao do najnovijeg vremena, imala i svoje teške posljedice. Velikaši su doduše tu i tamo vodili poljodjelske poslove na svojim imanjima, nu njihov »aristokratski mentalitet« pa zauzetost političkim i vojničkim poslovima nisu im dopuštali, da postanu trgovci proizvoda svoje vlastite zemlje. Ta je okolnost svojedobno dovabila u Mađarsku nerazmjerno velik broj trgovaca po zvanju i po soju (rasi), koji su trgovali mađarskim žitom, a koji su vrlo lahka srđca svoje usluge prenijeli na druge gospodare, čim su oni prvi došli u nesretan položaj. Tako se je taj tudjinski naplav odmah stavio na raspolaganje i u službu moskovskih boljševika, te je bio odmah spreman prodati cijelu Mađarsku, kao što je do tog časa prodavao mađarsko žito.

Pomoću njih, preko njih i po njima zavladao su moskovski boljševici u Mađarskoj, te su u njoj bili uveli čistu boljševičku vladavinu. A to je imalo biti ognjište i razsadište boljševizma po ostalim državama, te početak njegovog djelotvornog (praktičnog) zavedenja u život u središtu Evrope. Mađarska leži na Dunavu, a on je put, uz koji i niz koji su uvijek išli narodi, vojske i trgovina, pa su boljševici računali, da će tim putem isto tako ići na jug i na sjever boljševička pošast, te da joj tu ne će nitko moći lahko stati na put. I posao su započeli punom parom. U Mađarskoj su bili uveli pravi (integralni) komunistički sustav zajedništva (kolektivizacije), te čisto krvnu boljševičku vladavinu i način vladanja, a istodobno su zaredali slati preko Mađarske i iz nje »agente« na sve strane, koji su na putnicama nosili čistokrvna mađarska i poljska imena, na nosovima obilježje svojeg podrijetla, a u džepovima ogromne svote novca, kojima su ti »siromašni proletarci« Haidu, Golombievski i stotine sličnih imali kupovati nove »agente« po drugim zemljama.

Mađarski se je narod našao prepušten boljševičkim diktatorima, proizišlim iz najgoreg društvenog ološa, i bez i malo solidarnosti sila, koje su onda pobjednički diktirale granice i buduće uvjete života. Nu mađarski se je narod sam oslobodio te sramote; ne sramote svoje, nego sramote cijele prosvijećene Evrope, koja je mirno gledala boljševičko haraćenje u Mađarskoj. Mađarski se je narod brzo probudio iz beznadnosti (letargije), u koju je bio zapao, brzo je prikupio svoju snagu, te je dostojan sebe i svoje prošlosti izmeo boljševizam iz svoje domovine tako snažno i temeljito, da mu je tako reći nestalo traga, dok se mnogi drugi narodi u njemu tajno ili javno guše.

Mađarski je narod tako u najtežim svojim časovima izpunio svoju dužnost, ne samo prema sebi i prema svojoj domovini, nego i prema ostaloj Evropi, te je izpunio poslanstvo kulturnog i uljudjenog čimbenika medju narodima, a da mu ni do danas podpuna ravnopravnost medju narodima nije priznata. Nu povijest će to ocijeniti i na posebnoj stranici zabilježiti.

AUSTROMARKSIZAM

Tim je imenom označena posebna forma, pod kojom se je boljševički komunizam pomolio u Austrii. Dok je u Mađarskoj pod tamo danim prilikama nastupio otvoreno, imao je mnogo razloga, da se u Austrii pojavi u drugom obliku, koji je moskovskim boljševicima izgledao podesejnim za postignuće svrhe. Njima je izgledalo, da ostala Evropa ne bi mirno gledala u Austrii, odnosno u Beču, otvoreni oblik boljševičke vladavine, jer su mnogi imali na tome središnje smještenom položaju svoje mnoge i naročite probitke, koji se ne bi mogli održati za boljševičke vladavine. A i sami su moskovski boljševici trebali jednu tako središnju točku za svoj rad po cijeloj Evropi, pa nisu htjeli staviti na kartu, da pokušajem uveden ja otvorene komunističke vladavine izazovu odpor, koji bi im onda za vazda onemogućio promičbeni rad iz te tako povoljno smještene točke. Tu se je s toga boljševizam zaodjeo krinkom posve zakonite socialističke stranke, pod kojom je mogao nesmetano vršiti u Beču, u Austrii i po ostaloj srednjoj Evropi svoj razorni posao poboljševičivanja i pripremanja tla za svjetski prevrat.

Njegovo vladanje pod tom krinkom u cijeloj Austrii nije bilo duga vijeka, te se je uskoro morao ograničiti na gradske vijećnice, a u glavnom najviše na sam glavni grad Beč, gdje se je i najdulje održao.

Nu u poratnoj Austrii glavni grad Beč predstavlja gotovo jednu trećinu pučanstva cijele države. Kako god bivša Austro-Ugarska monarhija nije bila jedinstvena država, u kojoj je svaka od desetak narodnosti imala više manje svoje kulturno i političko središte, ipak je Beč, kao sjelo zajedničkih političkih i gospodarskih poslova svijui tih naroda bio uzdržavan od njih svijui, to jest od pedeset miliona ljudi, te je tako narastao milionski grad. Nu kada je propala ta državna tvorevina, ostao je Beč, grad od blizu dva miliona stanovnika, prijestolnicom male države Austrie, koja ima svega oko šest i pol miliona stanovnika.

U toj se je prijestolnici bio ukorijenio marksizam, te je njome vladao stvarno i moralno i onda, kada je na čelu austrijske savezne vlade, koja ima naravno svoje sjedište u Beču, stajao katolički visoki svećenik kao predstavnik u pokrajinama vladajuće »kršćansko-socialne« stranke. Kako međjutim i Beč sačinjava jednu od saveznih zemalja austrijske savezne države, to je u rukama marksista bila ne samo gradska občinska uprava, nego i zemaljska vlada tog područja. Domogavši se jedamput u prvim danima prevrata uprave grada Beča, nisu je više marksisti puštali iz ruku sve do »puča« od godine 1933., kada su bili oružjem odstranjeni sa gradske vijećnice. Tu su oni vlast držali u rukama jednom previjanom drzovitošću i jednom naročitom vrstom moralnog terora.

Njihova se je vlast u Beču u najvećem dijelu temeljila na tudjincima, što su u taj međunarodni »monarhijski« grad pridolazili oduvijek iz svih bivših zemalja, a napose su u Beč nagnuli za vrijeme rata i neposredno iza njegova svršetka. Treba samo uočiti, da u Beču ima četvrt miliona Židova, pridošlih tamo u dobrom dijelu u nekoliko posljednjih desetljeća, te da postoje čitave tako zvane češke četvrti, a da se ni ne spominje tolike druge sirane narodnostne sastavine, da se može shvatiti, koliko tu ima pučanstva, koje ne osjeća niti može osjećati ni austrijski ni njemački, komu je i radi domovinske bezosjećajnosti i radi vlastitih probitaka više išla u račun bilo kakova, a napose »internacionalistička« vladavina, više nego li narodna, samorodna bečka.

Taj tudjinski naplav ima u svojim rukama glavnice i većinu veleobrtnih poduzeća, te je ne samo sam podržavao svojim brojem i novcem marksističku vladavinu, nego je i sve one, što su od njeg gospodarski ovisili, silio, da za marksizam vojuju. Taj je strani naplav želio, a prema tome i radio, da na onom području, na kome živi dobro i mnogo stiče, vlada bezbojno međunarodnjačtvu, jer se onda on, koji nije rođan, osjeća tu dobro i kao kod svoje kuće. To je međunarodnjačtvu trebalo tome tudjinskome naplavu, prikupljenome tu iz raznih naroda, a ne pravome bečaninu, jer je na taj način bečanin morao služiti ovome tudjinu u svojoj vlastitoj kući. Radi toga je bečki marksizam bio udario prokletstvo na sve, što i malo odiše po narodnjačtvu, te je ovo javno i otvoreno izvirgavao ruglu i na nj se nabacivao pogrdama i blatom.

Neposredno poslije rata, a u izvjestnoj mjeri i sve do danas, središte javnog života u Beču nisu sačinjavala pitanja političke naravi, nego u prvom redu i pretežno pitanja gospodarske naravi, što je posve razumljivo, jer »Austrianac« nije pojam narodni nego zemljopisni, niti je on isto drugo nego jedan »periferijski ogranak velikog njemačkog naroda, izvan kog se još za sada drži samo sticajem prilika" U Beču je vladala glad i strašna nezaposlenost. U tim je prilikama bečka vijećnica imala u rukama kruh i radnu mogućnost od blizu dvaju miliona ljudi. A kruh i radna mogućnost u tim su rukama bili sredstvo najbezočnijeg nasilja bečkih marksista nad stanovništvom. Tko nije izpovijedao marksističku vjeru, tko u izborima nije davao svog glasa marksistima, taj u Beču nije mogao dobiti ni rada ni kruha. Tko je i malo pokazao svoje samostalno mišljenje, koje nije odgovaralo sto po sto marksističkim goničima, bio je nemilosrdno odstranjen sa svakog posla. Pomoću vlasti, što ju je imala na občini, gospodarila je marksistička organizacija i u svim privatnim poduzećima, te se je s tom čisto boljševičkom strahovladom držala na vlasti.

Posebna je zadaća austromarksizma bila širenje nemorala i društvenog razaranja. Osim spisa najbesramnijeg i najzločinačijeg sadržaja vršili su tu zadaću i posebni predavači, što su ih bečki marksiste dovodili Bog zna od kuda, a koji su u svojim predavanjima pred mladošću marksističke stranke istu otvoreno i Izravnim riječima upućivali na nemoralan život, te ga pred njima veličali kao uzor novog, osvještenog i naprednog marksističkog naraštaja. Marksisti su kao novi oblik obiteljskog života zavodili u Beču najprostije prilježništvo po uzoru boljševičke Rusie. Osim toga je bila dužnost svakog onog, tko je marksističkoj organizaciji pripadao ili o njoj ovisio, da odpone od svake pozitivne vjere i da postane »Konfessionslos«.

Sve je to radila tobožnja socialistička stranka, u stvari nije bila ništa drugo nego podružnica moskovske boljševičke stranke, a pod vodstvom Kominternu. Tko je imao sreću zaci u poslovne prostorije bečke marksističke stranke, naišao je tu na skromno uredjene urede, u kojima su sjedili i poslovali izvjestni proletarci, koje se je i inače vidjevalo u radničkom pokretu, nu njihova je uloga u tim uredima bila posve sporedne, u najbolju ruku stručne naravi. U posebnim razkošno uredjenim prostorijama, u koje se je vrlo teško dopiralo, sjedile su osobe, koje su javnosti bile manje, ili posve nikako poznate, a koje su upravljale strankom i stvarno odlučivale, nu koje nisu bili niti Bečani niti austrijski državljani, nego povjerenici i pouzdanci Kominternu, za koje bečki proletarijat nije znao ni tko su ni od kuda su.

I kada je u poznatom »puču« marksizam bio u Beču oružjem nadvladan, i kada su bile porušene njegove tvrdjave, što su ih u občinskim stambenim zgradama bili uzidali upravljači bečke občine, da iz njih u danom času pucaju sa strojnim puškama na bečko pučanstvo, otišli su vidljivi i nevidljivi, javni i potajni vodiči austromarksizma u — Moskvu, očito zato, da na taj način pruže i zadnji dokaz, da — nisu bili namještenici i »agenti« moskovske vlade i Kominternu.

Ovaj je kratki pogled valjalo baciti na boljševičke napore u rečenim dvjema zemljama u vrijeme njihovog naročitog stradanja, jer u buci svjetskih događaja, što se nagomilavaju nevjerovatnom brzinom novog, uvijek bržeg i vrtoglavijeg zamaha, vrlo često bez logične veze, a koji događaji zatrpavaju u zaborav mnoge događaje, koji su im predhodili, a koji bi često mogli biti tumačem mnogim kasnijim pojavama i služiti za razjašnjenje sadašnjosti te za bistrinu pogleda u budućnosti.

ZAPADNE »DEMOKRACIE« I BOLJŠEVIZAM

Boljševizam je sam po sebi i po svemu onome, u čemu se je izpoljio u sovjetskoj Rusii, najveće nijekanje »demokracije«, shvaćene bilo u kome smislu te riječi, jer on ne predstavlja naroda niti kao narodnostne niti kao društvene cjeline, pa niti njegova većeg dijela, pa ni njegove onakove manjine, koja bi prema cijelosti mogla značiti bilo brojčanu bilo moralnu količinu, da bi bilo kako mogla opravdati »uzurpaciju« vlasti nad tolikom zemljom i nad tolikim narodima u Rusii.

Taj boljševizam nije na području sovjetske Rusie dozvolio obstanak niti jedne zaslade ili ustanove, proiztekla iz »demokratskih« načela, niti je i na čas trpio bilo kakova rada i života po tim načelima. Što više, on si je uzeo za zadaću, da »demokraciju« uguši po cijelome svijetu, baš tako kao i svaki drugi oblik vladavine, koji nije boljševički. Nu unatoč su tome zapadne »demokracije« sjele s njime za isti stol, te mu priznale pravo zavičajnosti u obćini zapadnih naroda i u svojim vlastitim zemljama.

Kada je govor o zapadnim demokracijama, misli se naravno na one velike, to jest na Francuzku i na Englezku.

U povodu svog »imperializma«, što se proteže na ništa manje nego šesdeset »dominiona, kolonija i protektorata«, te na više od stotinu raznih naroda svih sojeva (rasa) i svih boja kože, našla se je Englezka u jednom neugodnom i protuslovnom položaju. Dok joj s jedne strane boljševizam podkapa ugled i njezine probitke na iztoku, a u cilju, da je iztisne i da na njezino mjesto zasjedne, dotle na zapadu veliki narodnjački narodi posiju za onim kolonijama, koje im je ona ugrabila ili za onima, koje si je ona bila zapisala (rezervirala) za kasnije prisvojenje. Unutar se tih dviju vataravrpolji Albion te ne zna pravo, prema kojoj bi se strani prije okrenuo, neodlučan u izboru, nu odlučan, da zadrži sve, što ima, i da po potrebi ugrabi još i više, ne zato, što bi mu to trebalo, nego zato, da se drugi ne pomognu i ne ojačaju.

U toj neodređenosti progledava međutim sve više kroz prste moskovskom boljševizmu, te ga sve više uvodi k stolu zapadno-evropske obitelji, jer možda cijeni, da je za njezin »imperialni« položaj u svijetu manje zastrašujuća buduća boljševička pogibelj na iztoku, nego li prisutna pogibelj prebrzog ojačavanja »nacionalističkih« vlasti u Evropi. Kada se govori o komunizmu, englezkom se uostalom posjedniku doživotne »rente« i rezaču »kupona« dionica velikih petroleumskih poduzeća ne ježi koža. U Englezkoj je spor između rada i kapitala stara stvar, u tom je sporu Englezka uvijek znala držati ravnotežje i pronalaziti srednje puteve, što su omogućivali i daljnje rezanje »rentnih kupona« i dioničarskih papira, pa se nada, da će i u buduću znati izbjeći propasti, što je komunizam sobom nosi. Ta nisu li se »Trade Unions« rodili u Englezkoj, ta nije li im englezko zakonodavstvo priznalo već godine 1824. pravo »kolektivne« borbe protiv glavnice (kapitalu), a ipak je društveno i gospodarsko ravnotežje u Englezkoj sačuvano! Ta nije li se prvi »laburistički premijer« pri nastupu na vladu predstavio kruni u »tradicionalnim« kratkim hlačama i svilenim čarapama, znaku stare englezke »buržijske tradicije« i skrajnje »konservativnosti«!

Da, ali Englezka očito ne računa, da se u nazočnom slučaju ne radi o englezkim komunistima soja Owenova ili o socialistima soja Mac Donaldova, nego o moskovskim boljševicima soja Jagodina, Kamenjeva i Staljinova.

Ti se socialisti ne predstavljaju okrunjenim glavama u kratkim hlačama i svilenim čarapama, nego oni kraljeve strijeljaju skupa sa ženama i djecom u pivnici koje kuće u kakovom Jekaterinburgu. Moskovski su vlastodržci stavili pred zid ne samo ruske glavnice (kapitaliste) i ruske boljare (aristokraciju), nego i ruske socialiste, pa ne bi jamačno bolje prošli ni englezki »laburisti«, koji im danas tako dobro pokrivaju leđa u njihovom prodiranju u izvjestne zapadne zemlje i zapadne »demokracije«, uz mučko odobravanje konzervativaca, što radi svog savezništva s ljevičarskom Francuzkom i radi svojih naročitih sredozemskih probitaka moraju graditi nasmijano lice na zločestu boljševičku igru, baš kao što ne bi poštediti ni onih častnih londonskih biskupa, koji su pronašli, da moskovski boljševici vrše Božju volju, kada kolju i gladju ubijaju milione ljudi. Francuzka je postala pozorištem žalostne igre otvorenog boljševičkog prodiranja u područje »zapadne demokracije«. Boljševici su napeli snage, da se u njoj ugnijezde, makar je ona bila kroz dva desetljeća po svome prevladstvenom (dominantnom) pobjedničkom položaju gotovo središte evropske politike i jedan od najvažnijih njezinih čimbenika.

Za naše promatranje nije zanimivo, kako će svršiti to boljševičko poduzeće u Francuzkoj i kakov će konac imati ta francuzka »tragedia«, jer je to pitanje međunarodno-političke »dinamike«, a ne »dinamike« francuzkog naroda. Pokazalo se je naime, da se u Francuzkoj iz samog naroda ne može poroditi temeljit protu-boljševički pokret, koji bi bio kadar čvrsto stati za vrat boljševičkoj zmiji, a u koliko se je bilo mislilo, da se je pojavio, odmah se je pokazalo, da je na sebi nosio iztočni grijeh jedne sredine, koja je zaražena neizlječivom bolesti preživjelosti. Današnju Francuzku može od boljševizma spasiti samo neka vrsta međunarodnog položaja i međunarodnih događaja, a to je, ako boljševizam bude srušen u samoj Rusii jednim zahvatom zdravih narodnjačkih naroda, ili ako mu njihovim zahvatom bude zakrčen svaki put njegovoj promičbi, što je vrši u Evropi pomoću državne vlasti, koju ima u Rusii. Ovdje je od veće zanimivosti pogledati, što je uzrok, da je do tog stanja u Francuzkoj došlo.

Francuzki se narod nalazi u neposrednom susjedskom položaju i odnošaju s velikim njemačkim narodom, oba smještena na tlu, što zemljopisno sačinjava truplo Evrope, ili barem najveći dio tog trupa. Između ta dva naroda postoji od vjekova utakmica, i postojati će, dok ih god bude. U njihovom se međusobnom odnošaju mogu vremenski izmjenjivati stanja rata sa stanjima mira, stanja dobrih odnošaja sa stanjima trvenja i protivništva, nu na granici između ta dva naroda neizbrisiva je u njihovome međusobnome odnošaju glavna crta natjecanja sada otvorenog a sada prikritog sukoba. To je »dinamika« života i povjestnog toka, koju nikakov politički položaj i nikakova ljudska volja ne mogu promijeniti. To leži u naravi stvari i u zakonima, što stoje izvan ljudske, pa makar i dobre volje. Francuzkoj je svjetski rat, odnosno njegov izhod, imao osigurati ne samo sigurnost, nego i nadmoć nad njemačkim narodom za dugo vrijeme, barem za jedan vijek, i tako joj dati nove hrane i novu podlogu za bezbrižan život te prvenstven položaj. To je sadržaj i cilj versaljskog mirovnog ugovora, a i ostalih ugovora o miru, koji su isti položaj imali pribaviti manjim narodima, saveznicima Francuzke, nad narodima, za koje se je držalo, da im je sudbina vezana ili da bi mogla biti vezana uz Njemačku. Nu život ne stoji, nego se giblje i teče. U tome ga gibanju ne može zaustaviti nikakova sila, a još manje slovo mirovnog ugovora poslije jednog rata. A gibanje i tok života mijenjaju i položaj naroda i njihove međusobne odnošaje, te odnose njihovih snaga i vrijednosti. Ne jedan vijek, nego niti dva desetljeća nisu bila potrebna, da se stanje stvoreno mirovnim ugovorima pokoleba iz temelja, a jer je to stanje bilo stvoreno u korist Francuzke, pokolebalo se je na njezinu štetu. Sada je najprirodnija pojava, da se francuzki narod nastoji suprotstaviti sa svim silama novom položaju, koji bi imao nadoći, i obraniti se od događaja, što se proti njemu valjaju, ili bolje reći proti njegovom prevladstvenom položaju, što su mu ga bili dali mirovni ugovori.

Nu za uspješnu je obranu potrebna velika narodna snaga, koja ne leži samo u mnogom oružju i u silnim ratnim utvrdama, u samim stručnim sredstvima i u zlatu, nego u prvom redu u živoj snazi ponavljanja i umnožavanja naroda u novom, zdravom i za život sposobnom prirastu, što ga radja sam narod. Najvažniji i najnenadoknadiviji izvor snage jednog naroda jest njegova plodnost i njegov stalni porast u radjanju. U toj snazi leži njegova životnost, njegovo napredovanje i njegovo pobjedjivanje. A to vrelo presahnuje u francuzkom narodu već od nekog vremena, presahnuje sve više i sve brže, bez ikakvih znakova i najmanjeg oporavka. Ta je porazna i strašna činjenica još strasnija i poraznija, što je to pojava naročito francuzka, i što je vrelo prirasta broja i snage u obrnutom toku kod drugih naroda, naročito onih, s kojima Francuzka stoji u neposrednom zemljopisnom odnošaju, a i u natjecanju i latentnom sukobu. Ta činjenica proizvodi u francuzkom narodu možda i nesvjestno strašnu duševnu potištenost i tjeskobnost, te padanje narodne svijesti i pouzdanja u narodnu budućnost.

Ta je činjenica povukla za sobom jednu još strasniju posljedicu, kojoj nema možda u povijesti primjera. U tjeskobnoj brizi za održanje brojčane snage Francuzka se je utekla umjetnom održanju brojčane visine »naturalizacijom« stranog »elementa«, što postizava vršak u »nacionalizaciji kolonialnog etničkog elementa«. Time je francuzka došla u najneprirodniji položaj »imperialističke« države, koja umjesto da svojom narodnom krvi napučuje kolonije, napučuje francuzko narodno tlo s krvlju kolonialnog, crnačkog i polucrnačkog priliva, čije miješanje i suživovanje na narodnom, »metropolitanskom« tlu s narodnom francuzkom bjelačkom krvi nosi smrt samom narodu.

Taj priliv »koloriranog etničkog elementa« u Francuzku ne može francuzki narod ojačati, nego je on što više najpodesnije sredstvo za uništenje narodne svijesti, a po tome i za uništenje narodne snage i otpornosti. Nu taj priliv najizrazitije uništava narodnu otpornost proti međunarodnjačtvu i proti boljševizmu, jer se razvodnjenjem krvi razvodnjuju tradicija i svojstva pasmine, te ne nastupa samo tjelesno nego i duševno izobličenje pojedinaca i naroda.

Odkuda narodna svijest krvi, koja je sva ili u polovici potekla iz žila soja, koji te svijesti nije nikada imao; odkuda svijest i potreba uljudbenog društvenog poredka potomcima onih, koji su od vajkada neprestano živili u divljačkom ili poludivljem stanju, a od kuda ljubav prema tekovinama kulture onima, čiji su djedovi jeli ljudsko meso i vazda živili u barbarstvu i poluživotinjskim životom? Umjesto da Francuzka nosi njima u Afriku kulturu i uljudbu, ona presađuje njih, njihovu sojnu bezvrijednost i divljačku prošlost na svoje narodno tlo i u svoju narodnu krv. Nu u Francuzkoj nije ta činjenica samo uzrokom omaloduševljenja i umanjenja odporne snage proti boljševizmu, nego ona toj poštasti otvara vrata i izravno. Najrječitije to govori sam Pariz. Prijestolnica nije doduše cijela snaga naroda, nu ona je gotovo uvijek njegov mozak i njegovo bilo. Kako kuca to bilo, takovo je zdravlje čitavog naroda. A to bilo na rubovima francuzke prijestolnice ne kuca francuzki, ne kuca narodno ni evropejski. Stotine hiljada francuzkih »naturaliziranih« građana kože u bojama sačinjavaju predstražu boljševičke navalne vojske na narodnu i na uljudjenu Francuzku. A kakovo čudo? Sto veže te nove francuzke građane kože u bojama sa starom slavom, kulturom i uljudbom francuzkog naroda, na stvaranju kojih njihovi predci nisu sudjelovali, niti dionikom njihovih blagodati bili? A što ih dijeli od boljševičke barbarštine, koja im obećaje vlast i vladu nad samim francuzkim narodom, naravno na temelju tobožnje jednakosti i proletarske uzajamnosti (solidarnosti), vlast nad ljudima, koje oni mrze prirodjenom mržnjom divljačkog soja na bijelce i na kulturu, što su je oni stvorili, i pomoću koje su njih izveli više manje silom ili prevarom iz njihova raja narodnog života po afričkom pijesku i po džunglama? Odgovor daju razni izbori i broj komunističkih zastupnika u francuzkom »parlamentu«. A to zlo nije više samo u Parizu, nego poplavljuje i mnoge druge gradove i krajeve. Ta je činjenica pravim uzrokom strašne unutarnje političke i društvene krize francuzkog naroda, koji i nesvjestno gubi ravnotežu i nadu u svoju narodnu budućnost, kao i vanjske politike Francuzke, koja svoju sudbinu na međunarodnome polju veže uz kola sovjetske Rusije, jer je izgubila vjeru u budućnost svog međunarodnog položaja među zapadnim narodima.

Tako zapadne demokracije otvaraju put boljševizmu na evropski zapad na štetu zapadne kulture, pa i same zapadne demokracije. A moskovski boljševici za uzvrat meću demokraciju na zadnji stup sramote, nazivajući njezinim imenom svoj novi ustav, u kome je Staljinova satrapia postigla svoj vrhunac, te nazivajući demokratskim izborima najsavršeniju rugalicu, po kojoj on ruskom narodu nameće strahovladu, kakovoj u povijesti nema premca.

FAŠIZAM I BOLJŠEVIZAM

Fašizam nije danas više samo jedna forma vladavine, kakova je uvedena u Italiji, nego je tim imenom označena jedna izvorna idea novog narodnjačtvenog uređenja države, pa i društva, te je danas to već stvar svjetskog značenja. Fašizam nije »antiteza demokraciji«, kako se to obično krivo tvrdi, nego je njezin nasljednik kao »antiteza komunizmu« odnosno boljševizmu. Komunizam se je »praktički« pojavio na iztoku, u Rusiji, mimo demokracije i izravno na ruševini samovladja (autokracije), jer je demokracija zakasnila i promašila pravi čas, da se vremenski umetne između njih. Fašizam je nikao na zapadu na razvalinama demokracije, koja se nije bila kadra suprotstaviti boljševizmu, kada je htio iz Rusije prodrti na zapad. Njezin sustav, njezini načini rada i njezina sredstva, s kojima ona može razpolagati, nisu bila kadra mjeriti se a još manje suzbiti i potući načine rada boljševizma i njegova sredstva borbe, baš kao što se ribarska ladja ne može suprotstaviti ratnoj oklopnjači. Trebalo je doći nešto novo, nešto jače i sposobnije za borbu protiv boljševizma, sposobno da ga porazi. A to je našlo svoj izhod u fašizmu. Naravno, fašizam je morao najprije odstraniti demokraciju, koja se je pokazala nedorastlom i nesposobnom za tu borbu, da mu se ne plete oko nogu, dok se rve s boljševizmom, i da si na taj način načini čisto i ravno tlo za rvanje. Da mu bude moguće razviti u toj borbi svu svoju snagu, morao je fašizam naravno odstraniti sve ono, što je demokracija bila uvela, u koliko je god to moglo smetati borbi ili bi što više neprijatelja jačalo ili mu pomagalo. To je u prvom redu slobodarstvo (liberalizam), naravno, slobodarstvo tako zvanih zapadnih demokracija, odnosno ono, što se u njima slobodarstvom naziva, a u stvari nije ništa drugo nego podpunih nehanj za narodne vrijednosti, jer se po tom slobodarstvu mora svakome putnom i namirnom dopustiti, da te vrijednosti uništava i razara, a narodno ime, čast i ponos naroda vuče po blatu i gazi, sve to podpuno nekažnjivo, a često i uz nagradu. Sa slobodarstvom se ne može boriti protiv boljševicima, koji ga na svom tlu ne poznaju i ne trpe, a na protivničkom se tlu baš s njim služe kao najjačim oružjem u stvaranju protivničke slabosti, baš kao što se ne može pobijati zločinačstvo (kriminal) s pjevanjem »litanija«, nego s kaznenim zakonom i tamnicama.

Demokracija sa svoje strane ne će priznati svoje slabosti i nemoći te svoje podpune nesposobnosti, da se ozbiljno suprotstavi boljševizmu, nego se nastoji opravdati time, što niječe njegovu pogibeljnost i odvratnost. Da tomu dađe vidna izražaja, sklapa ona s komunizmom sporazum (kompromis), a po tom se pomalo u njemu i utapa. Lažne su i neiskrene stoga suze onih, što plaču nad razvalinama demokracije i što nepravedno kunu fašizam, da je on uzrokom propasti demokracije, jer da je on navlas ruši. Naprotiv, ona se ruši jer ne može odoljeti novoj »dinamici« borbe, baš kao što se same od sebe ruše zapuštene srednjovjekne ratne tvrdjave, koje nisu više bile kadre odolijevati novim težkim topovima, pa nije nitko više imao nikakova razloga, da ih uzdržava. Najbolje to znadu sami boljševici i radi toga oni zajedno s velikim svećenicima demokracije licumjerno liju suze nad razvalinama demokratskog Jerusalema, te u jednom zboru s njima dižu zaglušnu viku protiv fašizma kao protiv kakovome najvećem zlu na svijetu. Boljševici su protiv fašizma izmislili najuvjerljiviji dokazni razlog u krilatici, da fašizam znači pogibelj za mir. Taj je razlog kod naroda zapadnih demokracija najuvjerljiviji. Sada, poslije svetskog rata, u kome su se države zapadnih demokracija napljackale do prezasićenosti, nemaju one druge želje ni težnje, nego da se stanje stvoreno mirovnim »diktatom« nikada više ne promijeni. Do te promjene naravno ne može doći nego ratom, jer je one po dobru ne dozvoljavaju, i za to do rata ne smije nikada više doći. Već dakle radi toga, a i bez obzira na strahote rata kao takova, tko može biti u očima naroda zapadnih demokracija omraženiji od onoga, tko ugrožava mir i sprema rat? Eto za to boljševici u svojoj promičbi među narodima zapadne demokracije trajno i usko vežu ime fašizma s imenom rata. Odatle također po cijelome svijetu organiziranje »Kongresa protiv rata i fašizma«, odatle postavljane »Komiteta protiv rata i fašizma«, a odatle i ime cijelome protufašističkom pokretu »Amsterdamski pokret protiv rata i fašizma«, što ga vode boljševici.

Čitav je taj boljševički protufašistički rad jedna velika napuha (montatura), praćena svakodnevnim vikom slobodarskog (liberalnog) tiska, jer je potrebno, da se svakoj staroj usidjelici, svakome posjedniku dionica velikih petroleumskih i rudarskih poduzeća, te svakome velikome i malome »rentieru« po državama zapadnih demokracija nakostruše kose i naježi koža svakog jutra, kada za vrijeme tečnog i obilnog zajutarka uzmu u ruke novine i čitaju o fašističkoj ratnoj pogibelji, koja naravno ugrožava mirno uživanje plodova »versaljskog diktata«. Treba na taj način pod svaku cijenu staviti u pokretno stanje (mobilizirati) cijeli svijet u rat protiv fašizma, jer fašizam znači — ratnu pogibelj. Treba njega uništiti, a onda će boljševizmu biti lahko svršiti sa demokracijom. Ona je i tako postala već igračkom u njegovim rukama. Taj je obračun s demokracijom tim lakši, što ona već dugo nije stroj u rukama naroda, tako da bi se on za nju kao za svoju stvar borio, nego je sredstvo u rukama tajnih osnova i glavnica (kapitala) neodređene narodnosti i sumnjivih izvora. A fašizam, onaj pravi kakova su ga dale Italija i Njemačka, jest odraz volje naroda, njegovih najširih slojeva, kog treba razlikovati od proračunanih smišljenosti (spekulativnih kombinacija), što služe samo za održavanje izvjestnih vladavina na vlasti u demokracijama na umoru, i od »pseudofašizma« vlada, koje nisu proistekle ni iz demokracije ni iz fašizma, nego su tek prigodne (okazionalne) i proistekle iz naročitih prilika i u naročite svrhe, a u glavnom su stvarno i nehotice najbolje i najpodesnije predteče boljševizma, jer mu radi svoje omraženosti u narodu pospješno uravnavaju put. Demokracije narod rastočuju, baš kako si to žele boljševici, a fašizam je moguć samo u jednom narodu, jedinstvenom po krvi, po osjećaju i po jedinstvenoj volji, pa je stoga on tvrdjava, koje boljševizam ne može osvojiti, i sila, pred kojom on mora uzmaknuti. Fašizam se ne može stvarati odozgora, sa vlade, kao što se stvaraju izvjestne stranke izvjestnih vladavina u poludemokraciji i u pseudofašizmu, nego on nastaje odozdo, iz naroda, te dolazi s prirodnom snagom na vlast i na njoj se drži trajno baš snagom, što je crpi iz širokih narodnih slojeva, dočim one druge spomenute vlade drže državnu vlast u rukama do prve sljedeće nove »kombinacije« ili »koalicije«, koja je zvana da uvede novu zbrku i nove daljnje »kombinacije« i »permutacije« u narodnom i državnom životu. To je polje, na kome cvate nesmetano i nekažnjivo boljševička rabota na pripremanju svjetskog boljševičkog prevrata.

Dok ova dva velika pokreta, s jedne strane fašizam kao pokret idea i naroda, a s druge strane boljševizam kao sljub (sinteza) barbarstva i razaranja, dijele među sobom veliki dvoboj, dotle je demokracija osuđena na ulogu mirnog promatrača ili vlasnika polja, na kome se taj dvoboj dijeli, a kad se ta borba završi, ne će na polju ostati ni zelene trave od »demokratske ideologije« i demokratskog društvenog poredka.

Nije moguće nastaviti dalje u tome razmatranju, jer to ne spada u ovaj uski okvir, već je predmet posebnog većeg razmatranja. Ovdje nam se je dotaći tek u nekoliko riječi nosioca pokreta, kome je providnost namijenila, da izvrši ulogu spasitelja čovječanstva u ovom razdoblju od najveće pogibelji, što je za čovječanstvo i za njegove najveće tekovine predstavlja boljševizam po svom sadržaju, po svojim načinima i po značaju onih, koji su ga stvorili, koji ga vode, i koji hoće da ga nametnu cijelome svijetu.

Nije bilo moguće, da se ne pojavi odpor na marksističke zablude i na ludjačko provođenje u život tih zabuda otvoreno i u punoj mjeri na onom tlu, na kome se je pred preko dvadeset stoljeća rodilo ne samo veliko rimsko carstvo, nego i jedna kultura i uljudba, što je dala životu cijele Evrope a i preko njezinih granica, jedan nov pravac, a najznatnijem razdoblju povijesti svoje obilježje. Razdoblju, što još nije prestalo, a s kojim će obilježjem biti povjestnica obilježavana još dugo, neizračunljivo i nepredvidljivo dugo vrijeme. Zemlja Katona, Cicerona i Cesara, morala je dati i Mussolinia.

Nije bilo moguće, da se protiv boljševičkom bezpravlju i bezakonju ne podigne zemlja, u kojoj je pojam najviše pravde dobio najodličniji izraz u temeljnoj zasadi: »»honeste uiuere, alterum non ledere, suum cuique tribuere«. Što prvi list, »»honeste vivere«, tog najvećeg pravnog trolista nije pravne naravi, nego je jedno moralno načelo, to je najrječitiji znak veličine i dubijine, jer bez poštenja i morala nema ni prava ni pravednosti, pa ni pravnog i pravednog poredka među ljudima. Doduše »pravo« kao pravni pojam može samo po sebi biti i nepravedno, nu pravo, utemeljeno na poštenju i moralu, bezuvjetno je i pravedno. A sreću ljudi na zemlji može stvoriti samo pravednost.

Boljševizam se temelji na potpunom nijekanju posebnikog vlasništva. Na tlu Italije razvijen je još od rimskih vremena najveći osjećaj za pravo posebnikog (privatnog) vlasništva. Ono je postojalo svuda po svijetu, nu nigdje nije došlo do takove uvriježenosti kao u starom Rimu, koja je uvriježenost dobila izražaja u najsavršenijoj i najprotančanijoj zakonskoj obradbi posebnikog vlasništva. To se je posebnikog vlasništvo odnosilo u prvom redu na zemlju i na uređene posebnikih odnošaja njezinih posjednika, i to maloposjednika, jer veleposjed nije u Rimu postojao, niti je on u Italiji pa ni drugdje po Evropi rimskog, nego barbarskog podrijetla, a donijeli su ga za vrijeme seobe drugi narodi, od Rimljana prozvani barbarima.

Nasljednici i potomci staroga Rima morali su se dići proti boljševizmu, koji im je dolazio u znaku rata proti posebnikom vlasništvu, što je u njihovoj svijesti naslijedjeno od najvećih učitelja njegove vrijednosti i neobhodnosti za čovječje društvo. A u tih je potomaka u podsvijesti i osvjeđenje, da su veličina, snaga i silni napredak njihovih predja na svim poljima narodnog života počivali sigurno na temeljima posebnikog vlasništva, napose vlasništva na zemlju, pa nisu mogli dopustiti, tla se ta podloga njihove prošlosti i njihove budućnosti uništi i da je unište boljševički barbari, ovog puta barbari ne u smislu starog nego u smislu i značenju novog riječnika, po kojem je ta riječ dobila i svoje posebno značenje.

Talijani su narod duše i osjećajnosti, narod koji se zanosi milozvučjem i ljepotom, koji živi ne samo za kruh svakdanji, nego i za ideale, kojima je postavio i uvijek postavlja pod čarom svog plavog neba neprolazne spomenike u djelima umjetnosti i pjesništva, tih ne prolaznih vrijednosti ljudskog duha i ljudske stvaralačke snage. Koje čudo, da se je taj duh podigao proti najgrubljem »materializmu« boljševika, koji su pregnuli da najveće ideale duševnog života zamijene sa vjerom u stvar, u stroj i u poslanstvo bolesne i nastrane čeljadi, što pretvaraju ljude u brojke prljavih veleobrtnih računa i proračuna.

Talijani su narod bezprimjerne roditeljske ljubavi prema djeci i djece prema roditeljima, pa koje čudo, da se je taj narod odupro boljševičkoj nauci i praksi, koja ide za uništenjem obitelji i koja niječe roditeljsku i sinovsku ljubav. To je narod prošlosti, pa se nije mogao dati obezimeniti od boljševičkih pridošlica bez imena i bez prošlosti. Italija je kolijevka »virtuoza« i umnika, pa se nije mogla dati pretvoriti u skupnu grobnicu lješina duševno srađenih gomila. Italija je zemlja sunca i svjetlosti, pa se nije mogla dati zastrti oblacima boljševičke tame i moskovskog leda. I konačno, talijanski je narod vičan radjati velikane, pa je u odlučnome času dao iz sebe, iz svojih širokih narodnih slojeva vodju, kakova je tražilo vrijeme i kog su zahtijevale prilike, a koji je svim tim značajkama dao i oblik u fašističkom pokretu. A taj je pokret i na djelu pokazao, da se novim potrebama u novim prilikama može doskočiti i bez uništenja starih vrednota, te da se i bez komunizma mogu podvrći narodnim probitcima i glavnicama i veleobrtna proizvodnja. Pokazao je, da se može graditi novo, a da se ne poruši sve staro, da se može napraviti prvorazredno zrakoplovstvo, a da se ne poruše ceste, da se može izgraditi nova velika vojska, a da se ne poubija stare vojskovođe, te da se može izobraziti vojnika i podići radnika, a da se ne zatvore glazbene i umjetničke škole, da se ne poruše spomenici stare kulture i uljudbe, te konačno da se može provoditi društvost (socializacija) bez srađivanja (nivelizacije) i bez rušenja narodnosti.

Njemački narod nije mogao ne ustati proti boljševizmu. Tko je mogao vjerovati, da će on postati plijenom boljševizma ili da će barem na dulje vremena trpiti na svome tijelu tudjinsku šugu, nije imao moći naslućivanja i poznavanja o nepresušivoj životnoj snazi njemačkog naroda. Tu su snagu nazrijevali tvorci »versaljskog diktata«, i za to su smislili način, kako da je podrežu i za uvijek ili barem za dugo vrijeme učine nepogibelnom. A čini se, da su bili pogodili mjesto, gdje je trebalo zarezati, nu na zdravom je tijelu ozleda brzo zacijelila. Uzakoniti i međunarodnim zakonskim kaznama zapriječiti, da drevni njemački vojnički narod smije imati vojsku, znači isto što i guslačkom umjetniku odrezati ruke. Na taj se je način mislilo okovati snagu i vojnički »genij« njemačkog naroda. To nije značilo samo lišiti njemački narod najzadnjeg i konačno najglavnijeg sredstva vlastite obrane, nego je to imalo proizvesti i moralnu te duševnu potištenost u duši svakog Nijemca, da tako cijeli narod padne u bezpomoćnost i nemoćnu beznadnost. A to je dalo i boljševicima povoda, da se bace na Njemačku kao zloguki gavranovi i da misle, da je u takovim prilikama i pod tim okolnostima najveći izgled na uspjeh. Radi toga su bili u Njemačkoj nasrtljiviji i drzovitiji nego li možda igdje drugdje.

Nu njemački je narod dao takodjer iz sebe, iz svojih širokih slojeva vodju, koji je vrlo brzo obnovio veliku snagu i vrijednost svog naroda, te ga podigao još jačeg i još svijestnijeg, još moćnijeg i još spremnijeg, nego li je ikada do sada bio, i proti okovima nametnutog mirovnog »diktata«, i proti boljševičkoj najezi. Oživjele su stare njemačke vojske, koje osiguravaju njemačkom narodu njegovu domovinu, a nacionalsocijalistička se je i rasna Njemačka otresla zaraze boljševičke rasne »permikstucije«, te se uhvatila u koštac s otrovnim boljševičkim zmajem, koji je bio počeo širiti krila nad cijelom Evropom. I satrt će mu glavu. Zaludu je danas htjeti ograničiti fašizam samo na rečena dva naroda. Zaludu je i govoriti, da fašizam nije roba za izvoz. Boljševizam je uobće zlo i hoće da zavlada svuda. Fašizam stoji u borbi s njime na život i smrt, pa ga stoga mora pobijati svuda, u svakom kutu zemaljske kugle, a neizbježiva je posljedica toga, da i on postane obći, »univerzalan«, te da se širi i onamo, kuda ga se ne izvozi, i to sam od sebe, jer to nosi u sebi borba naroda za život proti smrti, što je nosi boljševizam. Možda je to značenje Mussolinievih riječi, da je ovaj vijek — vijek fašizma. O tome danas govore topovi u Španjolskoj, gdje se krvlju piše povijest borbe između dvaju svjetova.

KAZALO

UVODNA RIEČ	4
KOMUNIZAM	6
BOLJŠEVIZAM	7
DIKTATURA PROLETARIATA	8
DOKTRINA I PRAKSA (NAUKA I DJELO)	9
BOLJŠEVIZAM I RAD	12
BOLJŠEVIZAM I INDUSTRIALIZACIA	14
BOLJŠEVIZAM I ZEMLJA	17
BOLJŠEVIZAM I SAVJEST	21
BOLJŠEVIZAM I OBITELJ	22
BOLJŠEVIZAM I DUŠEVNI ŽIVOT	24
G. P. U.	26
OD LENJINA DO STALJINA	29
SVJETSKI PREVRAT	32
KOMINTERN	34
RAD KOMINTERNA ZA SOVJETSKU RUSIU	39
BOLJŠEVIZAM PREMA IZTOKU I ZAPADU	40
KOMUNIZAM U POJEDINIM NARODIMA	44
BOLJŠEVIZAM U MADŽARSKOJ	45
AUSTROMARKSIZAM	46
ZAPADNE »DEMOKRACIE« I BOLJŠEVIZAM	47
FAŠIZAM I BOLJŠEVIZAM	49
KAZALO	